

EL TEMPS

5/11 febrer 1990

Any VII - No. 294 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.



Diners, roba, sexe i música

**Mites i fetitxes
dels joves**

**Akio Morita,
president de Sony**

“Europa no pot tancar les
portes al Japó”

Avortament

Jutges i integristes
contra les dones



Per afrontar el futur amb confiança, actui avui.

Per afrontar el futur amb tranquil·litat i seguretat plena, pensi i actui avui. Ara ho té molt fàcil: Caixa de Catalunya li ofereix tres solucions per planificar el seu futur:

- Pla de Pensions.
- Pla de Jubilació Garantit.
- Llibreta Previsió.

Com avanç, li recordem alguns consells bàsics per a una bona elecció:

- Informi-se'n bé. Actui amb coneixement i convenciment; el millor pla, a la seva mida, només és un.
- No es deixi portar per previsions massa optimistes.

- Consideri el seu Pla de Pensions com un complement de la seva pensió de jubilació de la Seguretat Social.
- Determini vostè mateix com i quant vol estalviar sense deixar-se influir exclusivament pels avantatges fiscals.

Pensi-s'ho bé. La seva jubilació és important. Li oferim els 560 punts d'informació de Caixa de Catalunya.

Amb tota confiança

CAIXA DE CATALUNYA



EL 294 TEMPS

5/11 febrer 1990

sumari

Any VII - No. 294 - Setmanari d'informació general - 250 Ptes.

PAIS

7. Torna la polèmica sobre l'avortament. Més de 35 anys de presó per als metges implicats malgrat la llei del 1985. Jordi Sebastià.

11. Fernández Valenzuela, president de la Diputació d'Alacant: «El transvasament del

Xúquer al Vinalopó és urgent». Salvador Enguix.

14. Comitè Olímpic Català: entre el suport i els obstacles. Albert Punsola.

20. El llegat pictòric de Dalí, objecte de negociació entre la Generalitat catalana i Madrid. Relació inèdita de totes les pintures del geni de Cadaqués. Blanca Lucas.



ESTAT

24. José Elorrieta, secretari general d'ELA-STV: «El nostre sindicalisme forma part del projecte nacional basc». José García Mateache.

INTERNACIONAL

28. Amèrica Llatina, el desafiament dels narcotraficants. Cocaïna o mort. Gabriel García Márquez.

33. L'exèrcit soviètic es retira també d'Hongria i Txecoslovàquia. Antoni Reig.

TEMPS OBERT

36. Joves: mites i fetitxes. Toni Picazo.

39. Alfredo Kraus, el preu de la llibertat. José Guerrero.

42. Borra, el mag, el rei dels lladres. Andreu Sotorra.

44. Bikini, destí crepuscular. Opinió. Julià Guillamon.

46. Artur Tuzón, president del València Club de Futbol, un bufit d'honestetat. Francesc Martínez.

49. Palau Robert, 50 anys d'Antoni Clavé. Salvador Rodés.



CRÍTICA

Televisió: Brigada central, brigada sentimental. Ramon Miratvilles. 51.

Art: els diàlegs amb la matèria de Uiso Alemany. Romà de la Calle. Música: concerts per a elevar la moral. Jaume Comelles. 52.

Cinema: La pequena ladrona, una història àcida i cruel. José Luis Guarner. 53.

Discos: «So much Water close to me», Paul Kelly. Juan Manuel Játiva. 54.

Teatre: «Infantillatges», els beneficis d'un autor-director. Josep Lluís Sirera. 55.

CULTURA

Festival de Música del 92, el carro líric valencià. Carles Gàmez. 56.

Febre de les institucions per recuperar edificis històrics. El poder dels palaus. Xavier Roca. 58.

Solà i Pujol, una qüestió de punts i comes. Xulio Ricardo Trigo. 64.

LLIBRES

El llibre de la setmana: *L'Hora dels Eclipsis*, Maria de la Pau Janer, per Isidor Cònsul. 68.

Seducions: Lectures i Desitjos. Àlex Sussanna. 70.

Crítiques: 71.

Quadern de treball. 74.

CIÈNCIA I MEDI AMBIENT

Residus Industrials, ¿com i on?

Francesc Deó. 75.

La selecció genètica en ramaderia. Vedells proveta. Xavier Duran. 77.

ECONOMIA

Akio Morita, president de Sony: «El món és un negoci».

Werner Funk i Tiziano Terzani. 80.

La Generalitat valenciana obre una oficina a Brussel·les. Tona Català. 85.

Fons de Compensació Interterritorial, el pastís de la discòrdia. Albert Vicent. 86.

Edicions del País Valencià, S.A.
Avda. del Baró de Càrcer, 40, 13a.
46001-València. Tel. (96) 352 48 69.
Telefax: 352 09 83. **Redacció de Barcelona:** Carrer de Casanova, 46, 4-2.
08011-Barcelona. Tl. (93) 323 00 71.
President del Consell d'Administració: Rafael Mansanet. **Editor:** Eliseu Climent. **Subdirector:** Josep Ma. Pasqual. **Cap de redacció:** Antoni Robles. **Redacció València:** Miquel Alberola, Xulio Ricardo Trigo, Jordi Sebastià, Nel·lo Pellicer, Albert Vicent, Ismael L. Belda. **Col·laboradors:** Carles Gàmez, Ronan Killeen, Toni Picazo, Josep Franco, Joan Sorribes. **Administració:** Quica Sena i Pilar Martí. **Secretària de Redacció:** Xelo Tortosa. **Redacció Barcelona:** Eduard Company, Sílvia Montfort, Blanca Lucas. **Col·laboradors:** Lluís Bonada, Xavier Duran, Andreu Sotorra, Joan Vila, Albert Punsola i Oscar Montferrer. **Secretària de redacció:** Mercè Montoliu. **Corresponsalia Alacant:** Francesc Manel Anton. **Corresponsalia Castelló:** Teresa Violeta. **Corresponsalia Mallorca:** Miquel Payeras. **Corresponsalia Andorra:** M. Carme Grau Ribot. **Corresponsalia Madrid:** J. M. Sanmartí, **Fotògrafs:** Rafa Gil (València), Domènec Umbert (Barcelona), Joan Celià (Mallorca), Carlos Serrano (Madrid). **Documentació:** Ma. J. Castellote. **Arxiu fotogràfic:** Jesús Prats. **Disseny:** Enric Satué. **Maquetació:** L. Casanovas. **Cartografia:** Alonso. **Correcció lingüística:** Francesc Sellés. **Promoció i publicitat:** Jordi Enguix. **Subscripcions:** Begonya Pardo. **Edició:** Eloi Casanovas. **Impressió, composició i enquadernació:** Tip. Artística Puertes, S. L. Palleter, 47. Telèfon (96) 325 06 77. 46008-València. **Col·laboradors:** Joan Fuster, Ramon Barnils, A. Solé, Joan F. Mira, Manuel Vázquez Montalbán, Joan de Sagarra, Oriol Domingo, Josep V. Marqués, Quim Monzó, Ignasi Riera, Antoni Serra, Valentí Puig, Max Cahner, Ferran Torrent, J. J. Pérez Benlloch, Toni Molla, Ricard Calvo, Equip d'Estudis Urbanístics, Francesc Signes, Rafael Alemany, Jaume Lorés, Vicenç Villatoro, Baltasar Porcel, Biel Mesquida, Vicent Partal, Antoni Castell, Antoni Reig, Josep Morrell, Llibert Ferri, Juan M. Jativa, Enric Llobregat, Enric Satué, Jaume Comelles, Daniel Giralt Miracle, Adolf Beltran, Francesc Caballero, Josep Lluís Sirera, José Luis Guerner, Joan Ollé. **Direcció, redacció, administració, publicitat i subscripcions:** Av. del Baró de Càrcer, 40, 13. 46001-València. Tel. (96) 352 48 69. **Depòsit legal:** V. 853-1984.



Dissenys postmoderns

Probablement sóc un incult. Almenys m'hi sent quan veig que sóc incapaç d'entendre determinades innovacions (?) estètiques imposades pel disseny postmodern, que solen ser bastant lloades.

Em satisfà el disseny que ha adoptat EL TEMPS, com em satisfaria qualsevol innovació que anés en benefici d'un setmanari que, per molts de nosaltres, els seus lectors, representa alguna cosa més que una simple publicació periòdica de temàtica general. El que no acabe d'entendre d'aquest nou disseny, però, és què fa en la portada de la revista el símbol d'una marca comercial, multinacional per a més senyes, que canvia cada setmana, si no és que es tracta de publicitat pagada, la qual cosa justificaria, en certa manera, la lamentable impressió que produeix observar que una revista com la nostra haja de vendre una part de la seva primera plana a la publicitat, per poder-se finançar.

Antoni Roca i Jerez
Manises (l'Horta)

Trànsit caòtic a València

Dissortadament, cartes com la del Sr. Penya, i d'altres publicades en aquest setmanari, són més que freqüents. I si cert és que València té greus mancances en molts aspectes, no és menys cert que es fa ben poc per millorar aquesta situació, i més pel que fa al trànsit. Perquè no

em negarà el Sr. Penya el fet que la majoria dels conductors agafen el cotxe inclús per a carregar; i si no ho creu, passe per la Malva-rosa qualsevol nit. D'altra banda, potser és vostè d'aquells que veuen la palla en ull aliè, puix que Rafelbunyol, poble massa menut per a patir problemes de circulació, però amb una població dedicada majoritàriament a l'agricultura, hauria de tenir asfaltats tots els camins agrícoles, i no tan sols els principals. Tampoc és massa agradable trobar encara als rètols dels seus carrers bona part de la fauna franquista, un monument als «caídos por Dios y por España» al bell mig del pati d'un col·legi, o sentir els bans que fa l'ajuntament primerament en correcte castellà, en segon lloc, en incorrecte valencià. També podria proposar-li a l'alcalde del seu poble la protecció dels Germanells, i en concret la d'uns assarbs i aljubs de possible origen romà amenaçats per noves construccions, ja que no ha estat capaç d'evitar la desaparició d'un pou d'aquesta època i l'arrabassament d'un poblat del Bronze, amb vora 4.000 anys d'antiguitat. Com veurà, doncs, «en todas partes cuecen habas...»

Guillem Ortigueira Tovià
Rafelbunyol (l'Horta)

El contrapunt de Mira com a excusa

El contrapunt de Joan F. Mira m'ha provocat l'escrit d'aquesta carta, que ja feia dies que em rondava pel cap. No sé si us interessarà publicar-la però a mi m'agradaria pel sol fet que a les Coves d'Artà i del Drac disposessin de servei d'explicació en la nostra llengua.

De la lenta catalanització dels rètols a Catalunya, n'hem de donar les gràcies al treball i a l'esforç realitzat fa uns anys per la Crida.

Ni a València ni a les Illes tens la sensació que la majoria de gent tingui un fort sentiment sobre la llengua pròpia, almenys pel que fa a la retolació de carrers i establiments en general, se'n troben molt

pocs d'escrits en català i no es per falta de diners sinó per manca de conscienciació.

L'estiu passat vam estar a la Cova del Drac. Les visites es feien comentades en 5 o 6 llengües: francès, anglès, italià, alemany, castellà... i més que n'hi hagués hagut; però en català, sent el personal catalanoparlant, ni piu, ignorat completament!

També ens va fer molta pena la visita comentada a la Cova d'Artà. El guia oficial era catalanoparlant i no va estar disposat a parlar-lo amb nosaltres. Això sí, s'esforçava per parlar anglès, francès, alemany i fins i tot hauria parlat xinès; però català, no! La pobre placa amb els versos del poeta Costa i Llobera, encastada en la paret de la cova, resta ignorada per milers de visitants, el guia ni l'anomena ni li interessa parlar-ne. ¿Per a què, si està escrita en mallorquí i no en anglès? ¿I què hem de dir dels comerços de les ciutats? Paradoxalment, només s'han normalitzat els grans magatzems.

Hi ha botigues que encara ignoren les *rebaixes* i escriuen a tort i a dret *rebajas*.

Encara queda molt per fer perquè el català sigui una llengua normalitzada. Els botiguers tenen la paraula i els compradors i consumidors tenim el deure d'anar protestant, per anar aconseguint alguna cosa.

Sant Sadurní d'Anoia s'escrivi com cal als caves per la pressió popular, però encara ens queden les aigües lleugeres de Santo Hilario de Sacalm i d'altres per l'estil.

Només ens queda la queixa per anar conscienciant els que ignoren que el català existeix i es parla.

Rita Casals
Bagà (el Berguedà)

Esports

Lector impenitent del setmanari des de fa anys, i absolutament convençut del paper de l'esport en la societat moderna, sempre he trobat a faltar en la revista un

tractament adequat del tema esportiu. Em refereixo a les connotacions sociològiques, educatives, convivencials, educacionals... del fenomen esport. Deixo de banda completament el *show-business* de l'esport espectacle, que la veritat és que el toqueu de tard en tard i com de passada.

El fenomen del córrer i totes les seves variants, i molt especialment la filosofia que impregna i sustenta aquest *estil de vida*, no l'heu tractat mai a fons.

I precisament a València capital el proper dia 4 de febrer teniu la desena edició del marathó, que pertany a l'AIMS (Association of International Marathons), cursa que transcendeix l'estricta àmbit local ja que té caràcter internacional i al mateix temps compta amb la participació massiva d'atletes aficionats que han adoptat aquest estil de vida.

Raimon Vancells
València (l'Horta)

Per la federació ERC-UPV-PSM

Voldríem expressar l'alegria que hem sentit una colla de catalans residents fora dels Països Catalans per la trajectòria que ha agafat ERC. Creiem fermament que Catalunya necessitava urgentment la revitalització de l'ala esquerra no sucursalista i que això ha de ser bo per al conjunt del país. Després de tants anys de dictadura i de confusionisme durant la transició, ens alegrem d'endevinar un altre estil d'entendre la política i una altra manera d'entendre el país en el tarannà del seu secretari general, Angel Colom. Creiem que a partir d'ara el món de la política catalana pot quedar molt més compensada, i intuïm una nova alegria darrere les sigles ERC, palpable no no-

més a la premsa, sinó en la mateixa gent catalana que ens han visitat aquestes festes. La recuperació d'ERC —juntament amb l'enfortiment d'UPV i PSM (amb els quals ERC s'hauria de federar)— ha de ser motiu de joia per al conjunt dels catalans demòcrates.

Josep Serra i Massip
i cinc firmes més.
Barcelona (el Barcelonès)

Na Carola Fabra

Amb el degut respecte d'antuvi per la persona que sou, filla del mestre Fabra, seny ordenador de la llengua, i per l'edat que teniu.

Em dol moltíssim, creieu-me de debò, haver-vos de manifestar que he trobat de tot poc afortunats certs comentaris que féu al llarg de l'entrevista concedida a EL TEMPS.

I vosaltres, amics, és a dir els de la redacció, de publicar-los. ¿Heu perdut l'estisora? Em consta que, quan ho creieu prou oportú, la féu anar que és una meravella.

¿Que heu caigut per contagi en el parany fàcil del sensacionalisme barat i a vegades groller de certes revistes castellanes?

Aleshores, si és així, anem bé per a anar a Sants.

Enhorabuena...

Pere Barrufet
Counago (Suïssa)

NOTA ALS LECTORS

Durant les pròximes setmanes, EL TEMPS inicia l'última etapa del procés de canvi de maquetació i composició que encetàrem l'any passat. No és la nostra intenció, però creiem difícil evitar que la revista arribi a les vostres mans amb la puntualitat i les condicions de llengua usals. Per avançar, demanem disculpes. Com sempre, el nostre interès serà mantenir-vos informats i mantenir el nivell de continguts i de qualitat que tenen els nostres articles.

Edicions del País Valencià

Ramon Barnils

PAS DE RATLLA

Per la Brutícia al Partit Únic

Era 1980, governava Espanya la UCD i el partit de l'oposició, el PSOE, ja manava. El ministre de Justícia d'aleshores amb la UCD i d'Exteriors ara amb el PSOE, Francisco Fernández Or-

dóñez, preparava la Llei del Divorci:

«Es lidiava el difícil toro, progressista i ben cornat, del divorci, quan Ordóñez va rebre aquest missatge:

—Guerra, que es vol divorciar de la seva esposa Reina, no es podrà divorciar si continues amb aquesta llei tan rigorosa.

—Però home —contesta Ordóñez— ¿per què no?

—Doncs perquè, en vistes de les properes campanyes electorals, els experts en imatges del seu partit li van aconsellar que aparegués moltes vegades amb la seva esposa, i de tant estar amb ella l'ha embarassada. Li ha fet un fill.

L'amiga d'aleshores de Guerra era una coneguda periodista.

I Ordóñez pregunta:

—Molt bé, i a mi, ¿què?

—Doncs que si continues dient a la Llei del Divorci que per obtenir-lo s'hauran de demostrar dos anys de falta de convivència, Guerra no podrà fer el que vol fer, que és divorciar-se immediatament. I no li agradarà. Tu mateix.

I a sobre Alfonso Guerra, més irregular que mai, no es va divorciar».

(Del llibre *De Fraga a Fraga. Crònica secreta de Alianza Popular*. Carlos Dávila i Luis Herrero, Plaza & Janés, pàg. 12).

Algunes persones benintencionades presenten el cas de Juan Guerra assemblet a aque-

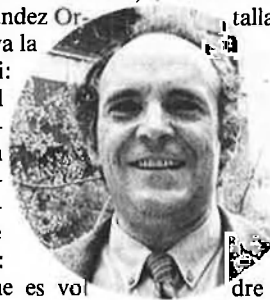
lla historieta impossible, d'una ferradura que es va perdre en perdre un clau, i per la ferradura es perdé un cavall, per un cavall una ordre, per una ordre una batalla, per una batalla una guerra i per una guerra un reialme.

Efectivament, per perdre un clau no es perd un reialme ni per dos, sinó pel costum, innat o adquirint, de no donar importància a per-

dre un clau, de no fixar-se si el cavall va ferrat, per menystenir una derrota. Sigui com sigui ja s'ho faran, és el seu, de reialme, i que sigui el seu de preocupar tangencialment: tàcticament només i, molt de tant en tant, estratègicament.

I això sí, que ens afecta: els nostres partits, els nostres polítics, els nostres pensadors, a base de freqüentar l'enemic i el seu reialme enllà de l'estratègia, de la tàctica i de la tangent, a base de barrejar-se en llurs afers, han acabat compromentent-s'hi, fent seva (i, fatalment, nostra) la ferradura de l'enemic. I ara ens trobem de la següent manera: que per el PSOE (PSC) Convergència i Unió vota contra una Comissió del Parlament espanyol que investigue la ferradura Guerra. Recíprocament, per ajudar Convergència i Unió el PSC (PSOE) vota contra una Comissió del Parlament d'Amunt que investigui la ferradura del Joc.

El bipartidisme, eina de la Transició, s'ha convertit en mono-partidisme, per coincidència d'interessos, acumulació de brutícia i confabulació de tramposos. És l'hora de canviar d'etapa: fan falta idees, interessos i partits nous. Superiors, si pot ser.



Juan Guerra com a símptoma

Un personatge, fins ara perfectament desconegut si no era per la coincidència del seu cognom, s'ha convertit en pocs dies en l'home més famós de tot l'estat. No per cap èxit espectacular en el terreny esportiu o científic, per cap premi Nobel o medalla d'or, ni tampoc per ser l'autor de cap crim insigne. Simplement per alguns negocis bruts o ambigus, com se'n fan tants cada dia. I malgrat la banalitat i l'escàs mèrit de les seues accions ha esdevingut en una setmana una *celebritat nacional*: el món de Juan Guerra ocupa les cobertes de les revistes, els negocis de Juan Guerra omplen primeres planes de tots els diaris, i Juan Guerra és notícia a migdia i a la nit en tots els canals de televisió. Molt pocs noms, probablement, havien absorbit tanta atenció en tan poc de temps, i per actes personals tan poc remarcables.

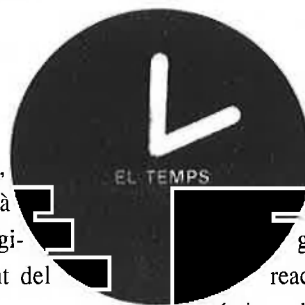
Perquè, en definitiva, ¿què ha fet Juan Guerra que no hagen fet abans molts altres? Sembla que ha utilitzat indegudament un despatx oficial com a lloc des d'on exercir activitats personals. Sembla que ha aprofitat indegudament informacions restringides a fi de fer prosperar els seus negocis. Sembla que s'ha servit dels seus contactes i influències a fi d'aconseguir avantatges econòmics substanciosos per a si mateix i per als seus associats. Sembla que ha aprofitat el parentiu, el partit, els càrrecs, i l'administració pública com a via per al negoci, la prosperitat i l'enriquiment personal. Sembla, en definitiva, que ha fet aquelles mateixes coses que milers de ciutadans fa anys que van fent, amb major o menor fortuna. La diferència és que Juan

Guerra n'ha fet, segurament, un gra massa; i que és germà no d'un simple alcalde o regidor, sinó del vice-president del govern.

El govern, com ja és habitual, ha reaccionat negant importància o transcendència a tot fet que el moleste. Ha reaccionat intentant aïllar el *cas Juan Guerra* com un fet puntual, intranscendent, com a matèria eventualment pròpia dels tribunals, sense contingut polític de cap mena, i que no

representa, en tot cas, més que un excés individual i no generalitzable. Fins i tot ha reaccionat volent aparèixer com a víctima d'una campanya de persecucions i acusacions injustificades per part de la premsa (cosa en la qual hi ha una petita part de veritat). Allò que no ha fet el govern ni el partit que el suporta, i que no sembla disposat a fer, és aprofitar uns fets com els de Juan Guerra per mirar de cara la realitat, reconèixer que és més bruta i tèrbola del que fan veure els pocs escàndols visibles, i començar a fer neteja de debò.

Perquè la realitat —tràfic d'influències, corrupció, com siga que se n'haja de dir— és efectivament tèrbola i bruta. Ministeris, conselleries, ajuntaments, diputacions, delegacions de tot nivell (i no només on mana el PSOE, evidentment: el que passa és que el PSOE mana en més llocs), han anat omplint-se de personatges dubtosos, arribats sovint per pura circumstància personal —amics, parents, servidors fidels— i no per vàlua tècnica ni per vocació de servei a la comunitat. Una selecció negativa que és ja en ella mateixa una corrupció generalitzada i, pitjor encara, habitual i assumida com a normal. Que, instal·lats en el poder, aquest personatges l'aprofiten en benefici propi (sovint amagant interessos i pressions més alts i menys confessables), és ja un resultat inevitable. Mentre això no siga clarament reconegut, i combatut amb energia, Juan Guerra no serà només *un cas*, serà un símptoma d'una malaltia perillosa.



PAÍS

Més de 35 anys de presó per a metges implicats en avortaments malgrat la llei de 1985

Continuen els processos

El fiscal d'un judici per avortament a Ciutat de Mallorca ha demanat per a l'acusada la pena i l'indult a la vegada. Mentrestant, a Pamplona tres ginecòlegs han estat jutjats a iniciativa d'un grup anomenat Acción Familiar, que continua considerant l'avortament un assassinat.



Magdalena, segona per l'esquerra i José Angel, condemnats en el procés Los Naranjos

Quan ja passen més de tres anys des de l'aprovació de la Llei de despenalització parcial de l'avortament, els judicis contra metges i dones suposadament implicats en casos d'avortament continuen celebrant-se. Els casos de Pamplona i Mallorca, ben contradictoris, han tornat a fer revifar una polèmica mai oblidada.

A les Illes, el 22 de gener, el jutge Guillermo Vidal Andreu declarava culpable d'avortament la jove Maria del Mar del Campo que vuit anys arrere havia anat a casa d'una tal Pilar que la va fer avortar introduint-li una tija vegetal en la vagina. Això no obstant, el mateix jutge, seguint les peticions del fiscal Ladislao Roig demanarà a la vegada l'indult. El fiscal va

dir durant el judici que calia una despenalització total de l'avortament per evitar casos com aquest, matèria sobre la qual no va voler decidir-se el jutge.

Ni el fiscal ni la jove volen fer cap declaració. Per a Ladislao Roig "massa rebombori ja s'ha armat, preferesc esperar que hagin acabat els judicis que encara hi ha pendents perquè si no les meues declaracions podrien ser malinterpretades". Mentrestant, M^a del Mar no vol cap tipus de publicitat, la seua família es nega a dir la seua adreça en el poble valencià de Burjassot (l'Horta) on viu ara. Per a sa mare, Flora Gijón, "ja era hora, després de vuit anys, que la deixaren tranquil·la. Ara ha refet la seua vida, és casada i té un fill; vol oblidar defi-

nitivament aquesta història".

La situació a Pamplona és molt diferent; una associació cívica lligada a l'Opus Dei, Acción Familiar, s'ha querellat contra els metges que practiquen un avortament el 21 de febrer de 1989 a una dona que havia rebut una dosi de raigs X en la clínica universitària de Pamplona, també de l'Opus. Els acusadors opinen que no quedà prou demostrat que hi haguera "presumpció de greus tares físiques per al fetus". Malgrat que a l'abril de l'any passat el fiscal demanà el sobreseïment del sumari, el jutge García Pérez no ho va admetre i acceptà l'acusació particular d'Acción Cívica. Mentrestant, l'advocada Cristina Almeida va

(passa a la pàg 10)

Només deu raons a favor de l'avortament lliure

1- Perquè sols és possible una entrada feliç en el món a partir del desig lliure i conscient d'una mare.

2- Perquè tota limitació al dret d'interrompre un embarç significa continuar negant que el 52% de la població, les dones, són subjectes plens, amb capacitat de decidir sobre el seu cos i la seua vida i és afirmar que són màquines de reproducció al servei de la pàtria, la producció de força de treball, el destí, l'espècie o algun deu cruel i incomprensiu.

3- Perquè mai la prohibició de l'avortament ha impedit els avortaments. Tan sols els ha fet perillosos físicament i psicològicament per a les dones.

4- Perquè encara que desitgem que la informació i l'educació sexual eviten la necessitat d'avortar, les autoritats sanitàries i educatives prefereixen encara que els nens, els joves, els homes i les dones ignoren com obtenir plaer sense clavar en la pel·lícula una criatura no desitjada.

5- Perquè sabem on arriba la solidaritat amb la mare soltera en aquesta societat i, en particular, d'aquells que estan contra l'avortament.

6- Perquè no acceptem el monopoli de la moral que pretén l'Església Catòlica. I sabem que amb textos de Sant Tomàs d'Aquino seria difícil no acceptar l'avortament.

7- Perquè no podem acceptar el terrorisme psicològic i moral d'aquells que anomenem assassins als que interrompen un embarç, però demanen la pena de mort.

8- Perquè sabem que sota la lluita per la prohibició del dret de les dones a interrompre l'embarç hi ha una fosca hostilitat a la sexualitat com a plaer i comunicació, una convicció que el sexe s'ha de pagar amb el sacrifici -de les dones, és clar- que no compartim.

9- Perquè una societat democràtica significa que cap dona estiga obligada a parir, com a la Romania de Ceausescu o a l'Espanya de Franco, ni tampoc que cap dona estiga obligada a avortar.

10- Tornem a dir-ho. Perquè no ens interessa la quantitat de xiquets sinó sols que aquells que naixen siguin ben acollits.

Josep Vicent Marqués





Carles Marín i Tomàs Parra, detinguts en el cas Ginetec

Metges processats a l'estat espanyol per causes d'avortament després de l'entrada en vigor de la Llei de 1985

– 17-7-87 Ciudad Real – El doctor Moisés Corrales es condemnat a cinc anys de presó, deu d'inhabilitació i multa d'un milió de pessetes per delictes d'avortament. El doctor Corrales practicà un avortament el 1985 a Elena Lacoba, casada amb Eufrazio de Haro que havia decidit no tenir un altre fill per problemes econòmics.

– 17-12-87 Sta. Cruz de Tenerife – José Ramon Rodríguez de la Cruz, metge, i el seu soci José Luis Rodríguez, van ser condemnats a deu anys de presó cadascú. Els dos practicaren el 1985 un avortament a Miguelina Hernández Rodríguez i li causaren una greu hemorràgia que obliga a ingressar-la en un hospital.

– Juliol-88 Màlaga – El ginecòleg Germán Sáenz de Santamaría és jutjat per haver fet un suposat avortament a Josefa Lara Cortes el 1986. El fiscal demanà 5 anys, però el judici va quedar suspès. El doctor Saenz de Santamaría té tres judicis pendents contra ell, entre els quals, el cas d'una xiqueta de 14 anys que va ser violada per un parent de 54 i un sumari obert per una batuda realitzada per la policia en la seua clínica.

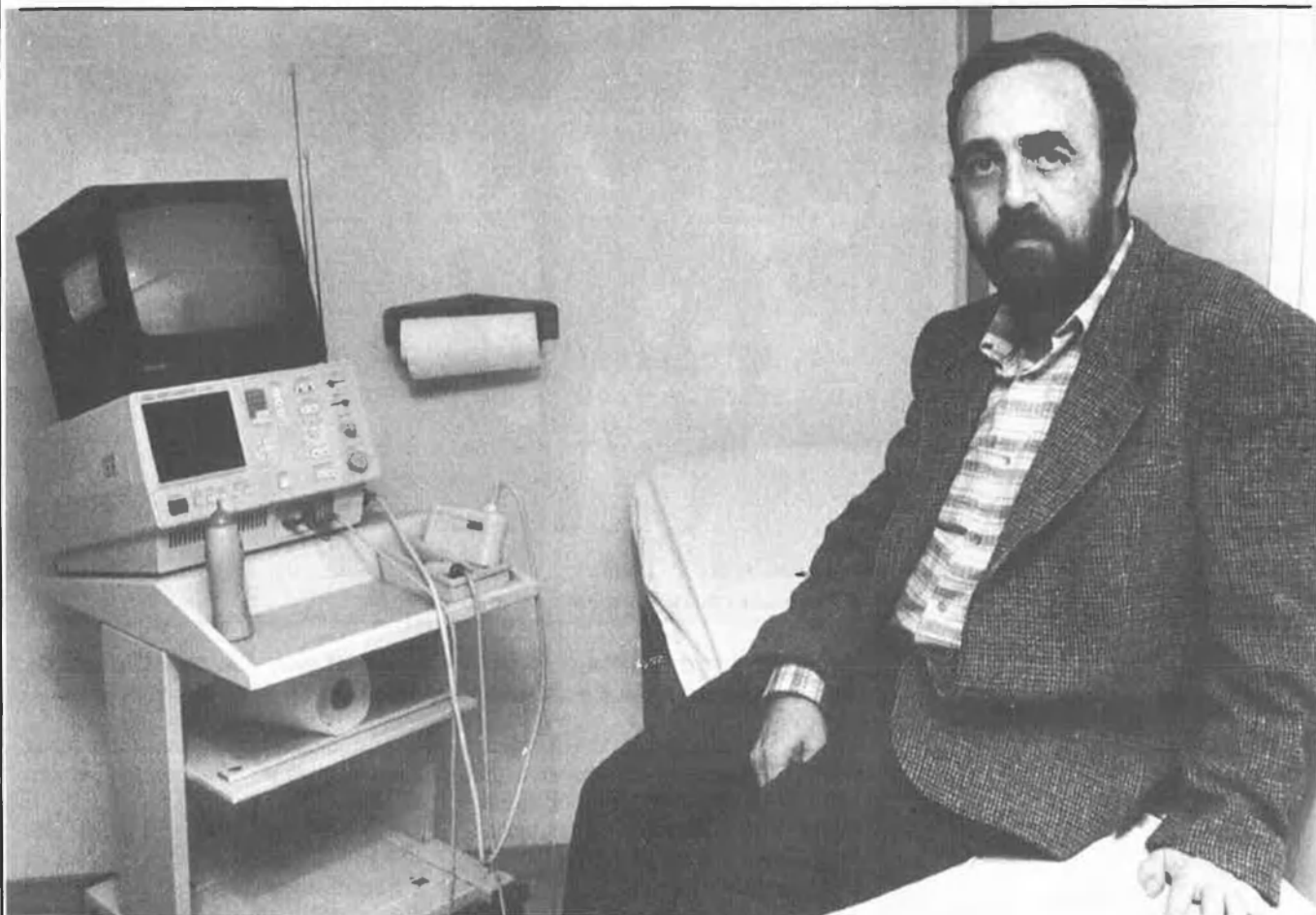
– 19-1-89 Cáceres – El ginecòleg Eduardo Guillermo Pérez Luján és condemnat a un any de presó i inhabilitació professional i a una multa de 50.000 pessetes per delictes de temptativa d'avortament. El metge havia receptat una medecina a la jove M^a de

los Angeles Arjona Rovira per fer-la avortar, però no ho aconseguí i el nen va nèixer mort.

– 16-3-89 Barcelona – El metge Heribert M. D. de 80 anys, és condemnat a quatre anys de presó per delictes d'avortament en judici ajornat des de 1976. A causa del seu delicat estat de salut va arribar al judici en ambulància i va morir un mes després sense saber quina havia estat la condemna perquè la família va decidir no dir-li-ho.

Abril 89 Sevilla – José Ángel Lozoya Gómez, Rosa M^a Montoya Molina, José García Corral i Elena Martínez Haro són condemnats a cinc anys de presó i 30 d'inhabilitació per delictes d'avortament en la clínica Los Naranjos, i Manuel Vergara, l'únic metge, és condemnat a quatre mesos d'arrest per encobridor. Es jutjaren denúncies que provenien de 1980. La sentència inicial era d'un any per a cada processat però posteriorment el jutge va aclarir que era d'un any per cadascun dels cinc avortaments imputats.

20-11-89 Alacant – Ingressen en presó els metges Carlos Morín i Tomás Parra acusats de practicar avortaments il·legals en la clínica Ginetec, l'únic centre autoritzat a Alacant per a aquest tipus d'intervencions ja que tots els metges dels hospitals públics havien fet "objecció de consciència". A instàncies de la fiscalia es va escorcollar la clínica i es van incautar 500 historials clínics.



Pere Enguix, ginecòleg i promotor del centre Acuario de València

Pere Enguix, ginecòleg nascut a Catarroja (l'Horta), casat i amb quatre fills, va passar un parell de mesos en presó acusat d'avortament. Acusació que no va negar, fins i tot culpant-se de 3000 casos. Malgrat això i les constants persecucions que ha sofert, es mostra optimista i continua estudiant i difonent les tècniques del part sense dolor i l'adaptació dels nounats al medi acuàtic.

— Continue considerant que l'avortament allibera la dona i que ningú és

qui per a ficar-se en un afer absolutament personal. No es pot acusar a cap dona tot violant el seu dret a la intimitat. L'embarç ha de ser desitjat, perquè si no perd tot el seu sentit.

— *Per a molts grups l'actual llei sobre l'avortament sembla curta.*

— Sí que ho és perquè fins i tot serveix perquè un home puga acusar la seua dona d'avortaments fets en el passat i que no s'ajusten a la llei. Cal tenir clar que l'avortament és una experiència traumàtica i que com més

traves hi ha per mig, més greu és el trauma. Si s'ha d'arribar a aquest punt com més ràpid i més segur millor.

— *Quina legislació seria la ideal?*

— Per a mi es podria garantir plenament el lliure avortament fins a les dotze setmanes. Fins ací no hi ha cap perill, després ja seria sols en casos de perill per a la dona o el fetus. Si es fa amb només uns dies de retard ni es fa la prova de l'embarç. És una operació senzilla que podrien arribar a fer un grup d'amigues.

(ve de la pàg.7)

ser detinguda durant un temps per dir que el jutge havia estat expedientat per incapacitat mental.

Ara, Pablo Sánchez-Valverde, M^a Cruz Landa Aznarez i Elisa Sesma s'han enfrontat a un nou judici que demostra que els tres supòsits que contempla la llei: el terapèutic, greu perill per la vida o la salut psíquica o física de la mare; l'ètic, embarç per violació o l'eugènic, greus tares físiques per al fetus, no queden ben clars i mostren una legislació ben confu-

sa. Les xifres ho corroboren. Continuen produint-se uns 80.000 avortaments il·legals a l'any, a l'estat espanyol i les persecucions judicials estan a l'ordre del dia. Les clíniques Dator a Madrid, El Sur a Sevilla, Casanova a Barcelona i Canalejas a Salamanca han sofert escorcolls, i encara queda en el record el sumari obert a finals de l'any 1986 quan el jutge Carlos Valle va fer declarar més de mil dones.

La pressió de grups semblants a Acció Cívica i el dret a l'"objecció de consciència" dels metges ha provocat

que en moltes ciutats el dret a l'avortament siga sols paperassa legal.

Això no obstant, i malgrat la regressió que arreu del món occidental s'està produint en aquesta matèria, l'ampliació de la llei de l'avortament a l'estat espanyol és una necessitat que crida cada vegada més fort i algunes comunitats autònomes, com ara el País Valencià, estan estudiant la possibilitat d'oficialitzar les subvencions per a aquelles dones que hagen d'avortar en centres privats.

Jordi Sebastià

Fernández Valenzuela, president de la Diputació d'Alacant

“El transvasament d'aigua del Xúquer al Vinalopó és urgent”

El president de la Diputació d'Alacant, que assegura ser un espectador assidu de la TV3, creu que les diputacions continuen tenint un paper important en la consolidació del País Valencià encara que «tant València com Alacant es miren massa el melic».

Antonio Fernández Valenzuela, és, més que mai, l'home fort del PSOE a Alacant. A un any i mig del final del seu mandat, Valenzuela ha sabut enfrontar amb èxit els atacs del CDS que intentaven demostrar la seua possible incompatibilitat amb activitats empresarials; ha aconseguit mantenir la calma dels socialistes alacantins davant els últims esdeveniments ocorreguts en la Generalitat i és capdavanter en la demanda de solucions al problema de la manca d'aigua.

Per a Fernández Valenzuela l'assignatura pendent de la Diputació d'Alacant és aconseguir forçar les solucions a la manca d'aigua en les comarques del sud, una lluita paral·lela a la gestió de Valenzuela en la Diputació. És en aquesta àrea on les competències de la Diputació s'han enfrontat, de vegades, a les decisions de la Generalitat valenciana.

—A un any i mig del final del seu mandat, ¿confia vostè solucionar els problemes de l'aigua en les comarques del sud?

—Les converses continuen. Nosaltres continuem pressionant la Generalitat, la Confederació Hidrogràfica del Xúquer i el Ministeri perquè els problemes de l'aigua no hagen d'esperar a l'aprovació del Pla Hidrogràfic Nacional. Inclús, estem pledejant amb el tema de la creació de zones de regadiu a Castella-La Manxa, encara que des de la Diputació sempre trobem interferències.

—¿Quins tipus d'interferències?

—Quan parle d'interferències faig referència al fet que damunt de nosaltres existeixen altres institucions que hem de tenir en compte. De vegades són interferències de tipus polític i de vegades administratiu.

—¿La Generalitat col·labora amb la



«Que la televisió valenciana i la catalana pugnen ser vistes pel televident és un fet sobre el qual sempre he estat d'acord».

Diputació d'Alacant per alleugerir aquest problema?

—Afortunadament, per a nosaltres la Generalitat és conscient dels greus problemes que representen per a la província d'Alacant no disposar d'un abastament regular d'aigua. El que passa és que també la Generalitat té prop aquest problema i és difícil deixar contents els agricultors de la Ribera i a la vegada tenir present les comarques alacantines.

—¿Quina és la solució real al problema de l'aigua?

—Hi ha moltes solucions, però el que és imminent és portar endavant el transvasament d'aigua del Xúquer al Vinalopó. Cal garantir cabals regulars d'aigua, tant per a l'agricultura com per a la població. Les solucions a mitges no serveixen per a res.

—¿Creu que una millora en les relacions València-Alacant podria servir per a traure's de damunt aquest o altres problemes que afecten el sud del País Valencià?

—Jo no crec que València i Alacant tinguen males relacions. Això no obstant, cal entendre que sempre als interessos de província sempre s'anteposen els comunitaris. Ara bé, és veritat que davant el govern central és necessària una lluita conjunta intentant ser objectius amb els problemes reals que estem patint.

—¿Potser la Generalitat veu molt lluny Alacant?

—És cert que la Generalitat té massa present la perspectiva de València ciutat, i entenc que les comarques que envolten la capital de vegades impedeixen tenir la serenitat necessària per a veure els problemes que existeixen més enllà de la frontera amb Alacant. Però això és lògic en un govern autònom jove.

—¿I Alacant, té com a objectiu els

afers que depassen les seues fronteres?

—No és menys cert que a Alacant succeix el mateix. Jo sempre he dit que la ciutat d'Alacant es mira massa el melic i no tan sols de cara a València, sinó també de cara a les comarques alacantines. A la província d'Alacant es donen fenòmens sociològics difícils d'entendre, com ara la separació tan forta existent entre Elx i Alacant o Alcoi i la capital.

—¿Quin és el paper de les institucions davant aquests fets?

—Cal respectar la identitat pròpia de cada comunitat, però els governants han de fer un esforç per evitar aquest centralisme i reconduir-lo cap a la millora de relacions entre les diferents comunitats del País Valencià.

SÍ A LA TV3

—¿És la Diputació d'Alacant partidària de la normalització lingüística al País Valencià?

—No sols és partidària, sinó que estem fent esforços per oferir serveis amb les dues llengües que en aquestes comarques es parlen. El pluralisme lingüístic és bo i cal motivar-lo, ja que la defensa del valencià és la defensa dels valors culturals de la nostra societat. Et puc dir que la Diputació ha invertit més de seixanta milions de pessetes en l'edició del *Butlletí Oficial de la Província* redactat en castellà i valencià.

—¿Veu també aquesta necessitat de normalització en els mitjans de comunicació?

—Tot allò que es faça per al manteniment i desenrotllament del valencià és determinant per a l'homogeneïtzació de la societat valenciana. Una cosa que lament molt és que a Alacant, o almenys a ma casa, no arribe l'ona de la TVV.

—¿Però arriba la de la TV3?

—I tant que arriba! Jo veig la TV3 i a més m'agrada molt.

—¿Quina és la seua posició davant la coexistència d'aquestes dues televisions al País Valencià?

—Em sembla magnífic. El pluralisme televisiu és un fet que garanteix el dret d'escollir del receptor. Que la Televisió Valenciana i la catalana puguin ser vistes pel receptor és un fet amb el qual sempre he estat d'acord. La llàstima és que jo no veig la TVV.

—Pero vostè coneix la dificultat amb què s'han fet arribar les ones de la TV3 a les comarques valencianes.

—És un tema en el que vull ser prudent. Ara bé, vull continuar veient les dues televisions.

LA QÜESTIÓ POLÍTICA

—Vostè ha hagut d'enfrontar les últimes setmanes els atacs dels representants del CDS a Alacant, que intentaven afirmar que havia aprofitat el seu càrrec com a conseller de la CAPA (Caja de Ahorros Provincial de Alicante) per afavorir contractacions en la impremta Gráficas Díaz de la que vostè és accionista. Els centristes també intentaven demostrar la seua incompatibilitat pel fet de ser president de la Diputació d'Alacant i desenrotllar funcions de responsabilitat per a entitats públiques. ¿Com ha afrontat Fernández Valenzuela aquestes acusacions?

—Aquestes són qüestions difícils des del punt de vista humà. Jo estic acostumat als atacs personals però no polítics. Jo crec que si un partit creu que un membre de l'oposició ha comès irregularitats en el seu càrrec, ha d'anar al jutge i denunciar-lo, però les acusacions gratuïtes cal saber mesurar-les. Els membres del CDS no han sabut ser respectuosos i han pecat d'excés en voler arraconar-me sense tenir arguments sòlids. Els centristes saben que el seu partit està a la baixa i, potser per això, utilitzen la tècnica de la terra cremada. Ells acusen sense saber el que estan fent.

—Però, ¿quins han estat els arguments del president de la Diputació per a replicar els membres del CDS?

—No ha fet falta utilitzar arguments. Tant els membres del PSOE a Alacant com alguns de l'oposició, com ara els populars, han reaccionat davant aquestes acusacions abans que jo fera qualsevol manifestació. En primer lloc l'acusació del CDS anava dirigida a demostrar que la impremta, de la qual jo vaig comprar accions fa uns anys, havia demanat una subvenció de tres-cents milions de pessetes a la Generalitat. Això no és cert. Tenint tot el dret a demanar-la, la impremta no ha fet res, pensant en part que jo estic dins. A més, la CAPA ha contractat serveis

a Gráficas Díaz abans que jo entrara a formar part del consell i que jo comprara accions de la impremta. Respecte a la situació de possible incompatibilitat, la Generalitat ha resolt jurídicament que les meues activitats són totalment compatibles.

—Una vegada més, Fernández Valenzuela ix reforçat políticament a causa d'unes acusacions.

—Jo sempre he estat sincer. No amague res i intente sempre actuar d'acord amb les meues competències. Sempre hi haurà algú que voldrà posar-me el





peu per a crear-me mala imatge.

PSOE I VALENZUELA

—Fa poc temps, el president de la Generalitat, Joan Lerma, donava a conèixer la destitució de Rafael Blasco com a Conseller d'Obres Públiques. Des d'aquest moment la família socialista ha vist caure responsables de l'administració i a poc a poc s'han anat descobrint irregularitats dels funcionaris socialistes en l'aprovació de plans urbanístics. ¿De quina manera afecta això la família socialista d'Alacant?

—Afecta des d'un punt de vista orgànic i la imatge del partit. És, sense cap dubte, un motiu de preocupació. El PSOE intenta conservar els homes i les dones que són l'essència del partit i qualsevol moviment que es produeixca en contra ens afecta a tots. Aquest és el tema que personalment més em preocupa en aquests moments.

—¿Com veu l'actitud de Joan Lerma en aquest assumpte?

—Si Joan Lerma ha pres aquesta decisió és perquè tenia molt bones raons i no entraré a valorar aquesta acció.

Entenc que per al president de la Generalitat deu haver estat una decisió molt dura i vull ser respectuós amb aquesta decisió.

—¿I la família socialista d'Alacant, també ho veu així?

—Joan Lerma sap que compta amb el suport dels socialistes d'Alacant i sempre estarem en la línia que marque el partit.

—¿Fernández Valenzuela encara mira cap a l'alcaldia d'Alacant?

—Jo sóc, en política, el que he volgut ser. La meua etapa en l'Ajuntament d'Alacant com a regidor va ser tot un aprenentatge que recomane a tot aquell que vulga dedicar-se a la política. Jo aniré sempre on el partit crega que he d'estar, però no vull ser alcalde d'Alacant.

—¿I la relació amb l'alcalde d'Alacant, Josep Lluís Lassaleta es pot qualificar de bona?

—No és ni bona ni dolenta, senzillament tenim diferents objectius i els dos estem dins del mateix partit.

—¿Madrid queda molt lluny per a Fernández Valenzuela?

—No es pot jugar a tot. Jo, encara que nascut a Extremadura, sóc alacantí des de la meua infància. Ací he arribat a ser tot el que avui sóc i tinc arrels molt fortes a Alacant. La meua vida està ací i hauríem de canviar moltes coses perquè jo deixara Alacant. Encara que res és inamovible.

—¿En aquest segon mandat de Fernández Valenzuela quins problemes li agradaria deixar resoltos?

—Tres qüestions són per a mi de gran importància i voldria que abans que finalitzara la legislatura quedaren solucionats. La falta d'aigua, desenvolupar el projecte del Pla Director de Residus Sòlids i dissenyar el projecte urbanístic de la nostra costa dins d'un equilibri natural són per a mi els objectius principals. Alacant és una província amb un futur marcat per l'augment de població. Si no es fa una política coherent amb la realitat en què vivim, aquesta província pot convertir-se en un lloc inhabitable. L'abastament d'aigua i el respecte a l'equilibri ecològic són qüestions que estan per damunt de tot.

Salvador Enguix

COC: entre el suport i els obstacles

Després d'una efímera existència en els anys 20, el Comitè Olímpic Català (COC) pot ser de nou una realitat de ple dret en els anys 90.



Entitats cívico-culturals, ajuntaments, partits polítics i Parlament de Catalunya han donat suport al COC.

L'Associació per a la Delegació Olímpica de Catalunya (ADOC) va iniciar les activitats a principis del 1987. Ara, 3 anys després, ja té vora 3.600 socis i ha aconseguit crear fa uns mesos el Comitè Olímpic Català (COC), del qual ja formen part 11 federacions esportives catalanes —4 més s'hi han adherit en assemblea però encara no han formalitzat la seva entrada i 27 més han manifes-

tat suport a través dels seus directius— El Parlament de Catalunya, ajuntaments, entitats cívico-culturals i alguns partits polítics també han manifestat el suport perquè Catalunya tingui representació en els jocs del 1992.

El 16 de setembre del 1990 és la data en què el Comitè Olímpic Internacional (COI) decidirà si reconeix o no el COC. Els mesos que falten seran, doncs, d'una transcen-

dència especial per a l'esport català. Per aquest motiu, i sota la presidència de Josep Miró i Ardèvol, ex-conseller d'agricultura de la Generalitat, el COC haurà de desplegar a partir d'ara una intensa activitat de consolidació a Catalunya, simultàniament amb una projecció exterior. En aquest punt dues qüestions són indefugibles: ¿És la consolidació del COC a Catalunya una realitat? ¿quins són

els obstacles per a la projecció exterior?

DE BOCA A ORELLA

Tot i que segons una enquesta feta per TV3, el 80 per cent de la població de Catalunya és favorable al COC, Francesc Serra, vice-president de l'ADOC, reconeix que «no hi ha hagut adhesions massives». Segons ell, «el problema radica en la falta de mitjans

Josep Miró i Ardèvol, president del COC

Quins són els objectius immediats del COC.

—La projecció internacional a les federacions internacionals i en el comitè executiu del CIO. Cal no oblidar la importantíssima dimensió interna. Cal articular de la millor manera possible la societat catalana amb el COC. En això té un paper important l'ADOC. Les adhesions no són suficients, cal l'articulació.

—Parli'ns de les dificultats...

—Són essencialment la desinformació i la intoxicació informativa, com per exemple els que diuen que Catalunya no pot tenir comitè olímpic perquè no és estat. Això és fals, com també ho és que el COE ha de donar el vist-i-plau al COC. Aquí només compten el COI i les federacions inter-

nacionals. Cal pensar que els mitjans només són transmissors i les forces polítiques espanyoles hi estan en contra i, he de dir-ho, també una part de l'establishment català.

—¿Considera important que hi hagi un precedent del COC als anys 20?

—Sí, perquè la nostra força arrela en la història i això compta.

—¿Què opina del descrèdit que les federacions espanyoles puguin fer del COC?

—Bé, el que aquí es tracta és de reconèixer un dret que Catalunya té. Simplement això.

—¿Pensen anar amb els Països Bàltics amb vista a un reconeixement comú dels respectius comitès?

—De moment, no.

—¿Per què?

—Perquè per als lituans,



Josep Miró i Ardèvol

per exemple, el comitè olímpic és un element més de la lluita per la independència i aquest

no és en absolut el nostre plantejament, que és purament esportiu i no polític.

econòmics per a assolir una veritable promoció en tots els àmbits de la societat». Cal tenir en compte que l'ADOC —principal finançador del COC— es mou amb uns pressupostos de 10 o 15 milions anuals que depenen de les quotes dels socis, de l'ajut de la Unió de Federacions Esportives de Catalunya i les aportacions d'entitats i particulars. L'ADOC va obrir una subscripció pública en favor del COC, que ha recollit fins ara 2 milions de pessetes amb aportacions de l'advocat i director blau-grana Joan Josep Folchi, Xarxa Cultural, un soci anònim de l'ADOC i la junta directiva d'aquest (500.000 pessetes cadascú). La promoció del COC s'ha fet fins ara pràcticament a través del boca a orella, però això canviarà aviat ja que en l'estratègia aprovada en una recent assemblea es pensa recórrer al finançament d'empreses importants, de bancs i del mateix

govern de la Generalitat. Segons Francesc Serra, «encara no hi ha res signat i, per tant, no es poden dir noms, però la gent també deia que era impossible que les federacions se'ns adherissin». Cal recordar que un estand del COC a la Fira de Barcelona va ser patrocinat recentment per empreses com Coca-Cola, Adams, Chupa-Chups i diverses editorials que editen tant en català com espanyol.

En el cas de les federacions, el fet que encara no totes s'hagin integrat plenament al COC és degut, afirma Francesc Serra, «no al rebuig, sinó a la incertesa; estan pendents les unes del que fan les altres i per excessiva prudència no acaben de decidir-se». La posició negativa, segons ha pogut saber EL TEMPS, es ínfima, tan sols el president de la federació de badminton s'ha mostrat contrari al COC, cosa que no impedeix que alguns dels seus membres hi siguin favorables.

Dades sobre l'ADOC i el COC

Federacions que formen part del COC:

- Atletisme, Activitats subaquàtiques, Billar, Ciclisme, Colom-bicultura, Entitats excursionistes, Esports d'hivern, Lluita, Motociclisme, Motonàutica, Tir amb arc.

Federacions que han aprovat en assemblea l'adhesió al COC i que només falta formalitzar-ne l'ingrés.

- Bàsquet, Natació, Gimnàstica, Futbol, Rem.

Nombre de socis del l'ADOC: aprox. 3600.

Institucions polítiques que hi han donat suport.

Parlament de Catalunya i prop de 200 ajuntaments.

Altres suports al COC: Manifest de 92 persones de la vida pública catalana (intel·lectuals, periodistes, actors i actrius, etc.)

Suport de 30 clubs esportius i de diverses entitats culturals i cíviques.

ELS ENEMICS DEL COC

És prou evident que la voluntat del COC no és l'únic factor a tenir en compte amb vistes al seu reconeixement internacional. En el procés d'acceptació d'un mínim de 5 federacions catalanes olímpiques dins les federacions internacionals —requisit impres-

cindible per al reconeixement del COC— hi ha elements pertorbadors com les mateixes federacions espanyoles que en els fòrums internacionals actuaran en contra del COC, com han fet a Tòquio, en la reunió dels màxims òrgans de l'atletisme internacional. De tota manera, fonts de l'ADOC han assenyalat a EL TEMPS que

Hivern



NOVETATS en LLIBRES

edicions 62 s/a

CINQUANTA-VUIT POEMES

Ausiàs March
Edició i estudi de Robert Archer
Textual, 1. 288 pàgines.

Una obra imprescindible no sols per a l'estudiant de filologia sinó també per a qualsevol lector interessat a conèixer millor aquest gran clàssic de la poesia catalana.



EDITORIAL TRES I QUATRE

ELS TREBALLS PERDUTS

Joan F. Mira
La Unitat, núm. 135.

Probablement, la millor novel·la valenciana des de l'aparició del Tirant lo Blanc.

Edicions BROMERA

LA METAMORFOSI

Franz Kafka
Traducció d'E. Sòria i H. van Lawick
Il·lustracions de Manuel Boix.
Col. A la lluna de València, 10
136 pàgs. 650 ptes.

Un dels textos més desassossegadors de la literatura universal. Una història que esgarifa i entredreix alhora.

EDITORIAL EMPÚRIES

COMISSIONS OBRERES DE CATALUNYA 1964-1989

Pere Gabriel (Ed.), Carme Molinero,
Gemma Ramos, Joan Serrallonga i
Pere Ysàs.

Una aportació a la història del moviment obrer, indispensable per conèixer que han estat i que són les CC.OO. de Catalunya.



La Galera

BOMBOLLES

Guions de Teresa Ribas
Il·lustracions de Fina Rifà

Col·lecció de contes d'imatges sense text amb un fil argumental que l'infant ha de descobrir.



curial

RECERQUES 22

Liberalisme i revolució.

Articles d'Isabel Burdiel, Rosa Congost, Anna M. Garcia, Ramon del Río, Alexandre Sánchez, Salvador Calatayud, Montserrat Caminal i Xavier Torres.



Edicions Proa

LA NIT VERMELLA

Isidre Grau
Il·lustració d'Anna Manel·la.
160 pàgs. 1.300 ptes.
A tot vent 276



UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

ADAGIS (I ALTRES MOTS)

Josep Tordera
Acadèmia dels nocturns (Poesia).
Traducció de Vicent Salvador.

Un llibre de clips reflexius on el lector entrarà amb l'avidesa de l'esparver.

Diferència entre ADOC i COC

L'ADOC és l'Associació per a la Delegació Olímpica de Catalunya, és a dir, la plataforma impulsadora de la participació dels atletes catalans com a tals als Jocs Olímpics, però això només es pot fer so-

ta un Comitè Olímpic. L'objectiu de l'ADOC és, així, la constitució del COC i el seu reconeixement internacional. Quan aquesta fita s'assoleixi, l'ADOC deixarà d'existir i només hi haurà el COC.

«la reunió de Tòquio va ser positiva i que, en contra del que han divulgat alguns mitjans, la presència catalana va ser acollida amb respecte».

A més, segons les mateixes fonts, «el que les federacions internacionals tenen en comú són els mèrits que cadascú es guanya i algunes federacions espanyoles, com en concret la de patinatge, no assisteixen a les reunions de les seves homònimes internacionals».

L'única preocupació dels promotors del Comitè Olímpic Català és l'actuació d'alguns homes del moviment olímpic com a potencial enemics ja que aquests són els únics que poden actuar realment contra el COC, però això és avui una incògnita. D'altra banda, la campanya de desinformació o de silenciament de la pràctica totalitat de la premsa madrilenya, i també barcelonina, és contemplada amb tristesa però alhora amb la sensació que la seva influència és limitada i que potser fins i tot pot jugar a favor del COC per rebuig. «La prova —diuen— és que cada vegada tenim més adhesions».

SAMARANCH, EL COE I EL COOB

Per més que ara s'hagi volgut mostrar el COC com una aspiració suïcida amb tot i tot-hom en contra, els fets només han provat que els únics que han actuat com a opositors visceralment han estat algunes federacions espanyoles, alguns mitjans de comunicació i el secretari d'estat per a l'esport, Javier Gómez Navarro, amb les conegudes declaracions on

connectava el COC a moviments terroristes.

Representants del COC van entrevistar-se amb el conseller delegat del COOB-92, Josep Miquel Abad i aquest va manifestar que per part del COOB-92 no hi hauria cap problema respecte al COC, sempre que es procedís dins el marc de la legalitat. Per la seva banda, el màxim dirigent del Comitè Olímpic Espanyol (COE), Carles Ferrer Salat, va dir a la premsa que el COE no té potestat per a reconèixer o no el COC perquè la carta olímpica no li concedeix aquesta facultat, una prova més que l'analogia que molts volen veure entre sobirania política i sobirania esportiva és simplement una fal·làcia.

Finalment, el president del Comitè Olímpic Internacional (COI) Joan Antoni Samaranch, ha manifestat simplement que «actualment no es donen les condicions per al reconeixement internacional del COC». Segons l'ADOC, «això és estrictament cert en el sentit que cap federació internacional ha reconegut encara el nombre de federacions catalanes necessàries per al reconeixement del COC». Així, la frase de Samaranch pot ser presa com a oposició al COC, però també com simple descripció del moment actual sense que això impliqui un judici de valor.

En teoria, el tren per a la constitució del COC va directe de Barcelona a Lausana; en la pràctica, però, té algunes parades amb el nom de Madrid.

Albert Punsola

Santiago Girasolia, a la UNESCO

Cel clar i horitzó nítid per al professor valencià Santiago Grisolia, director de l'Institut d'Investigacions Caixa

València, que ha estat nomenat president del Comitè de Coordinació Científica de la UNESCO per a la investigació del genoma humà.

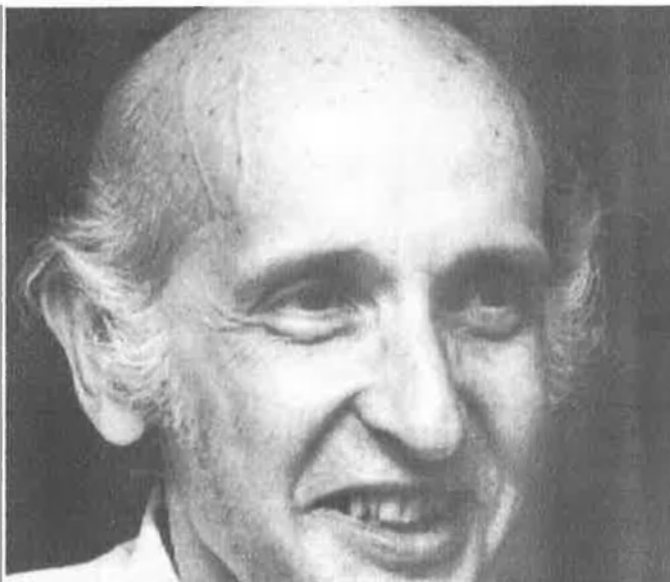
Vaja des d'ací la nostra enhorabona i el nostre suport per a una de les poques veus que el nostre país pot aportar al panorama científic internacional.

Jaume Cladera

↑ Calor per a Jaume Cladera, conseller de Turisme del Govern Balear, que ha posat en marxa el projecte de crear l'*ombudsman* del turisme balear. Per aconseguir-ho, ja s'ha dirigit a la Universitat de les Illes Balears per tal que aquesta realitzi un estudi sobre les funcions de l'*ombudsman* turístic.

Ajuntament d'Alcoi

↑ Bon vent bufa per a l'Ajuntament d'Alcoi que s'ha decidit a instaurar un acord lingüístic per acomplir d'una vegada les disposicions establertes en la Llei d'ús i ensenyament del valencià i normalitzar, com a mínim tal com marca la Llei, la realitat lingüística de la ciutat. Ja veurem on arriba aquesta mostra de bona voluntat que, per als representants del Partit Popular, significa "la desaparició del castellà d'Alcoi": un poc difícil això.



De dalt a baix, Santiago Grisolia, Josep Lluís Lassaleta, i José Rodríguez

Lassaleta, amnèsic

↓ Mala mar per a l'alcalde d'Alacant Josep Lluís Lassaleta, que ha perdut sobtadament la memòria i diu que no recorda l'entrevista mantinguda fa dos anys amb el germà d'Alfonso Guerra, Juan Guerra. Segons manifestà, "tal vegada vingué, però no me'n recorde perquè aleshores ningú el coneixia". L'alcalde insistí a no negar ni afirmar mantenint-se en una ambigua terra de ningú que ha desfermat tota mena de comentaris maliciosos.

José Rodríguez de la Borbolla

↓ De diàlegs de sord podria definir-se el que ha mantingut el president de la Junta d'Andalusia, José Rodríguez de la Borbolla, en el seu viatge a Catalunya per establir contactes amb els empresaris catalans. En el transcurs de la conferència de premsa, les paraules "prefereixo ser amo del meu silenci" i "no tinc res més a afegir" van ser les més sentides quan se li va preguntar sobre l'afer Juan Guerra respecte a la relació existent entre l'empresa ISA-2, Francisco Pérez Camacho i la Farga Casanova.

Residència Son Dureta

↓ Molt de fred i tempestes d'hivern per a la residència Son Dureta, de la Seguretat Social a Mallorca, que s'ha convertit, segons denuncia UGT, "en una possible font d'efectes cancerígens i d'infeccions". Per si no n'hi havia prou, alguns diaris informaven que una dona, que estava a punt de parir, va comentar que no voldria tenir més fills, comentari que un metge s'agafà al peu de la lletra i la va esterilitzar.

Miquel Alberola

CAFÉ DEL TEMPS

Futur imperfecte

Les recents situacions de pressumpta corrupció que travessa el PSOE, en general, i el PSPV, en particular, estan provocant, com era de fàcil pronòstic, un efecte lupa sobre el desgast natural a què està sotmès qualsevol partit que gestiona el poder. Durant els dies que han passat, han fet aparició diverses enquestes, elaborades a instàncies diverses, que no fan sinó corroborar la desconfiança que inspiren les sigles en l'electorat.

Si aquests sondejos tenen algun valor —i hem de pensar afirmativament—, l'Ajuntament de València difícilment continuaria regit per un alcalde socialista. I qui diu l'ajuntament, diu la Generalitat. A la dreta, determinats militants socialistes, li han fet un favor impagable, si no fóra perquè el PP i UV estan a matar i els resulta més fàcil pactar amb l'adversari ideològic que amb l'aliat natural.

Per tant, hem d'esperar que allò que funcionava d'una manera incògnita entre el PSPV-PSOE i UV serà corregit i augmentat a extrems industrials. D'una banda, l'objectiu de **Lerma** és mantenir-se en el poder; i de l'altra, el de **González Lizondo**, evitar que el poder vaja a parar a les mans del PP. Com a trama de comèdia, no està gens malament. Ara: les contrapartides que han de concedir els socialistes als municipalistes han de ser, per força, substancials. En plata: si fins ara —possem per cas la matèria lingüística i cultural— el PSPV-PSOE no ha fet sinó claudicar per tal de no excitar la irascibilitat dels anticatalanistes, a partir del moment que el panorama insinua, amb una dependència flagrant per subjectar-se al poder, podem arribar a tastar circumstàncies singulars. O siga que o el secretari general acaba amb el partit o el partit acaba amb el secretari general.

Una intriga a l'IVAM

Aquesta setmana, després de ser prorrogada per l'interès —no només local— que ha suscitat, acaba l'exposició de **Joaquim Sorolla** en l'Institut Valencià d'Art Modern (IVAM). D'acord amb les xifres oficials, entre 150.000 i 175.000 ànimes s'han mirat de prop aquesta retrospectiva, cosa que representa un quantíus èxit per al jove museu.

L'únic inconvenient, en tot cas, és que el comissari —més marxant que no comissari— de la retrospectiva, **Edmund Peel**, s'ha servit de l'IVAM per a transformar en una operació mercantilista el que hauria d'haver estat simplement una didàctica de Sorolla. Els exemples poden trobar-se al catàleg, on l'estil i les circumstàncies de l'obra són eclipsats per l'interès econòmic de les teles. I si això no era prou, l'obcecació monetària de Peel no l'ha deixat veure una irregularitat —un parell, per més precisió— sobre els materials exposats. I arribat el moment, la farem pública. La paternitat, ai.

El misteri dels residus

De punta a punta del País Valencià, oficialment, només hi ha un abocador de residus industrials. L'abocador, que ningú amb autoritat vol indicar on es troba —negativa que col·lisiona de cara amb l'elemental dret a la informació—, va ser creat per la iniciativa privada i d'ací a poc temps serà desmantellat, ja que la llicència arriba a la seua caducitat.

L'administració valenciana ha decidit no renovar papers i, en conseqüència, no hi haurà cap empresa d'aquestes característiques que puga oferir aquesta classe de servei. Es evident que d'una manera clandes-





tina, ja que ningú vol donar-ne dades, el nostre territori continuarà generant residus industrials. I és evident que hauran de ser advocats en algun lloc impensat que ja ni satisfarà la normativa vigent. ¿De què serveix l'Agència del Medi Ambient?

El retorn de Companys

Enguany, que fa mig segle del seu afusellament al castell de Montjuïc, **Lluís Companys** tindrà el seu bust en els porxos de l'entrada de la Presidència de la Generalitat catalana. Concretament, al pati dels Tarongers. La iniciativa, que ha costat Déu i ajuda, correspon a una associació impulsada, entre altres, per **J. M. Ainaud**, **Teresa Pàmies**, **Heribert Barrera** i **Aureli Argemí**. Les intencions són tan populars que l'escultor **J. M. Subirachs**, autor de l'efígie, només cobrarà els materials.

El desinterès institucional que concita l'ex-president Companys és, certament, injust. Si sembla que Companys no va ser tan nacionalista com la distorsió històrica ens ha fet veure —tema sobre el qual està treballant decisivament l'historiador **J. M. Solé Sabaté**—, no és menys cert que va pagar una factura d'una contundència terrible per defensar un clima polític més tolerant per al nacionalisme català que el que preconitzaven els revolucionaris africans. Vist el cas, i distorsionant maliciosament el comentari que **Carola Fabra** atribueix a don **Pompeu** des d'aquest setmanari, ni Catalunya podia anar tan avall ni Companys tampoc.

Cadena 13, marxa enrere

L'última reunió del Consell de la Corpora-

ció Catalana de RTV (CCRTV) va decidir canviar de plans pel que fa a Cadena 13. Com vam indicar des d'aquestes pàgines, la CCRTV anava a pagar 550 milions de pessetes pel lloguer de set emissores durant set anys, però ara s'han inclinat per la compra. La cosa no tindria més importància si no és perquè els accionistes de Cadena 13 també han canviat de plans quant a la CCRTV: s'ho han repensat i no només no volen posar-la a la venda sinó que han fet marxa enrere en la cosa de l'arrendament.

La nova situació, cas de ser definitiva, desfà totes les maniobres que s'havien iniciat. D'entrada, "Catalunya Informació" se situaria en una fase de retardament que podria resultar, segons com es mire, perniciosa per al projecte. I Cadena 13 podria quedar ressentida perquè els seus agents comercials, que ja s'havien quedat al carrer a causa de l'operació amb la CCRTV, ja havien ofert les seues carteres de clients als informatius de Radio Tiempo —ex-Radio Minuto—, que, si fem cas a tots els pronòstics, anaven a ser emesos en català.

Idènticament, la marxa enrere podria repercutir sobre les disposicions de les 8 emissores que estaven associades a Cadena 13 i no havien entrat en l'operació "Catalunya Informació", les quals havien efectuat alguna classe de contacte amb Radio Tiempo per a col·laborar conjuntament, sobretot de cara als informatius. De fet, ja s'havia pres l'acord que l'emissora de Cadena 13 a Barcelona passaria a denominar-se Radio Tiempo-Cadena 13, la qual emetria aquell programa tan *hortera* que es diu *El Minutero* i que tant de mèrit fan a l'adjectiu els seus conductors **Carlos Bernal** i **Ricky Romero**. Si tot aquest embolic serveix per evitar això, haurà valgut la pena. Algun regust alegre ens havia de proporcionar aquest serial radiofònic.

Regal d'aniversari

El gran masturbador ha esdevingut la pedra de toc d'una negociació difícil. La ubicació final d'aquesta obra junt amb la de *Maniquí barcelonès* podrien resoldre definitivament el repartiment del llegat Dalí.

Des del 18 de gener, data en què es reuniren representants de l'estat i de la Generalitat de Catalunya en un nou intent d'arribar a un acord sobre el llegat de Dalí, han circulat diferents hipòtesis sobre el destí final de l'obra daliniana. 198 quadros i 300 objectes diversos, entre ells joies, vestits i escultures, han estat objecte d'una intensa negociació que havia estat bloquejada després de dues trobades prèvies que tingueren lloc en els darrers sis mesos, entre les dues institucions.

Sembla que al final, la darrera reunió celebrada a Barcelona entre Jaime Brihuela, director general de Belles Arts i Eduard Carbonell, director general de Patrimoni Artístic de la Generalitat, amb l'assistència de Tomàs Llorens, director del Centro de Arte Reina Sofía de Madrid i de Daniel Giralt-Miracle, director del futur Museu d'Art Contemporani de Barcelona, ha obert un nou horitzó que permet perfilar una resolució més favorable per a la institució catalana que no aquella que la revelació del testament de l'artista (setembre 1982) va fer preveure fa un any, poc després de la seva mort.

EN DEPÓSIT PERMANENT

Cal aclarir que la fórmula jurídica establerta entre les parts implicades en la negociació és la de depòsit, és a dir, la propietat de les obres continua sent de l'estat, si bé aquest depòsit tindrà legalment un caràcter permanent i indefinit.

El document base de la negociació ha estat l'inventari elaborat pel Museo Español de Arte Contemporáneo (MEAC) per encàrrec del Ministeri de Cul-



La destinació final del llegat dalinià, ara més favorable a la Generalitat de Catalunya.

tura. Entre aquestes peces ha transcendit que n'hi havia una vintena «susceptible de ser integrades en un museu» especialment disputades, i s'ha establert tota mena d'especulacions sobre la identitat i futura ubicació. El seu interès consistiria a ser les més representatives del que s'ha anomenat «etapa de plenitud daliniana», que comprèn el període entre 1925 i 1945. Encara entre elles, n'hi hauria una, *El gran masturbador* (1929) considerada obra mestra del superrealisme i principal objecte de litigi, que podria alterar el resultat de les negociacions en un darrer moment. Hi ha indicis, d'altra banda, per a creure que es podria adoptar la fórmula de compartir *El gran masturbador* —*El pa-jero*, en l'argot dels negociadors del llegat— tot alternant-se el depòsit del quadre, per períodes temporals.

En el moment de tancar l'edició (tres dies abans d'una nova reunió que podria ser definitiva) hem pogut saber que en la darrera negociació l'interès se centrà en un total de 45 obres, i s'ha acordat que 25 d'elles vindrien a Catalunya i les 20 restants anirien a Madrid; de la resta, considerades més irrelevantes, 132 es depositarien en mans de la Generalitat i 58 quedarien a disposició de l'estat.

Dels acords establerts fins ara es desprèn, d'altra banda, que la Fundació Gala-Dalí —la gran absent de les negociacions— s'encarregaria de la creació d'un centre d'estudis dalinians a ubicar, presumptament, a Púbol o Figueres.

El centre podria disposar de documentació, dibuixos i obra gràfica diversa que de moment no han estat encara inventariats.

Blanca Lucas

Inventari complet del llegat pictòric de Dalí

- Segons «Adam» (Capella Sixtina), 1982.
- Enigma, 1982.
- Segons «Sibil·la», de M. Àngel, 1983.
- Pietà (S. G. «Pietà Palestrina», de M. Àngel), 1982.
- Homenatge a M. Àngel, 1982.
- Sa Popa d'es Vaixell. David, de M. Àngel, 1983.
- Personatge inspirat en tomba Mèdics i escriptura catastròfica, 1982-83.
- Sant Sebastià amb agulles de ganxo, 1987.
- Màrtir, 1982.
- Doble Victòria, de Gaudí, 1982.
- Pati de l'Escorial amb personatge de tomba. Mèdics, 1982.
- Contorsió d'arquitectura escorialense, 1982.
- Figueres. Homenatge a M. Àngel (inacabat), 1982.
- Escorial i cal·ligrafia catastròfica, 1982.
- Nan, Sebastian de Morra, 1982.
- Darrere de la finestra a mà esquerra d'on surt una cullera, Velázquez agonitza, 1982.
- Figueres en pati de l'Escorial, 1982.
- Nan en pati de l'Escorial, 1982-83.
- Príncep don Baltasar Carlos, 1982-83.
- Infanta Margarita en pati de l'Escorial, 1982.
- Rostre de bufó, 1982.
- Olé! Sèrie Escorial, 1982.
- Pietà, 1983.
- Figueres ovoides, esbós, 1983.
- Sant Jordi atacant un violoncel (esbós), 1983.
- Elefant atacant un violoncel (esbós), 1982-83.
- Lliti i dues tauletes de nit atacant violentament un violoncel (1er. de sèrie), 1983.
- Dues tauletes de nit i un llit atacant violentament un violoncel, 1983.
- Lliti i dues tauletes de nit atacant ferotgament violoncel, 1983.
- «Bodegó», 1918.
- «Botija», 1920-22.
- «Saupa» i «Figues», 1920-22.
- *—«Paisatge de Cadaqués», 1923.
- «Gitano de Figueres», 1923.
- *—«Naturalesa morta», 1923.
- *—«Autoretrat cubista», 1923.
- «Bodegó», 1923-24.
- «Retrat de la germana» (Anna Maria 1925).
- *—«Gran arlequí i petita ampolla de rom», 1925.
- *—«Tres figures. Acadèmia neocubista», 1926.
- *—«Maniquí barceloní», 1926-27.
- *—«Bodegó al clar de la Lluna», 1927.
- *—«Quatre dones de pescadors de Cadaqués», 1928.
- «Sense títol», 1928.
- «Sense títol», 1928.
- *—«Monument imperial a la donaxiqueta», 1929.
- *—«L'home invisible», 1930.
- *—«L'enigma sense fi», 1938.
- «Bust de Gala» (inacabat), 1939.
- *—«L'enigma de Hitler», 1939.
- «Temple. Esbós per a teatre», 1941.
- *—«Atòmica Melancòlica», 1945.
- «Suro». (Estudi per a «Madonna», de Portlligat), 1950.
- «La màxima velocitat de la Madonna de Rafael», 1954.
- A propòsit del «Discurs sobre la forma cúbica», de Juan Herrera, 1960.
- *—«Àrabs Acidodesoxiribonucleics», 1963.
- L'harmonia de les esferes, 1978-79.
- Un rellotge bla col·locat al costat adequat fent morir i ressuscitar un jove efef pels excessos de ???, 1979.
- A la recerca de la quarta dimensió, 1979.
- Còpia d'un Rubens copiat d'un Leonard, 1979.
- Més bell que Canova (inacabat), 1979.
- *—«Al·lucinació rafaelesca», 1979.
- Nu i cavall (esbós), 1979-81.
- Medea portant el toisó d'or, 1981.
- Aparició d'Afrodita de Cnido, 1981.
- Gala contemplant l'aparició de Baltasar Carlos, 1981.
- El jardí de les hores, 1981.
- Mercuri i Argos, 1981.
- La Perla (segons la Infanta Margarita), 1981.
- Argos (ulls), 1981.
- Jasó portant el toisó d'or, 1981-82.
- Ala i arpó aixecant la pell del mar, 1981-82.
- Segons l'infant ajupit, de Miquel Àngel, 1981-82.
- Segons cap de Julià de Mèdics, de M. Àngel, 1981-82.
- Figura i rostre clàssics (inacabat), 1981-82.
- Poline Borgofsf (esbós), 1981-82.
- Cap rebentat, 1982.
- Segons l'allotjador don José Nieto, 1982.
- Cap d'espills, 1982.
- Velázquez i Personatge, 1982.
- Segons «Moisés», de M. Àngel, 1982.
- *—«Els tres enigmes gloriosos de Gala», 1982.
- Enigma (sèrie enigmes de Gala), 1982.
- Figures atmosfèrico-cèfals, 1982.
- Segons «La nit», de M. Àngel, 1982.
- Segons «El Dia», de M. Àngel, 1982.
- Segons cap de «La Pietà», 1982.
- El guerrer, segons Llorenç de Mèdics, de M. Àngel, 1982.
- Segons Julià de Mèdics, de M. Àngel, 1982.
- Cap inspirat en M. Àngel, 1983.
- «Les senyoretes d'Avinyó», 19760.
- «Lectura», 1970.
- «El sopar», 1972.
- «Les menines» (obra estereoscòpica), 1975-76.
- «Les menines» (obra estereoscòpica), 1975-76.
- *—«Retrat de Gala», 1975-79.
- «Fosfè», 1979.
- *—«Batalla en els núvols» (obra estereoscòpica), 1979.
- *—«Batalla en els núvols» (obra estereoscòpica), 1979.
- «Tres figures», 1981.
- «Torre» (inacabat), 1981.
- *—«Paisatge amb xiprer», 1981.
- «Bust de dona», 1981.
- «Les Torres», 1981.
- «Mercuri i Argos», 1981.
- «Anfitrite», 1981.
- «Torre, piano de cua i font», 1981.
- «Noble espanyol portant la flor de lis», 1981.
- «Estudi sobre Compianto Diabole», de Canova (inacabat), 1981.
- «Escena ritual», 1981.
- «Sense títol», 1981.
- «Cigne gasós», 1981.
- «Gran masturbador rere les arcades», 1981.
- «Contemplant el gran masturbador», 1981.
- «Bust de dona», 1981.
- «Paisatge amb personatges celestials», 1981.
- *—«El camí de l'enigma», 1981.
- «Arribarem més tard, cap a les cinc», 1983.
- «Contorsió topològica de figura femenina convertint-se en violoncel», 1983.
- «Lliti i dues tauletes de nit atacant violentament un violoncel» (últim), 1983.
- «Cua de Milà», 1982-83.
- Números, claus, 1960.
- Figura femenina amb pa català, 1960.
- Cos de núvols (inacabat), 1960.
- Àrab, 1962.
- Nu femení (estudi), 1962.
- Nu masculí (estudi), 1962.
- Estudi per a 50 imatges abstractes, 1963.
- *—Homenatge a Meissonier, 1965.
- Retrat de Fortuny, 1965.
- Esbós per a l'Angelus de Millet, 1967.
- *—Composició sobre l'Angelus de Millet, 1967.
- Pati de Portlligat, 1968.
- Piscina de Portlligat, 1969-70.
- Estudi trespol «Palau del Vent», 1970.
- Figures (bocet), 1970.
- Silueta d'equilibrista i bufó, 1970.
- *—Leda, Miniaturista oval, 1970.
- Portada per a «Vogue», 1971.
- Ull ciclopi de l'Angelus de Millet, 1972-73.
- «Ull ciclopi de l'Angelus de Millet», 1972-73.
- Paisatge imaginari de Púbol, 1973.
- Parca, 1974.
- Madonna, 1974.
- Dues figures religioses, 1974.
- Retrat de Gala, 1976-77.
- La mà de Dalí retirant un toisó d'or en forma de núvol per a mostrar a Gala l'aurora completament nua, 1977-78.
- Ídem.
- *—Pierrot lunar, 1978.
- *—Odaliscs cibernetica, 1978.
- Composició punts, 1978.
- Ídem.
- Sardana pentagonal (obra estereoscòpica), 1978-79.
- Ídem.
- Cadira, llit i tauleta de nit atacant violentament un violoncel, 1983.
- Costella i Llumí. El cranc xinès, 1983.
- Rapte mitològic d'Europa. Homenatge, 1983.
- Cua de milà i guitarra, 1983.
- Cua de milà, 1982-83.
- Cúpula de catedral (esbós).
- Barca, Guerrer i figura (esbós).
- Adam i Eva (esbós), 1982-83.
- Planícies lúgubres.
- Pont amb reflexos.
- Paisatge, 1914.
- Veler «El Son», 1918-19.
- Paisatge de Cadaqués, 1920-21.
- Paisatge de Cadaqués (Port Aigu), 1920-21.
- Cadaqués vist d'espallles, 1922.
- *—Autoretrat amb coll rafaelesc, 1922.
- *—Retrat del meu pare, 1922.
- *—Cadaqués, 1923.
- Dona alletant el seu fill, 1923.
- Personatges en un paisatge de l'Empordà, 1923.
- *—Composició cubista, 1923.
- *—Retrat de la germana (Anna Maria), 1923-24.
- *—Bodegó, 1924-25.
- Retrat d'Anna Maria (Cadaqués), 1924-25.
- *—Bodegó al clar de lluna malva, 1925-26.
- *—El gran masturbador, 1929.
- *—El cavaller de la mort, 1934.
- *—La imatge desapareix 1938.
- Figura masculina dreta, 1938-39.
- Dos bocins de pa expressant el sentiment de l'amor, 1940.
- Galarina, 1945.
- *—Equilibri intraatòmic d'una ploma de cigne, 1947.
- Desmaterialització del nas de Neró, 1947.
- *—Leda atòmica (bocet), 1947.
- Retrat d'infant, 1953.
- Retrat de Bobó Rockefeller (inacabat), 1953.
- *—Figura rinoceròntica dels frisos (?) de Fidias, 1954.
- Santa Cecília ascensionista, 1955.
- Estudi de fruïter per a «Naturalesa morta vivent», 1956.
- *—Assumpta Canaveral, 1956.

* Obres d'objecte de tracte preferent en la negociació.

Ajuntaments autodeterminats

Ara que els ajuntaments catalans debaten mocions a favor i en contra de la decisió aprovada en el Parlament de Catalunya respecte al dret a l'autodeterminació, tornen a entreveure's diferències de criteri i de partit.

Ja són 40 els ajuntaments on s'ha aprovat la proposta i d'aquests, tres són ajuntaments amb majoria socialista. Es tracta dels ajuntaments de Sant Celoni, on el PSC té sis regidors, batlle inclòs, CiU quatre i ERC un; l'ajuntament de Salt, amb batlle independent a les Illes, del PSOE i, finalment, el de Sant Just Desvern, en el qual l'alcalde socialista governa juntament amb els regidors d'Iniciativa i d'Esquerra.

En la majoria dels ajuntaments on s'ha aprovat la proposta han estat els regidors d'ERC els que l'han presentada però s'ha debatut la proposició gràcies també a Convergència, independents o el cas del CDS, a Cambrils, on l'únic regidor d'aquest partit va dur al Ple la proposició.

Més enllà dels Ajuntaments, des del Partit dels Socialistes de Catalunya s'ha demanat insistentment a Jordi Pujol que faci marxa arrere públicament del suport que Convergència Democràtica va donar en el seu dia al Parlament de Catalunya i que de fet va permetre que fos aprovada la resolució no de llei a favor del dret a l'autodeterminació. En certa manera, els socialistes catalans haurien pretès forçar, sense aconseguir-ho, una mena de reculada del partit nacionalista similar a la que el PSE-PSOE ha aconseguit forçar sobre el PNB amb la firma d'un document d'acatament a la

Constitució i a l'Estatut. Per resposta, Pujol ha optat per la negociació directa amb alguns ministres de Madrid i amb la concreció de l'oferta al príncep Felip perquè accepti el nomenament de príncep de Girona.

Dimissió en cadena



El pròxim cinc de febrer l'Ajuntament de Montblanc celebrarà un ple ex-

caldes ha estat provocada per la manca d'informació que hi ha hagut sobre el pla de residus per part de la Generalitat». Al mateix temps, Sanahuja es pregunta «per què el Consell Executiu ha decidit ajornar la seva decisió sobre la construcció d'una incineradora de residus industrials al Pla de Santa Maria i manté l'abocador a Forés». Cal recordar que les protestes en contra del pla es van iniciar de forma

caldes i regidors s'obre un important buit de poder municipal que no es resoldrà fins que es constitueixin les respectives comissions gestores que hauran de governar aquests principis, que són un total de 22, fins les pròximes eleccions locals. A aquest fet, cal afegir-hi que les dimissions s'han fet extensibles als suplents de les llistes electorals.

Cinta S. Bellmunt



Jordi Pujol.

traordinari perquè l'alcalde i els diferents regidors que el constitueixen presentin les corresponents dimissions a títol personal. Aquest és el següent pas que també hauran de fer la resta de municipis de la Conca de Barberà, que aquests dies estan realitzant plens per acordar la dimissió en bloc dels consistoris com a senyal de protesta pel pla director de residus industrials que ha aprovat recentment el Consell Executiu de la Generalitat i que preveu la instal·lació d'un abocador a Forés.

L'alcalde de Montblanc, Maties Sanahuja, ha afirmat que «aquesta decisió dels al-

conjunta a la Conca de Barberà i a l'Alt Camp, ja que ni uns volien l'abocador ni els altres la incineradora. A la reunió del Consell Executiu, del dilluns 22 d'aquest més, el govern autonòmic va deixar de moment sobre la taula la incineradora, però va donar el vist-i-plau a l'abocador de Forés.

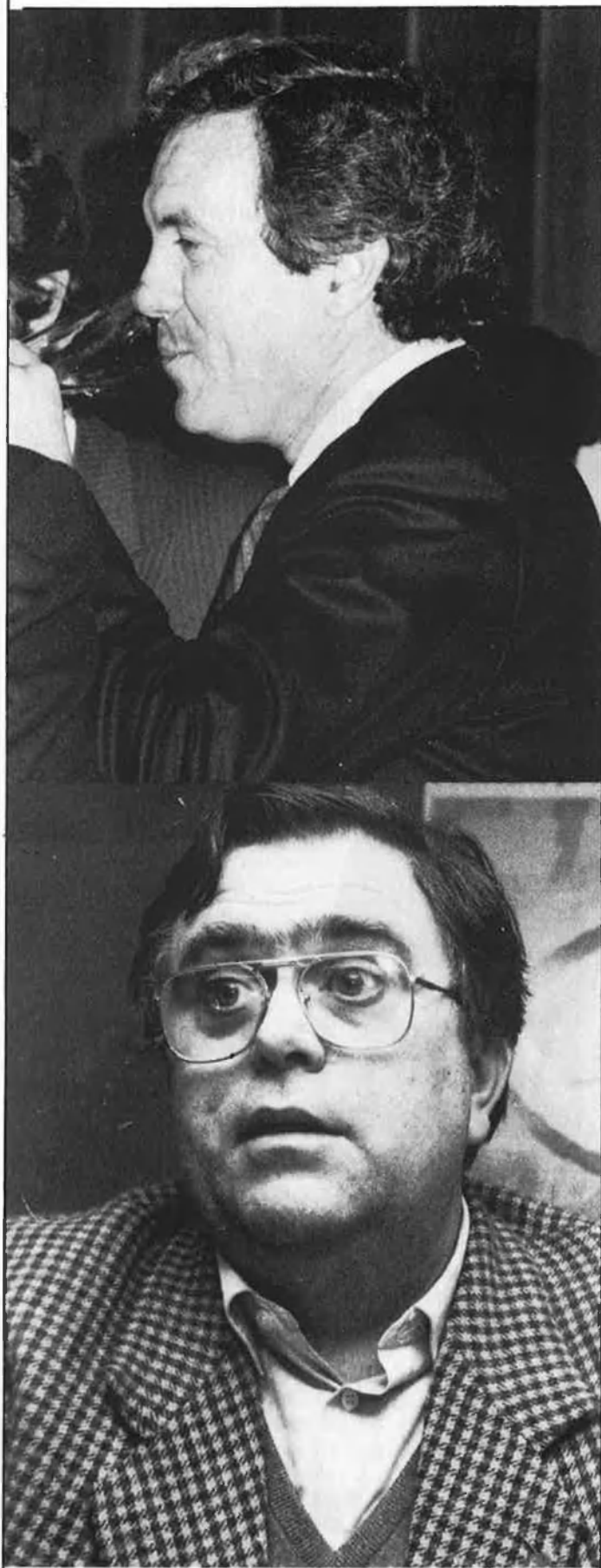
Maties Sanahuja ha comentat que la Conca de Barberà és una comarca dedicada principalment a l'agricultura i aquestes localitats no tenen per què rebre els residus que provenen d'altres zones i que enriqueixen altres poblacions.

Amb les dimissions d'al-

Barrionuevo vol una solució



José Barrionuevo, ministre de Transports i Telecomunicacions, ha reiterat a Madrid, en comparèixer davant la Comissió de Transports de la Cambra dels Diputats, la seua voluntat de trobar una solució per a permetre l'emissió de TV3 al País Valencià i de TVV a Catalunya. Durant la reunió, Lluís Recoder, per Convergència i Unió, i Joan Armet, per Esquerra Unida, van demanar al ministre que es legalitzaren les emissions de TV3 i TVV als dos territoris i J.



Dalt, José Barrionuevo. Baix, Francesc Obrador.

Armet va afegir que, en gest de bona voluntat, es retiraren les multes a Acció Cultural del País Valencià.

Segons Vicent Ortuño, secretari d'Acció Cultural, «el fet que el ministre Barrionuevo vulga trobar una solució negociada ens permet ser optimistes en aquest afer». I hi va afegir: «De moment hem realitzat una campanya buscant suport entre els ajuntaments catalans i valencians i ja passen de cent els consistoris que han decidit prestar suport a la nostra petició per tal que es puguin desprecintar els reemissors i es retiren les multes a l'entitat».

Aquesta campanya, segons informà el mateix Ortuño, continuarà ara buscant suport entre consistoris i entitats de l'estat espanyol. A més, hi ha previstes una sèrie de reunions en el Parlament Europeu i una entrevista amb el secretari general de la UNESCO, senyor Mayor Zaragoza. L'objectiu d'aquestes campanyes és, en paraules dels secretari d'Acció Cultural, «donar al problema l'autèntica dimensió que té, perquè es tracta d'una qüestió de llibertat de comunicació i informació i, a més, d'uns mitjans de comunicació en una llengua minoritària que ha de competir amb la pressió d'una altra llengua més poderosa».

Jordi Sebastià

Obrador, president

 Francesc Obrador, secretari general d'UGT-Balears i batlle de Calvià —el més ric municipi d'Espanya— no es presentarà a la reelecció en el pròxim congrés del sindicat socialista, previst per al pròxim mes de maig, segons anuncià el mateix Obrador durant l'Assemblea Insular de Mallorca de la UGT.

Aquesta decisió pot tenir a veure amb els moviments que s'estan produint en el si de la Federació Socialista Balear-PSOE, per tal de col·locar una sèrie d'homes en disposició de ser elegits com a candidats socialistes a la batllia de Palma i com a número 1 al Parlament Balear.

Per a les municipals de 1991 sembla segur que no repetirà Ramon Aguiló (batlle des de les primeres eleccions democràtiques i que en aquests moments passa per un dels pitjors, pels continus atacs de l'oposició i de part de la premsa). Això deixa els socialistes en una delicada situació, ja que la dreta està situant-se molt bé i podria aconseguir un candidat únic que tindria grans possibilitats de batre el candidat socialista. En aquests moments l'home amb més possibilitats de ser el candidat socialista és Josep Moll, actual secretari de la Mesa del Parlament i portaveu del Grup Socialista.

D'altra banda, si Josep Moll passa a les municipals, queda vacant la plaça del número 1 a les autonòmiques. Per a ocupar aquest lloc la FSB-PSOE cerca desesperadament un candidat amb prou *cartell* per a —en cas de no guanyar— almenys evitar que l'actual president, Gabriel Canellas, aconseguixi la majoria absoluta. Descartat Fèlix Pons, per raons òbvies, i tenint en compte que els altres pesos pesants de l'oficialisme socialista són pràcticament desconeguts, l'únic recurs, amb un mínim de garanties per als socialistes és el batlle de Calvià, Francesc Obrador, que, a pesar de certes reticències internes, sembla que serà, definitivament, el candidat de la FSB-PSOE a la presidència de la comunitat autònoma.

M. Payeras

"ELA-STV forma part del projecte nacional basc "

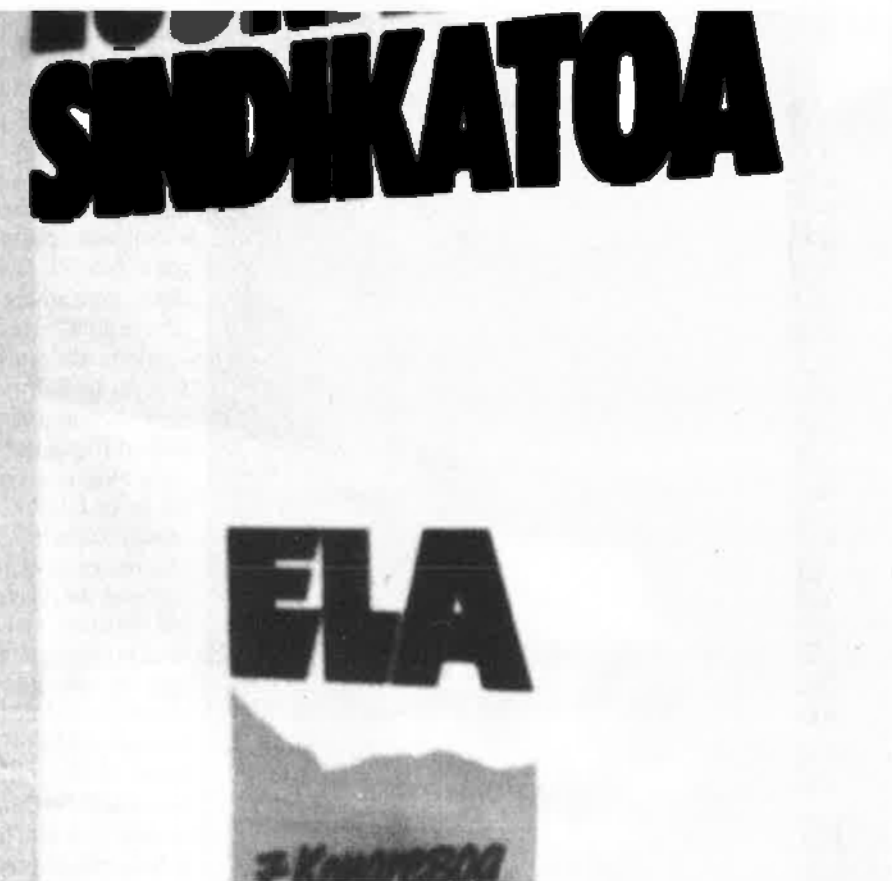
ELA-STV és el sindicat majoritari al País Basc, malgrat que des de diversos fronts s'intenta minimitar el seu protagonisme. En aquesta entrevista, José Elorrieta, el seu secretari general, explica les claus del sindicalisme basc.

Ser líder indiscutible i indiscutit del sindicat més important de la Comunitat Autònoma Basca als 38 anys és un rècord que José Elorrieta amaga rere el somris de qui està convençut que l'activitat sindical no s'ha de barrejar amb la lluita política, tot i saber que les tensions que desfermen els partits influeixen decisivament en les masses treballadores i, per això, en les organitzacions sindicals. Natural de Loiu (Leiona), al territori històric de Biscaia, el secretari general d'ELA-STV (Eusko Langillen Alkartasuna-Solidaridad de Trabajadores Vascos) enfronta el futur amb l'optimisme i la il·lusió de saber que els seus seguidors doblen en representació l'UGT i CC.OO. ensems. Afiliat a ELA des de 1970, alliberat el 77 i secretari general des del 88, José Elorrieta —llicenciat per la Universitat Comercial de Deusto— mira a Madrid, cansat de les contínues maniobres de desinformació que, contra el seu sindicat i contra Euskadi, munten a la Cort.

—*En què es diferencia el sindicalisme d'ELA-STV del sindicalisme estatal?*

—ELA és un sindicat basc, és un sindicat *abertzale* (patriota), l'àmbit d'actuació del qual es fixa en els quatre territoris d'Euskadi Sud (Alaba, Biscaia, Guipuscoa i Navarra) i que, lògicament, forma part en aquest sentit del projecte nacional basc i, com a part específica, una organització de classe d'aquest mateix projecte. Aquest és el fet diferenciador més substancial respecte d'UGT i CC.OO. Ara, a banda d'aquesta diferència d'acció sindical política, n'hi ha altres en el camp operatiu. Per un costat, ELA és un sindicat autònom dels partits polítics, no s'ha mesclat mai en cap referència de tipus partidista i sempre hem afirmat que el sindicalisme no pot prendre com a referència programàtica ni molt menys orgànica un partit polític.

Un altre element diferenciador és que nosaltres hem donat molta importància al tema de l'afiliació, de l'organització, de la cotització. Això ens ha dut una autonomia



"El sindicalisme no pot prendre com a referència un partit polític"

financera real.

En un altre sentit, ens hem oposat a àmbits de negociació amples i als pactes socials perquè hem defensat sempre que l'acció sindical i, per tant, el sindicalisme s'enforteixen a través del treball de base, de la negociació a nivell d'empresa i de la negociació sectorial.

—*Sociològicament, quin tipus d'afiliació tenen a ELA-STV?*

—La sensació que tenim és que el gros de la nostra afiliació és un col·lectiu de treballadors que sintonitza amb una concepció nacionalista: tenim una part significativa de gent d'H.B., independentment

del fet que els militants d'HB més compromesos tinguin una altra referència sindical (LAB).

Quant a l'extracció dels nostres treballadors per sectors, ha variat des del 80, any en què el 55% de l'afiliació provenia de la metal·lúrgia i si a això afegim la indústria química i la construcció tindrem una visió del que era ELA aquest any. Els treballadors del sector públic —els funcionaris— i de l'ensenyament representaven el 4% de l'afiliació. Avui dia, les tornes han canviat i el sector de serveis públics i ensenyament representen el 20% del sindicat. El 1989, ELA ha experimentat un creixement

del 8% i les federacions creixen per damunt percentatge són precisament els serveis públics, l'ensenyament i els empleats i tècnics.

Si hi afegim, a això, que el major creixement d'ELA en l'any 89 ve de les quatre capitals basques, és a dir, sectors urbans, les xifres que done coincideixen amb la realitat sociològica que estem vivint.

—*ELA-STV sempre ha defugit amb molta cura els posicionaments de caire polític o partidista, ¿per què?*

—Nosaltres som un sindicat políticament plural. Volem ser el sindicat que

mula per a prendre-hi part amb els propis instruments d'anàlisi, des dels propis interessos sindicals. Sempre, però, amb cura de no depassar un límit en què, a la fi, s'acabe per caure en l'esfera de tal o tal partit.

—*Però en el famós tema de l'autodeterminació sí que s'han ficat vostès...*

—Naturalment. Això és un element comú del món nacionalista: no hi tenim cap problema. La qüestió és que en aquests casos comuns nosaltres hem de ser una força que sume. En el tema de l'autodeterminació no hem entrat en el debat de les distintes opcions que s'han plantejat.

eufòrics.

—No sé si la paraula eufòrica és la correcta, però estem travessant una conjuntura on veiem claus internes i externes molt positives. Això ens fa ser optimistes. Es a dir, ens fa tenir confiança en les possibilitats, concretament, d'ELA. Pel que fa a claus internes, hem assolit un nivell de consens quant als objectius, a la forma de treballar, etc., que ens permet dir que a ELA no hi ha cap problema, cosa que no vol dir que, en qüestions concretes, no hi haja diferent maneres de veure les coses. En els objectius bàsics, però, hi ha una sintonia total. La situació és molt bona i és el resultat d'una cultura sindical que hem treballat molt. Els nivells d'afiliació també són molt positius. Per això, quan diuen que el sindicalisme està en crisi i que hi ha un sostre sindical, nosaltres no ho entenem perquè un creixement del 8% en el 89 és quasi espectacular.

Quant a les claus externes, hem millorat la nostra capacitat de maniobra d'acció sindical i ELA com a model i marca sindical està molt consolidada i amb una imatge molt positiva.

—*¿Com veu el futur?*

—Veiem una situació econòmica que té un marge de negociació millor respecte del gran problema de l'atur. Veiem una situació sindical que va a més, amb una clau: nosaltres anem augmentant elecció rera elecció. També veiem una situació política amb clars i ombres. Amb un marc estatutari que dóna unes determinades possibilitats, però que també té unes limitacions determinades. En concret, el marc estatutari no contempla competències legislatives en matèria laboral. I això és una limitació, com també ho és que Navarra estiga separada d'Euskadi, allí, això implica hostilitat vers tot el que sone a basc.

—*A Madrid també es minimitza el paper d'ELA-STV...*

—A Madrid el que passa és que no volen reconèixer que a Euskadi hi ha un sindicat nacionalista majoritari. A vegades dóna la sensació que, meitat per ignorància, meitat per intenció, s'intenta resumir el "problema basc" a dos o tres claus que són tòpics. I així funcionen, a més de la constant desinformació que practiquen. En realitat, a Madrid hi ha una gran resistència mental a acceptar que el fet basc té una dimensió molt més densa i molt més rica que el que volen plasmar. Sembla que proven de vendre que aquest país no funciona, a més d'estar habitat per uns cafres que van donant-se trompades pels morts i per debats com el de l'autodeterminació.

José Miguel García Mateache (Bilbao)



aplegue el sentir de tots els treballadors bascos. I en aquest sentit hem de ser extremadament prudents a l'hora de no depassar les barreres de la lluita partidista. Prendre aquesta actitud significa no entrar en qüestions que afecten directament el sindicat i que van més enllà de l'empresa. És a dir, més enllà del fet que la fiscalitat siga un debat que entre lògicament en l'esfera del Parlament, perquè el tema de la fiscalitat és un assumpte que atany directament les rendes dels treballadors: un sindicat no pot ser neutre respecte de la política fiscal o a propòsit del frau. En la pràctica, el que s'ha de buscar és un mecanisme, una fór-

Nosaltres defensem el dret d'autodeterminació del Poble Basc i punt.

—*¿No hi ha hagut cap intent de penetració política, al seu sindicat?*

—No hi ha hagut intents de penetració seriosos. La nostra estructura és molt sensible a aquest tipus de coses. Per això hi ha una incompatibilitat entre càrrecs polítics i sindicals i, a més, hi ha una incompatibilitat pràctica. És a dir, en un sindicat on realment qui té poder i pes és el que treballa com a militant sindical, és molt difícil compatibilitzar-ho amb el polític.

—*Ara celebren el setè congrés confederal del sindicat i fa la impressió que estan*

DES DEL RETIRO

La primera crisi

L'allargament de la polèmica sobre l'obscura actuació a Andalusia de Juan Guerra, germà del vice-president Alfonso Guerra, indica que per primera vegada des de 1982 un escàndol d'aquesta mena ha afectat poc o molt (això encara s'ha de veure) l'equilibri intern del bloc socialista i demostra que efectivament la correlació de forces ha canviat. Hi hagi o no dimissions, cosa difícil d'esperar atesos els antecedents, es pot parlar de la primera crisi interna socialista després de les eleccions d'octubre. Ningú, ni tan sols el vice-president, no està disposat a jugar-se-la per aquest cacic local, per aquest *parvenu* a la política, l'únic mèrit del qual és ser germà d'Alfonso Guerra.

Des del punt de vista polític, la cúpula socialista ha palesat el colp i alguns caps, sobretot andalusos, han ensenyat les dents i fins i tot els ganivets per desmarcar-se de l'enutjós incident. Aquesta vegada sembla indiscutible que Juan Guerra va protagonitzar diverses actuacions irregulars i altres escassament honorables, i que en qualsevol cas ha fet una fortuna a recer del seu cognom i del seu parentiu. A partir d'aquí al PSOE se li han plantejat dos problemes de fons. Primer, com van permetre els dirigents socialistes, especialment els delegats del govern a Andalusia Leocadio Marín i Tomás Azorín, aquestes activitats que comprometien tan estúpidament el partit i el vice-president d'una manera pública. Cal retrocedir a l'afer d'aquell ex-governador d'Alacant, Octavio Cabezas, per trobar un cas semblant, que fos més o menys admes pels més alts responsables del país. La diferència és que en aquella ocasió n'hi hagué prou amb una destitució fulminat per tapar l'escàndol, mentre que aquesta vegada

no. ¿Per què?

¿GUERRA, UN PETIT DICTADOR?

Doncs, perquè les activitats de Juan Guerra han fet cristal·litzar totes les sospites, totes les denúncies (certes o no) que acusen Alfonso Guerra de ser un poder fàctic, de tenir un bras molt més llarg del que li correspon a un vice-president, i que actua sovint com un petit dictador sense controls, ni escrúpols. Si la història de Juan Guerra (o els seus secretaris, tant se val) hagi fet baixar passatgers dels avions per tenir lloc ell i els seus escortes?. ¿No pot ser veritat que hagi obligat altres autoritats locals a prendre decisions en contra del seu paper?. ¿No pot ser que hagi influït en els dirigents de TVE?. Això, que fins ara s'havia negat sempre oficialment, ara apareix com una certesa (amb raó o sense) als ulls de l'opinió pública. Per aquesta raó, el president González reconeix que el seu lloctinent està afectat i una part de l'oposició empeny per aconseguir la dimissió d'Alfonso Guerra o almenys afeblir-lo tant políticament que no pugui resistir un nou assalt.

Ara bé, l'afer conté moltes més lliçons. Per exemple, l'escàndol de Juan Guerra parteix d'una xoriçada d'anar per casa: l'ús indegut d'un despatx oficial des d'on repartia recomanació, és a dir el tràfic d'influències, està molt arrelada en la psicologia social dels espanyols. Es demanen recomanacions encara que no calguin per poder presumir d'amistats influents. En aquest cas la referència última era el mateix i totpoderós Alfonso Guerra i les portes, vés per on, s'obrien, començant per les de la delegació del govern a Andalusia. El senador mala-





gueny Bolín, per citar un altre afer, va originar un altre escàndol perquè es va deixar pescar a Gibraltar amb uns gramets de cocaïna. Ni tan sols era un narcotraficant d'envergadura.

Les diverses reaccions entre els partits de l'oposició han mostrat la dificultat de formar un *front a la grega*, és a dir d'actuar tots plegats contra el PSOE per fer doblegar els genolls al govern, ara que ha vist retallada la seva hegemonia parlamentària. D'altra banda, continua la confusió en el Congrés de Diputats sobre el seu paper fiscalitzador per mitjà de comissions d'investigació. A la tossuda resistència del Grup Socialista a autoritzar-ne cal sumar-hi el mal record que han deixat experiències anteriors en aquest terreny. Els socialistes al·leguen fonamentalment que el Parlament no pot entrebancar les actuacions del poder judicial, i seria realment xocant que la Cambra digués que no hi ha res d'estrany en un assumpte i que els jutges emetessin una condemna, o viceversa. El problema és que massa sovint els tribunals han de dilucidar per la via penal conductes amb un fort contingut polític, quan en realitat caldria separar bé els dos aspectes. El Parlament s'hauria d'encarregar de les responsabilitats polítiques i els tribunals solament de les penals o civils. Aquest tall, el sistema espanyol encara no l'ha sabut fer, i això provoca encara inhibicions escandaloses del Parlament i una sobrecàrrega política del poder judicial. Seguint l'experiència d'altres països potser aquí podria ser molt útil el Senat que tothom vol renovar i que ningú no ho fa.

EL PSOE ES VESTEIX DE PROGRESISME

El cas *Juan Guerra* pot provocar una fugida endavant del PSOE i del govern. En efecte, les acusacions de corrupció i de frau s'erien compensa-



des per una sèrie de propostes progressistes, alguna de les quals ja s'han mig anunciat. Per posar un cas, la reforma del Codi Penal pel que fa a l'avortament en el sentit d'ampliar-ne els casos d'autorització.

O una altra reforma del Codi Penal per regular d'una vegada el tràfic d'influències, amb el benentès que això afectaria únicament la part penal i no la política, tal com he dit abans. I fins i tot pot ajudar a tancar el pacte social amb els sindicats. L'acord assolit divendres passat entre CCOO, UGT i el govern sobre el deute social a funcionaris i pensionistes és un sòlid indicatiu d'aquesta tesi. Amb el flanc popular al descobert, el PSOE no es pot arriscar a una nova picabaralla amb els sindicats i els partits a la seva esquerra. Ara més que mai ha d'aparèixer com un partit de progrés i en connexió amb les aspiracions del seu electorat. Si la gent copsa aquest nou missatge, és possible que finalment li perdoni l'*afer Juan Guerra* com un pecat sense importància; fins i tot admetria que Alfonso Guerra ha estat enganyat pel seu germà i els seus secretaris. Llavors només caldria que el botxí ensenyés al poble el cap d'un Juan Guerra acabat de decapitar a la Plaça Major de Madrid.

De tota manera, la política estatal viu encara les indecisions i imprecisions derivades de les eleccions d'octubre. Ningú no ha ensenyat ben bé encara les seves cartes, especialment el govern, i el altres esperen. Per exemple, si els sindicats arriben a una entesa amb el govern, ¿fins a quin punt hauria de variar la seva estratègia Izquierda Unida, que ha basat la seva actuació en els desacords del 14-D? Caldria esperar els resultats de les diverses investigacions parlamentàries i els pròxims debats parlamentaris abans de calibrar ben bé l'impacte de l'escàndol Juan Guerra.

Josep M. Sanmarti.

Amèrica Llatina, el desafiament dels narcotraficants

Assetjada per les màfies, trastornada pel terrorisme, Colòmbia sucumbeix. En aquest article, Gabriel García Márquez, premi Nobel de Literatura, descriu el calvari del seu país.

A principis d'octubre de 1989 la premsa va revelar de sobte un dels secrets més custodiats de Colòmbia: durant un any representants autoritzats del govern havien conduït negociacions formals amb representants autoritzats dels traficants de droga. El portaveu oficial ho ha negat, el dels traficants ho ha confirmat, el govern ha acabat per admetre-ho. Al final, com sempre passa en aquestes guerres de grans misteris, res ha quedat gaire clar. De totes maneres aquesta revelació ha permès establir una vegada més fins a quin punt aquesta guerra tendeix a repetir-se sense treva des del seu inici, i sense arribar mai a un punt definitiu.

La primera temptativa de diàleg que s'ha filtrat a l'opinió pública va tenir lloc el maig del 1984, quan Pablo Escobar Gaviria, cap del càrtel de Medellín, es va posar en contacte amb Alfonso López Michelsen en un hotel de Panamà, demanant-li que transmetés al president Belisario Betancur una proposta formal en nom de tots els grups colòmbians de traficants de droga. Prometien que es retirarien dels afers de droga, que desmantellarien les seves bases de refinament i comercialització de la cocaïna, que retornarien a la seva pàtria els seus immensos capitals, invertint-los en la indústria i en el comerç nacional en termes legals, i a més proposaven compartir amb l'estat el greu deute exterior. A canvi de tot això només demanaven una amnistia: només demanaven que els jutgessin a Colòmbia, sense que s'apliqués el tractat d'extradició en vigor amb els Estats Units.

L'amnistia, que aleshores era moda a Colòmbia, era el ram de llorer que el president Belisario Betancur, des del primer dia de govern, havia ofert als moviments armats, alguns dels quals vegetaven dalt de les muntanyes des de feia més de 30 anys. Per tant no era gens



"Preferim una tomba a Colòmbia que una cel·la als Estats Units".

estrany que els traficants de droga també pretenguessin refugiar-se sota d'aquell gran paraigua de perdó i oblit, en un moment en el qual era quasi impossible poder atribuir-los amb seguretat algun crim greu, i en un país on molt pocs dels posseïdors de grans fortunes haurien gosat confessar el seu pecat original. El president Batancur fou coherent amb la política de diàleg quan va rebre aquesta oferta. Carlos Jiménez Gómez, procurador general de la República, que feia més d'un any que portava negociacions directes i confidencials amb els més grans traficants, per tal d'arribar a un acord digne, va retornar a Panamà per tornar-se a trobar amb ells. No s'ha aclarit mai si en aquest segon viatge va ser o no autoritzat pel president, però jo crec que sí que ho estava, i no hi hauria res dolent que ho hagués estat. Però no va poder donar un pas endavant. El quotidià El Tiempo va denunciar aquestes trobades el 4 de juliol del mateix any, i va posar l'opinió pública en contra de la possibilitat d'arribar a un acord. Això

féu que el president Belisario Betancur se sentís obligat a tornar enrere i inclús a declarar en públic que no hi havia res a fer en aquest assumpte. Però el pitjor de tot és que el govern no tingué mai —ni abans, ni aleshores, ni després— cap alternativa al diàleg: ni una acció legal portada fins al fons de la qüestió, ni una expedició punitiva, ni una política concreta per al narcotràfic. A sis anys de distància es veu clarament que aquella vegada, i en aquell moment, s'havia perdut una ocasió magnífica.

Avui hi ha bons motius per a creure que el sabotatge del diàleg fos inspirat pels Estats Units, per raons que tenien molt poc a veure amb el narcotràfic i molt amb els deliris anticomunistes del president Reagan. L'home encarregat d'aquesta missió especial fou l'ambaixador Lewis Tambs, estrella del grup de Santa Fe i de la dreta militar del reaganisme, que va arribar en aquells dies a Bogotá amb molt d'enrenou i amb una paraula encunyada a posta per al cas: narcoguerrilla. Entre les línies de les



Segons García Márquez, els Estats Units són contraris a una pau negociada entre l'estament polític i els narcotraficants.

seves llargues perifrasis adadèmiques, quedava molt clar que Tambs era contrari a qualsevol il·lusió de pau negociada. Tambs, en canvi, estava ansiós per accelerar l'aplicació del tractat subscrit pel govern precedent, en el qual era consagrada la clàusula indigna de l'extradició dels ciutadans del país. Amb la seva hermenèutica draconiana, l'ambaixador Tambs donava a entendre que els Estats Units, a l'ombra del tractat, poguessin demostrar que narcotraficants i guerrillers fosin una sola cosa: narcoguerrilla. Per a la resta es tractava d'enviar tropes a Colòmbia, amb el pretext de capturar els uns i en realitat de combatre els altres. Al final, abans o després, tots els colombians haurien pogut ser extradits.

Aquesta fou la meua impressió durant el dinar que vaig fer amb l'ambaixador Tambs poc després de la seva arribada a Bogotà, i el temps ha acabat per donar-

me la raó. De fet, transferit a l'ambaixada de Costa Rica, Tambs ha estat un protagonista de primer ordre en l'afer de l'Irangate i ha ajudat el coronel Oliver North a construir un aeroport clandestí per als contras nicaragüencs. I encara més: i tot amb diners del narcotràfic. Nosaltres els colombians encara ens estem preguntant per què els traficants havien proposat aquest armistici i si eren sincers o no. Jo crec que sí que ho eren. I la frase pronunciada per ells aquell moment podria potser explicar-ho: "Preferim una tomba a Colòmbia a una cel·la als Estats Units." És obvi que tenien por del tractat d'extradició, però aquesta era només una de les raons. Crec que la raó de fons era de caràcter cultural, d'un tipus que no es té mai en compte: els traficants, pel seu origen i formació no estaven preparats per a viure fora de Colòmbia. Els seus tresors

d'Alí Babà no els servien de res en cap altre lloc del món, ni haurien pogut en lloc més sentir-se més segurs i poder-ne fer ostentació. No volien morir, i encara menys en una presó, i encara menys a causa de la fabulosa quantitat de diners que havien guanyat i que volien gastar en vida amb els seus companys de tota la vida. Per tant, la cosa que més desitjaven era l'única cosa que no posseïen: un lloc a la societat. L'aspecte inadmissible, naturalment, ve donat pels mètodes ignominiosos amb els quals han pretès obtenir aquest lloc quan la proposta de diàleg va fracassar. El refús els ha donat l'espai i el temps per cercar altres alternatives de supervivència, mentre el tractat d'extradició es perdia en l'oblit. I per tal de trobar aquestes alternatives no han regatejat ni imaginació ni recursos. Ja abans estaven en voga. Gaudien d'una total impunitat i fins i tot d'un cert pres-

tigi popular, a causa de les obres de caritat que feien en els suburbis on havien passat la seva infància de marginats. Si algú els hagués volgut arrestar, hauria pogut fer-los agafar pel policia de la cantonada, però bona part de la societat colombiana els considerava amb una curiositat i amb un interès que s'assemblaven a una mica massa a la complaença. Periodistes, polítics, industrials, comerciants i inclús simples curiosos participaven en la festa perpètua de l'Hacienda Nàpoles prop de Medellín, on Pablo Escobar tenia un jardí zoològic amb girafes i hipopòtams, i l'entrada estava regentada, com si fos un monument nacional, per l'avió amb el qual havia arribat als Estats Units la primera càrrega de cocaïna. Encoratjats per l'acceptació de tants i per la indiferència de la justícia, no s'acontentaren amb la riquesa, i optaren també al poder. Escobar havia estat elegit com a suplent de la Cambra de Representants i patrocinava seminaris sobre els drets humans. Carlos Lehder gestionava discoteques per a joves sense preocupar-se de les pèrdues: organitzava un moviment polític i publicava un diari nacionalista d'extrema dreta, imprès amb tinta verda en homenatge a l'herba que es fuma, i anava als bans del Congrés amb els seus pistolers, rient i recolzant els peus a la barana. Jorge Luis Ochoa, del càrtel de Medellín, i Gilberto Rodríguez Orejuela, del càrtel de Cali, que ara són enemics mortals, es movien al seu aire per mig món, comprant cavalls de raça i buscant socis europeus per als seus afers legals. Tots dos foren arrestats a Espanya, extradits a Colòmbia i allà foren alliberats.

En unes circumstàncies tan favorables, cap del seus amics polítics els féu el favor d'advertir-los que els atemptats personals, més enllà de ser crims terribles, eren una estupidesa política. L'assassinat del ministre de Justícia, Rodrigo Lara Bonilla, l'abril del 1984, fou el primer de tot un seguit. Malauradament el president Betancur no fou hàbil en aquesta trista circumstància. Traslalsat per les acusacions públiques de passivitat, i potser també a causa de la commoció personal, es referí per primera vegada al tractat d'extradició que ell mateix repudiava, i potser continua repudiant en el fons del seu cor. Sens dubte ho va fer a causa de l'absència d'un instrument jurídic més terrible i immediat, sense pensar que la utilització del tractat deixava, des d'aleshores, de

ser una qüestió de principi per convertir-se més aviat en un instrument de venjança.

El cercle infernal no va trigar gaire a verificar-se: Carlos Lehder, capturat, sembla, a causa d'una traïció interna, paga als Estats Units una comdemna extravagant de presó de més de 135 anys. Una vintena de colombians i tres estrangers residents a Colòmbia foren extradits a finals d'octubre. Per la seva banda, els narcotraficants no han negat la seva participació, almenys moral, en la mort d'un nombre de persones ja difícil de precisar, llevat d'aquella del ministre Lara Bonilla, que fou l'origen de la guerra amb l'opinió pública. Com a mínim, 800 membres de la Unió Patriòtica, inclòs el candidat a la presidència Jaime Pardo Leal, han estat víctimes d'una campanya ferotge d'extermini. L'assassinat de l'inoblidable Guillermo Cano, director del diari El Espectador, ha esdevingut per a mi una tragèdia personal, que em resulta impossible de superar. No ho ha estat menys l'acarnissament següent en contra del diari, en el qual han transcorregut els seus feliços anys de periodista. Jutges i magistrats, que guanyaven un sou que amb prou feines els deixava viure, però no educar els fills, es trobaren amb un dilema sense sortida, o es venien o els matarien.

El fet admirable, i a la vegada terrible, és que més de 40, a l'igual que molts periodistes i funcionaris hagin preferit la mort. Però allò que no deixa de ser incomprensible és que els traficants, tot i continuar la matança, no abandonaren mai la proposta del diàleg. Fou ben difícil establir quantes temptatives públiques i secretes hi havia hagut. Pel que jo sé, a finals de 1985 vaig entrevistar a Mèxic un emissari de Pablo Escobar, que desitjava tornar a fer al govern colombià la proposta de Panamà. També en aquesta ocasió les gestions es realitzaren d'una manera desastrosa. De totes maneres, alguns mesos més tard, la Cort Suprema de Justícia va declarar inconstitucional el tractat, però el furor de la carnisseria no va disminuir. Crec que no s'ha tingut en compte que la situació política i social hagi funcionat com a brou de cultiu per a la cultura del narcotràfic, en una Colòmbia gran i desgraciada, afligida durant segles pel feudalisme, trenta anys de guerrilla i tota una història de governs sense la participació del poble.

La forma en què es va iniciar tot això



és ben coneguda. En la dècada dels anys 60, les Forces Armades Revolucionàries Colombianes (FARC), braç armat del Partit Comunista, havien posat en peu, mitjançant el tracte medio del Magdalena, diversos fronts de guerrilla, amb la clara intenció de defensar els pagesos indefensos contra els propietaris insaciables. De totes maneres, els bons propòsits originals de les FARC van degenerar, i aquestes van trobar una manera molt senzilla de finançar la guerra mitjançant els segrestos, els rescats i l'extorsió als conreadors. Aquests últims, exasperats per la continuïtat dels abusos, van armar exèrcits personals, que foren inclús legitimats pel govern com a grups d'autodefensa.

"Al principi només es tractava d'una campanya per l'eliminació física del comunisme", ha escrit un periodista que va visitar la regió anys arrere. "Successivament, però, se les hagueren



també amb els lladres de bestiar al camp, i amb els lladregots als pobles, i fins i tot amb els captaires i amb els homosexuals." Els pagesos que pogueren sobreviure quedaren arruïnats, amenaçats per aquells bandits que ells mateixos havien armat. Foren justament aquests mateixos pagesos que s'havien quedat en la misèria els primers a prendre contacte amb els narcotraficants, a la recerca contínua de noves causes en què gastar-se aquests els seus tresors excessius. D'aquesta aliança va nàixer allò que avui es coneix com El Magdalena Medio, un vast imperi de 50.000 quilòmetres quadrats, dues vegades més gran que El Salvador. Els narcotraficants posaren els diners, la tècnica i el seu talent empremador indiscutible. La violència artesanal es convertí en científica, amb fanatisme paramilitar i escoles d'esbirros dirigides per mercenaris comprats a pes d'or a Londres i Tel Aviv.

Sembla que almenys un d'ells actuà amb el coneixement de la seva ambaixada a Bogotá: l'israelià Yair Klein, famós des del 1973, quan en menys de dos minuts, amb el seu escamot, havia alliberat un avió segrestat a l'aeroport de Lod. D'aquesta escola han sortit aquells criminals adolescents, reclutats en els barris miserables de la ciutat, que han escampat el terror i la mort pel país. No obstant, amb una burla dialèctica irreparable, això que les FARC havien concebut com una revolució va acabar per ser-ho, sí, però al contrari: un món a part, que ja no tenia els serveis primaris de seguretat, sinó cossos legítims de policia a les ordres d'alcaldes i consellers elegits pel poble. Els plans socials d'habitatge, sanitat i educació, semblen concebuts com un desafiament al govern central. Els valents dirigents, cofois d'ells mateixos, han creat un partit polític de dreta més que extrema, que fa poc temps ha intentat aconseguir el registre legal. El seu emblema és la mira telescòpica d'un fusell.

Quan la resta dels colombians va obrir els ulls sobre aquesta realitat desconcertant, ja era massa tard. L'estat dins de l'estat no s'acontentava amb les fèrtils prades o amb els llanguids crepuscles del Magdalena, però s'estenia i es mimetitzava en les cingleres més impensables de la nació.

Un observador sagaç de la nostra realitat ha dit que tota la societat colombiana està drogada. No per l'addicció a la cocaïna —que a Colòmbia no és certament alarmant—, sinó per l'addicció a una droga molt més perversa: els diners fàcils. La indústria, el comerç, la banca, la política, la premsa, l'esport, les ciències i l'art, el mateix estat, tots els organismes públics i privats hi estan embolicats d'una manera o altra, potser amb poques excepcions, potser sense saber-ho i fins i tot de bona fe, en un embolic d'interessos tan enredat que ara ja ningú és capaç de desfer-lo.

Es increïble: en tres anys, 1.700 oficials de l'exèrcit i de la policia han estat processats, condemnats o bé substituïts per haver tingut alguna relació amb el narcotràfic; 25 rellevants polítics figuren a la llista, publicada pels Estats Units, de persones que han usufruït els guanys de la droga; a la maleta d'un narcotraficant es van trobar còpies de les actes confidencials del consell de seguretat; les indiscrecions d'alts funcionaris públics són escoltades on no haurien de ser-ho. És com una hidra secreta però

incontenible que no es veu enlloc i es troba a tot arreu, i que s'infiltra en tot i que tot ho encomana, fins més enllà de les nostres fronteres. Els més cauts calculen que les inversions d'origen sospitosos arriben a més de 1.000 milions de dòlars l'any, però la realitat podria ser cinc vegades més. Segons uns càlculs fets per la premsa, els tres caps principals de la droga a Colòmbia tenen més de 3.000 milions de dòlars cadascun. No era per tant concebible que tal capacitat adquisitiva en tingués prou amb l'efímera passió per les coses materials i pogués entrar en els obscurs plecs de la consciència i de la voluntat humana.

De totes maneres, l'obsessió freudiana dels traficants sembla ser l'adquisició de terres i més terres. Fa poc temps van celebrar en una festa estrepitosa l'adquisició de 180.000 hectàrees. Com si estiguessin intentant comprar tota la geografia del país, amb els còndors, els rius, i el groc de l'or i el blau dels mars, per poder així impedir que ningú els pugui treure d'allà on vulguin estar.

En mig d'aquesta realitat delirant s'havia alçat com una esperança remota la veu del candidat presidencial Luis Carlos Galán, que demanava una vegada més una redempció en la qual ja no creu ningú. El seu assassinat quasi ritual, a la plaça pública, mentre estava envoltat de 18 guardaespalles cuirassats, ha posat finalment el govern colombià de cara a la terrible responsabilitat històrica. La reacció del president Virgilio Barco, encara que tardana i imprevisible, ho hauria pogut ser més enèrgica. La primera mesura que va prendre, com Betancur, fou la de reimplantar el constitucional tractat mitjançant la facultat extraordinària que permet l'estat de setge. Aparentment, es va agafar els traficants per sorpresa. L'ocupació imprevista de les seves haciendas, el segrest dels seus laboratoris clandestins i dels seus avions fantasma, de les seves embarcacions de càrrega i dels seus arxius reveladors, els ha infligit un colp mortal, del qual no es refaran fàcilment. De totes maneres, el seu pitjor enemic són justament els seus mètodes, que al final posaran en contra seva la nació sencera.

Qui sap si l'aspecte més sorprenent dels colombians no és justament la increïble capacitat d'acostumar-se a tot, a la bondat i a la maldat, amb un poder de recuperació quasi sobrenatural. Alguns, potser els més savis, no semblen ser conscients d'estar vivint en un



Encoratjats per la indiferència de la Justícia, els narcos no s'han acontentat amb la riquesa, han volgut també el poder.

dels països més perillosos del món. I és comprensible: malgrat la por, la vida continua, i potser apareix i es torna més preciosa quan s'ha d'intentar sobreviure dia a dia.

El mateix diumenge del funeral de Luis Carlos Galán, la mort del qual havia commogut tota la nació, les multituds embogides de joia es llançaren als carrers per celebrar la victòria de la selecció nacional de futbol contra l'equip de l'Equador. De totes maneres, el terrorisme urbà és un ingredient estrany en la cultura centenària de la violència colombiana. Les bombes casuales, que maten innocents, i les amenaces anònimes per telèfon, poden ser més fortes que qualsevol altre factor de pertorbació de la vida quotidiana i a l'últim unifiquen tothom, amics i enemics, en contra del destí invisible. És possible acostumar-se a viure amb la por d'allò que ha succeït, però ningú aprèn a viure amb la incertesa sobre allò que pot passar: que

una explosió faci a miques els fills mentre són a l'escola, o que et metral·lin per equivocació mentre surts del cinema, o que salti el banc de les verdures al mercat, o es desintegri l'avió en ple vol, o que s'enverini tota la família amb l'aigua de l'aixeta. No, en la llarga epopeia de la follia humana el terrorisme no ha vençut, ni vencerà mai cap guerra.

Per altra banda, el president Virgilio Barco, amb l'estrany destí de navegant solitari, ha de ser ben conscient que la guerra prevista com a cosa fulminant serà la tasca més àrdua i de més risc dels anys de la seva presidència. Entre altres coses, perquè l'adversari ve informat i advertit des de dins del poder, per obra de fantasmes deslleials. Sobretot, però, perquè els mitjans ordinaris de què disposa el govern no estan a l'altura de les dimensions de l'enemic. Els Estats Units acusaven Colòmbia de mostrar negligència en la lluita contra el nar-

cotràfic, mentre en les seves ciutats i els seus carrers es trobava ja aleshores més droga que en el nostre, i en les seves llistes de còmplices ometien els noms dels seus compatriotes. I aquests, segur que han de ser molts, en un país que, només l'any passat, ha consumit 270 tones de cocaïna. No obstant això, a l'hora de la veritat, l'ajuda que actualment estan donant a Colòmbia no es pot comparar ni de lluny amb allò que han rebut els contras de Nicaragua en vuit anys, jentre ajudes oficials i ajudes secretes, 200 milions de dòlars! I és ben probable que aquesta ajuda no vagi més enllà mentre el president Barco s'obstini —com farà certament fins al final— a no consentir l'entrada de les tropes nord-americanes. Tot això fa preveure que la guerra serà llarga, ruïnosa i sense futur, i, el que és pitjor de tot, sense alternatives.

Gabriel García Márquez

Ruskies go home!

Primer va ser la retirada de les tropes de l'Afganistan, a continuació la retirada política del seu cinturó de seguretat europeu en permetre la caiguda o transformació dels règims comunistes aliats, i ara comença la retirada militar.

El moviment de repliegament de l'URSS sobre les seves fronteres continua. Ja hi ha acord amb Hongria i s'està negociant amb Txecoslovàquia, mentre el líder polonès Lech Walesa ha demanat el mateix per a Polònia i el secretari general del partit comunista de la RDA proposa reduir a la meitat els dos exèrcits alemanys. Ja el passat mes de desembre el vice-ministre soviètic d'Afers Estrangers, Vladimir Petrovski, va expressar a les Nacions Unides la intenció de la Unió Soviètica de retirar totes les seves tropes estacionades fora de les seves fronteres, és a dir, uns 627.000 militars.

En la cursa dels països de l'Est europeu per trencar amb el passat comunista i democratitzar-se, n'hi ha dos que van primers: Polònia i Hongria. Ara Hongria ha tornat a pendre avantatge en ser el primer a negociar i acordar amb l'URSS la retirada dels seus efectius militars. Cal recordar que l'URSS té, segons dades de l'Institut d'Estudis Estratègics de Londres, 380.000 soldats a la República Democràtica Alemanya (RDA), 80.000 a Txecoslovàquia, 52.000 a Hongria i 40.000 a Polònia. Bulgària i Romania són els únics membres del Pacte de Varsovia on no hi ha tropes soviètiques.

El 23 de gener, el primer ministre hongarès, Miklos Nemeth, anunciava l'acord amb l'URSS per la retirada de les seves tropes, presents a Hongria des de la invasió del 1956. Cal negociar encara el calendari i les autoritats hongareses han expressat el desig



Retirada soviètica d'Afganistan

que si no fos possible finalitzar-la enguany, la retirada acabés el 1991. Aquesta presència militar soviètica era mal vista per la població. L'acord ha estat facilitat pel fet que Hongria no té frontera amb cap país membre de l'OTAN i perquè la retirada no alterarà els actuals equilibris estratègics.

Fins l'any passat l'URSS tenia 60.000 soldats a Hongria, però durant el 1989 va retirar-ne uns 10.000. Els que resten formen divisions blindades, dues divisions motoritzades i una brigada aerotransportada, amb el suport de 210 avions d'atac, 135 interceptors de defensa aèria i 50 helicòpters pesants.

El desig d'Hongria està molt

clar, vol ser un país neutral com la seva veïna Àustria. I l'URSS ha decidit fer evolucionar el Pacte de Varsovia donant-li un contingut més polític i menys militar. El Kremlin sap que la presència de les seves tropes és impopular i prefereix retirar-se per decisió pròpia abans que sorgeixin moviments populars que exigeixin aquesta retirada.

La pròxima marxa serà de Txecoslovàquia, que ja està negociant amb l'URSS i ha expressat el desig de veure sortir la meitat dels 80.000 soldats soviètics abans de les eleccions parlamentàries de juny i la resta abans de fi d'any. Però aquest país té fronteres amb la RFA, on es troben estacionats la major part dels

soldats nord-americans a Europa. Les tropes soviètiques són a Txecoslovàquia des de la invasió del 1968, però ara aquella invasió és oficialment qualificada d'atemptat contra la sobirania del país i els polítics txecoslovacs que la van demanar són considerats traïdors, per tant la presència de tropes de l'URSS és considerada il·legal. Això no obstant, aquest acord serà més laboriós que l'obtingut a Hongria. Bismark ja deia fa molts anys que Bohèmia és "la plaça major d'Europa". I podria ser que la marxa de la *plaça major* anés lligada als acords de desarmament convencional que actualment estan negociant l'OTAN i el Pacte de Varsòvia a Viena.

A Polònia fa unes setmanes Walesa va demanar la retirada dels 40.000 soldats soviètics, abans que ho exigís la població. Però el govern del demòcrata-cristià Mazowiecki, que està neguitós per la inestabilitat existent a la RDA i per la posició ambigua dels dirigents de la RFA sobre les fronteres de la línia Oder-Neisse, ha manifestat que el problema no era urgent ni actual. Ara bé, el contingent més gran és l'estacionat a la RDA i el seu futur és molt més difícil de decidir i més complex. Depèn de molts factors, gran part dels quals ara per ara són imprevisibles, com és la possible reunificació alemanya, les carreres de Viena, els resultats de les eleccions a la RDA el maig i a la RFA el desembre, el curs de la *perestroika* soviètica,... El fet, però, és que els *ruskies*, els russos, tornen a casa.

Antoni Reig

AL PRINCIPAL

RAMUNTANA

Un espectacle de
CARLES SANTOS
amb el
COR DE VALÈNCIA



És una coproducció de:
MERCAT DE LES FLORS
(Ajuntament de Barcelona)
Àrea de Música de l'IVAECM

TEATRE
PRINCIPAL



FEBRER

dies 1/2/3
22.30 h.

dia 4
19 h.

DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

IVAECM

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA

EL

PS

5/11 febrer 1990

neral - 250 Ptes.

REPORTATGE

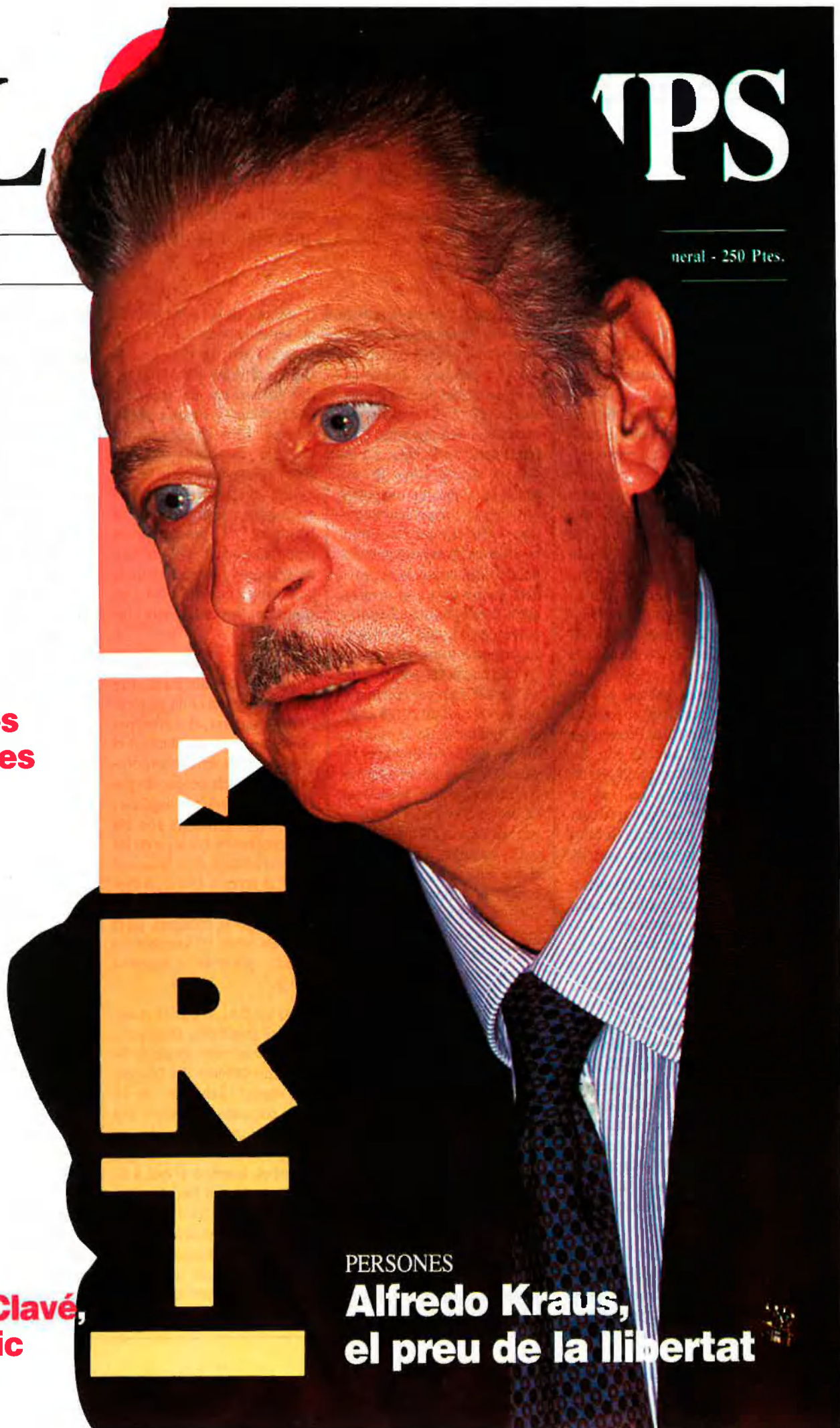
**Els mites
dels joves**

ART

**Antoni Clavé,
antològic**

PERSONES

**Alfredo Kraus,
el preu de la llibertat**



Joves: mites i fetitxes

Totes les generacions tenen els seus mites i herois. Els joves d'avui es caracteritzen perquè porten data de caducitat. La que marca la moda.

Uns vaquers, una samarreta, la jupa, unes sabatilles d'esport o unes sabatotes, una ràdio-cassette, una moto i, per passar el temps, pel·lícules de vídeo, llibres, una guitarra, un baló, o qualsevol altra forma d'entreteniment, com els video-jocs o un gran llibre d'encreuats. Aquest seria l'equipatge que els joves s'endurien a una illa deserta. El retrat robot d'una generació. Hi ha qui no s'enduria llibres (més xics que xiques), o una guitarra (més xiques que xics), però música sí (tots). Ells i elles coincideixen a assegurar que no se n'anirien sols; la seua parella o/i les seues amistats més *perdulàries* els acompanyarien. Donen per descomptat que la nit, les aventures i els estímuls, els tenen garantits; si no, caldria obrir un bar tan prompte com arribaren. Així pren forma i s'expressa la cultura juvenil.

Les Lucy Girls anuncien a través d'un programa de ràdio el seu dissetè aniversari. Conviden a la seua festa tota la *basca rocker* de la ciutat. No són les idees el que compta, sinó la música i el *look*. Potser veuen en la generació dels seus pares com acaben les idees de joventut. La música i el *look* són també les contrasenyes que permeten accedir a una identitat grupal, de tribu. Perquè ser jove significa transcendir la soledat del món propi, la identitat privada, a través d'uns signes externs inconfusibles.

Totes les èpoques i generacions tenen els seus herois i els seus mites. Els dels joves d'avui, a més de procedir la

majoria del món de la música i ser vius, es caracteritzen perquè porten data de caducitat. Tenen l'avantatge de dur data de caducitat i de ser inofensius, a diferència d'altres que ha venerat la humanitat. Costen diners, no la vida. La indústria discogràfica es veu obligada a llançar propostes sense parar perquè les estadístiques afirmen que, si es tracta de joves, la més incondicional fidelitat no passa la prova dels quatre anys i és inversament proporcional a l'edat: a partir dels 18 anys, la biografia personal comença a comptar més que la del grup o l'edat a l'hora d'*entregar el cor*. Pepa, una estudiant de 24 anys, en l'habitació de la qual la imatge de David Bowie es repeteix en tres pòsters diferents i al costat d'una nombrosa col·lecció d'entrades dels concerts de música als quals ha assistit, no dubta a afirmar que el seu mite és Inés de la Fressange, la model de la casa Chanel. Pepa fa els seus primers passos en aquesta professió. D'altra banda, una oferta tan variada i canviant fa difícil l'elecció i la incondicionalitat. En els darrers tres anys, només era Madonna, només, U2, George Michael i, en aquests moments, Batman, que té milions de seguidors. En el nostre país, el grup Mecano té, fins ara, el liderat indiscutible.

Uns diuen que tot va començar amb Elvis, aquell xicot que als 18 anys trenca radicalment amb la música popular que es feia aleshores; d'altres, en canvi, diuen que només passava per allí. El que sí és cert és que de la nit al ma-

tí, milions de joves adoptaren les seues cançons com a veu pròpia. I així, des d'aleshores. Els que afirmen que *El Rei* només passava per allí, recorden que la dimensió màgica adquirida per Elvis Presley va ser possible gràcies a la ràdio, el cine i la televisió, i que les famílies americanes dels anys cinquanta, presumiblement blanques, es desdijunaven amb l'anomenat *Welfare State*, fenomen que va introduir la ideologia i pràctica del consumisme, fins ara invicta i invencible.

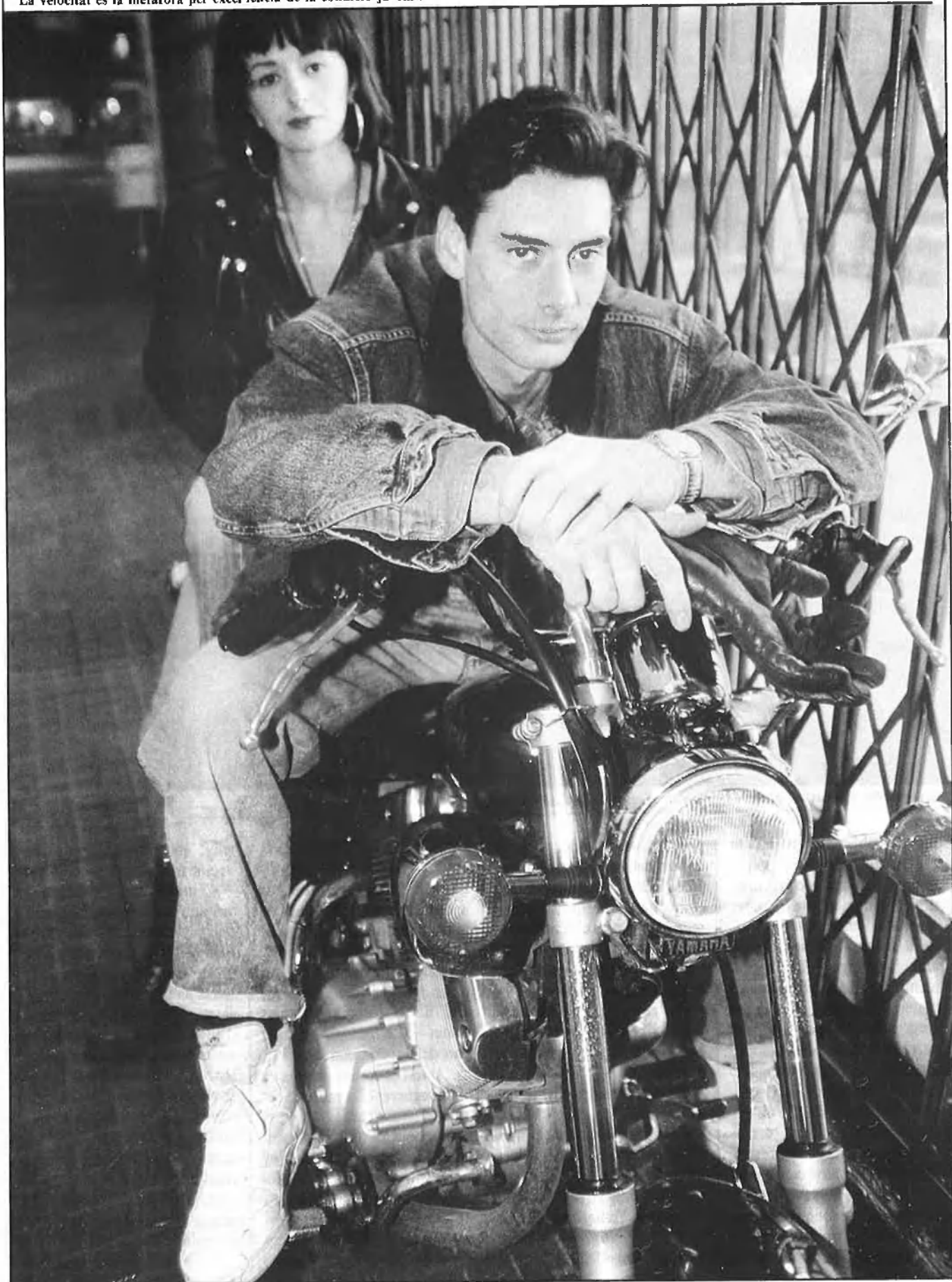
Amb el consum arribà la *setmanada* per als joves. Per primera vegada en la història de la humanitat, els joves, paral·lelament al retardament el moment de la seua incorporació al món dels adults, disposaven de diners per a gastar. Tots aquests factors són els que conflueixen i marquen les característiques de la incipient cultura juvenil. Des d'aleshores el món de la música manté la categoria d'Olimp, en el qual als joves en conjunt els agrada mirar-se i reconèixer-se.

No obstant, d'uns anys ençà, el Parnàs dels *teenagers*, xics especialment, és ple de figures procedents del planeta de l'esport. Salvador, de 20 anys, consumat esportista que juga al bàsquet durant la setmana i dissabtes i diumenges al futbol, tennis o el que li tiren, ha col·locat Neil Jordan, Butrageno i Steffi Graff en un lloc d'honor a la seua habitació, el que ell anomena «el seu cau», al costat de Bruce Springsteen. Com tots els esportistes, es deleix per les sa-

batilles d'esport. En té tres parells, «de marca», per descomptat, que denoten la seua condició d'esportista i entès en la matèria. El seu estil de vida.

«La música ja no dona herois que, com Elvis Presley o els Beatles, simbolitzen tota una generació. Avui, l'únic que funciona com a element unificador és la manera de vestir. Es pot dir que el nostre mite és la roba». La manera de vestir és una delació, la posada en escena d'un mateix a través de la qual parlem del que som i, també, del que ens agradaria ser, de les nostres fantasies i desitjos més privats: «Mira'm. Existesc. Sóc com tu (o diferent a tu) perquè m'agraden les mateixes coses (o unes altres de diferents)». És aquesta la veritat que xics i xiques proclamen mitjançant la roba i els objectes de què s'envolten. No la superficialitat o el consumisme, sinó la identitat. Per això han fet de la moda una passió col·lectiva, i dels objectes que l'encarnen —com són, per exemple, les marques—, els més estimats talismans, els seus fetitxes. En aquest sentit, es dona el cas que colles d'adolescents furten peces de vestir de marca pel carrer: de dels Levi's 501, a les samarretes de Lacoste, les caçadores Karhu, o, més recentment, les sabatilles d'esport de les marques més cares.

El fetitxisme dels joves amb les marques, especialment els adolescents, és de la mateixa naturalesa psicològica que el d'altres persones, per exemple els col·leccionistes, amb deter-





Les sabatilles d'esport, la música i les peces de vestir denoten l'estil de vida.

RAFA GIL

minats objectes: hi ha la creença que els objectes que usa una persona es *carreguen*, d'alguna manera, de les seues qualitats, l'encarnen. Si s'imita la forma de vestir d'algú amb la imatge del qual ens identifiquem, si adoptem les mateixes marques, es té la secreta sensació que atrapem part de la seua personalitat, d'alguna cosa tan intangible com és l'energia. Va ser suficient que James Dean, un xicot de vint anys que encarnava en la pantalla els conflictes i les rebel·lies sense causa dels seus coetanis, lluirà vaquers i samarreta, perquè aquestes peces de roba foren adoptades per milions de joves com a

pròpies. Peces que, amb el temps, han perdut el significat inconformista per a funcionar com a meres marques. Aquest secret però profund mecanisme és el que va dur Salva a treballar aquest estiu com a *camata* els caps de setmana per poder comprar-se unes sabatilles Nike Air, les mateixes que duu Neil Jordan, l'estrella de la NBA.

La moto, millor dit, la velocitat, és un altre emblema d'identitat juvenil. La vespino d'una banda, perquè és l'únic vehicle que es pot conduir sense carnet dels 16 als 18 anys, i després la Yamaha, o, per als *rockers* i mitòmans de les pel·lícules americanes, la Har-

ley Davidson. La velocitat anul·la l'espai i el temps ordinaris, el passat i el futur. És la metàfora per excel·lència de la condició juvenil. «El cotxe és superavorrit —diu Ismael, convalescent com tants altres joves d'un accident de moto que li ha trencat les dues cames—. La moto és com una part del teu cos, com uns peus mecànics, és com si caminares o corregeres. La moto té sexe». El seu atractiu rau en el component de risc que comporta. I, almenys els xics, en trauen un gran plaer. L'addició a la moto es manté fins als 24 anys. Les xiques, tret d' excepcions, s'estimen més el cotxe. «No disfruten amb el pe-

rill», assegura Antonio, una avesat professor d'autoescola.

«Tinc 18 anys i tot el meu voltant és *cool*», confessa un dels protagonistes de la pel·lícula *Mystery Train*. La música de Carl Perkins, les brillants sabates de plataforma, el seu tupè i una nòvia devota d'Elvis Presley són les úniques notes intenses de la seua existència. Ell és japonès, però el seu discurs podria ser assumit per milions de joves de tot el globus que, com ell, s'entreguen complaguts a aquestes fantasies perquè, com diria el cantant de New Order, «passa que la seriositat desfà tota diversió».

Toni Picazo

La veu més lliure

El tenor Alfredo Kraus ha passat recentment per l'escenari del Liceu, trenta-quatre anys després d'iniciar la carrera internacional.



«Està claríssim que existeixen els clans i les màfies al món del cant».

Havia entrevistat unes quantes vegades, al llarg dels anys, el tenor canari; però mai com ara en la planta de roba per a dones d'uns grans magatzems. Allí estava Alfredo Kraus —justament el dia que complia trenta-quatre anys de carrera internacional, amb el ja famós *Rigoletto* del Caire—, enmig del típic clima enfebriat de les rebaixes, pujat a una petita estrada i firmit sense descans discos, cassettes i compactes amb la seua música; a més de programes i tota mena de papers i impresos re-

lacionats amb l'estrella que els innumerables admiradors li anaven presentant. Un d'ells, fins i tot, acostant-se-li amb l'atracció d'un imant, començà a cantar el brindis de *La Traviatta*, per a dir-li tot seguit que això sí que ho feia bé. «Massa sort», ens digué després Kraus.

—*Els mitjans de comunicació han parlat del seu recital del passat dia 15 en el Gran Teatre del Liceu com un desgreuge artístic a la seua persona, ja que no ha estat convidat a cantar aquesta tempo-*

rada operística a Barcelona. ¿Es considera realment ofès per això?

—No. Jo comprenc que els teatres programin com els convinga. Tenen tot el dret. El desgreuge potser ha estat més dirigit a un sector del públic que ha protestat, que a Alfredo Kraus. M'imagino que quan el teatre prescindeix d'un cantant, prescindeix amb totes les conseqüències. Ara bé, em sembla que amb el públic s'ha de tenir un poc de consideració, perquè és el públic el que omplirà el teatre. I cal se-

guir, d'alguna manera, el gust del públic.

—*¿Té previst cantar alguna cosa al Liceu la temporada pròxima?*

—Hi ha previst un altre recital. Seguim amb premis de consolació... Bo, jo m'imagino també que el Liceu ha tingut molts problemes a l'hora de programar, atès que, com tot el món sap, el teatre es tancarà en acabar aquesta temporada i no és el mateix pensar en un programa per al Liceu que per a un altre local més petit. En fi, les raons, ni les he de-

manades ni me les han donades. Però em faig les composicions de lloc.

—*Però es podria pensar que vostè, per l'edat, podria trobar-se pròxim al moment que decidís deixar de cantar...*

—Raó de més per a aprofitar-ho, ¿no? A més, no crec res d'això, perquè afortunadament no és el cas. Jo crec que hi ha raons d'un altre tipus. Podria ser que jo fos molt car, per exemple. Podria ser que les pressions dels agents artístics o pseudo-empresaris que controlen una mica entre ombres les temporades també hagin influït molt... I aleshores no haja quedat lloc per a mi. Però allò que veritablement m'ha dolgut —a banda de no cantar a Espanya i no estar entre el públic espanyol que és el meu— és que no m'hagen considerat, que no m'hagen cridat per comentar o discutir qüestions del tipus que fos que poguessin representar un obstacle per a l'entesa. Perquè em sembla que cal que hi hagi aquesta entesa quan s'han portat anys de col·laboració, que en aquest cas ha estat no solament comercial sinó artística i inclús d'amistat. No em sembla correcte.

—*Tot això, doncs, podria estar relacionat amb l'existència de clans, màfies, grups de pressió l'existència dels quals vostè ha denunciat aquests dies...*

—Podria ser una de les raons. Jo ho dic, però m'agradaria que algú es fes ressò d'això i em digués per què ha estat així. En fi, que donessin una explicació. Crec que seria desitjable que s'aclarís aquest assumpte, ¿no?

—*Però aquests clans, màfies o grups de pressió són una realitat...*

—Està claríssim que existeixen. I des de fa molt de temps. No és cap novetat. A veure, jo crec que ho sap tothom.

—*Vostè va per lliure, no forma part de grups...*

—En absolut. Jo, no. Sempre he anat per lliure, sí. Crec que és bonic en aquesta professió mantenir aquesta independència. No estar subjecte a pressions, ni a opinions, ni a gustos i capricis moltes vegades. En definitiva, dir: Jo penso, des d'una posició honesta de la professió, que la meua manera d'actuar ha de ser aquesta. I mantenir el tipus durant tota la vida, durant tots els anys de carrera.

—*Artísticament, ¿mitjançant quin sistema es mou vostè pel món?*

—Tinc una germana que és qui s'ocupa de les meves qüestions artístiques. Perquè, ¡compte!, jo no estic en contra dels agents artístics, sinó a favor d'ells, ja que els cantants necessiten un agent. El cantant no pot anar fent de secretari d'ell mateix. Per tant, es necessita l'agent que contacti amb els teatres i contacti amb ells. Ara bé, quan un agent acapara un gran nombre d'artistes i les temporades dels teatres en les quals no té per què intervenir, aleshores l'assumpte comença a ser greu.

—*I en el seu cas, la germana és l'agent.*

—Així és. Ella és agent meu exclusivament, no representa ningú més. En això rau l'honestedat. Allò que no m'agrada és un agent artístic que s'ocupe de vuitanta cantants, perquè, ¿com pot atendre-los tots? Aleshores, com no pot atendre els vuitanta, el que fa és acaparar d'alguna manera les temporades dels teatres, presentant-se davant aquests com un estalvi de treball i col·locant, en definitiva, tots els pupils. Amb la qual cosa, clar, no hi ha lloc per a la resta. Això és el que no em sembla correcte.

—*Tornant al fet que, tal vegada, vostè sigui car. S'ha escrit que havia demanat dotze milions de pessetes per*



«No tinc cap intenció de retirar-me perquè em trobe bé físicament i vocalment».



venir al Liceu a cantar òpera representada.

—No és veritat. El periòdic admet tota la tinta que es vulgui. Mai he demanat dotze milions per una òpera, una funció. Els puc demanar per un concert. En certes condicions. A més, sempre hi ha elasticitat. No és el mateix cantar en el Metropolitan que en un altre lloc menys important. De vegades, la qüestió monetària compensa la falta d'interès artístic. D'altra banda, jo tinc una consideració amb els teatres amb els quals he mantingut una llarga col·laboració.

—*Ara mateix, ¿com està la seva agenda de contractes previstos?*

—Bastant ocupada. Ara me'n vaig a Viena a gravar el tercer disc d'una sèrie per a Polygram, amb música francesa (els anteriors foren de música espanyola i de peces de Tosti, respectivament). Després, marxo a Nova York a cantar *La Traviatta*. Torne a Viena, al febrer, per fer *L'elisir d'amore*. Al març cantaré *Werther* en l'Òpera de Roma. He d'anar a Cuba a fer un concert, a l'abril. El mateix mes cantaré *Werther* al Teatre de San Carlos de Lisboa. Al maig cantaré a Viena el mateix programa que ahir vaig fer al Liceu. I després, a Canàries, seré jurat del primer concurs internacional de cant que porta el meu nom. A Canàries tindrè les vacances. Després cantaré *La Traviatta*, el juny, als Parcs de Nova York i Nova Jersey. A primers de juliol tinc un concert en el Festival de Pompeia, i a finals del mateix mes inauguro la temporada de concerts del Festival de Salzburg. A continuació tinc vacances una altra vegada...

—*¿El contracte més llunyà que té firmat?*

—No me'n recordo. Hauria de mirar-ho en l'agenda, però tinc contractes per al 1992 i projectes de contractes per al 1993. Els mantindré fins a

aquestes dates, perquè no m'agrada tenir contractes més de dos anys. M'estimo més que me n'arribin molts i poder triar, ja que m'agrada seleccionar el que faig i els llocs on vaig. A Espanya, tinc el recital al Liceu per a la pròxima temporada; una *Favorita* a Bilbao, el pròxim febrer; actuació en el concert de gala d'inauguració del teatre d'òpera de Sevilla, el 1991; i *La Favorita*, també a Sevilla el 1992.

—*Tornant a allò de la seva possible retirada...*

—Sembla que hi ha moltes ganes que jo ho deixi, ¡ostres! Perquè tot el món m'ho pregunta... No tinc la més mínima intenció de retirar-me, perquè m'encontre bé físicament i vocalment, i continua agraït-me el que faig. El dia que haver de cantar representi per a mi un sacrifici i un problema, està garantit que ho deixaré. Però mentre disfruti i no em costi treball, seguiré. Estic en plena activitat i encara m'ho passo d'allò més bé cantant.

—*Hem parlat altres vegades de la difícil aparició de nous grans tenors...*

—Sí. Desgraciadament, ho continuo veient malament. Tinc esperança en els novíssims elements que encara no he escoltat. Entre tants, algú ha de sortir.

—*Però no saber dir no a temps a proposicions desgavellades continua espantant veus, ¿no és així?*

—Aquest és el problema: educacional. Fan falta bons ensenyants. Després, quan es comença a cantar, cal seguir el criteri just i saber caminar pel camí gens fàcil de la professió. Parlant en general, el gran defecte que jo trobo és la falta de color en els cantants actuals. Es canta sense matisos, sense relleu, inclús amb veus boniques, amb gust i personalitat. En el fons, és culpa de la falta de tècnica i de tant de cantar superficialment.

José Guerrero Martín

L'alegria de robar

Àgil i discret fins a límits insospitats, Borra, el mag, és als setanta anys el rei dels lladres.

L'anomenen el rei dels lladres i també el lladre dels reis. Borra és aquesta barreja que transforma els seus espectacles en un indescriptible *bocabadament* dels que, confiant en la salutació amical o el seu somriure estratègicament preparat, han vist volar sense veure-ho el rellotge, la corbata, la cartera o l'encenedor de l'infern de l'americana. Si a més, afegim que el *showman* dels rellotges ha fet d'instructor dels inspectors de Scotland Yard durant quaranta anys, entendrem que el hall de la sala de festes del Scala de Barcelona el públic s'aturi a contemplar l'actuació improvisada d'aquest mag de gairebé setanta anys que tot just arribar ens ha deixat orfes de qualsevol objecte al seu abast.

—*¿No em voldrà dir com ho ha fet?*

—Només ha estat un exemple per començar. ¿Vostè s'ha adonat de res?

—*En absolut...*

—Són molts anys d'ofici, però de fet jo ja vaig néixer sabent robar. Com aquell que té qualsevol altre do.

—*¿Es refereix a l'edat de vuit o nou anys?*

—Exactament. Miri, jo sóc de Iugoslàvia, d'origen serbi, encara que em vaig nacionalitzar austriac. El meu pare tenia una tenda de roba, amb una fabriqueta de producció pròpia; quan jo tornava de l'escola el meu treball consistia a vigilar la botiga i mirar que no robessin res. Vaig fer de petit detectiu de casa meva i en vaig



«A mi, és clar, no m'han pogut robar mai, perquè ho notaria de seguida».

pescar uns quants. Vaig tenir l'oportunitat d'aprendre mirant. I ho vaig intentar de fer jo. Vaig començar amb companys d'escola i vaig descobrir que es divertien. Als quinze anys em vaig enrolar ja en un circ, marxant de casa sense permís, i vaig estar un any i mig en aquell circ de Belgrad, molt durament. Però al cap d'un any i mig vaig tenir el meu número complet i vaig començar pels cabarets de tot el món. Ja fa cinquanta-quatre anys com a professional.

—*Vostè ha tombat per tot el món fent les seves trapezel·leries i robatoris a la pista...*

—Perdoni, no he estat a Austràlia encara.

—*¿A tot el món se'ls deixen robar igualment, els rellotges?*

—Oh, sens dubte que sí. Com els catalans o els espanyols. No hi ha diferència. Ni cap raça que a mi em sigui més difícil que una altra.

—*Defineix el seu espectacle entre psicologia i màgia, però, ¿vol dir que no està fet tot un bruixot?*

—No, no, no és bruixeria. Jo miro una persona i sé què li puc prendre. ¿Veu?, quan han arribat, els he mirat de seguida i he vist immediatament que els podia robar tot el que portaven.

—*Vostè és una mica com els antics músics i pintors de la cort perquè es dedica a divertir els reis i a prendre'ls les joies. És clar que també ha enganyat els inspectors més àvids de Scotland Yard...*

—Miri, els diverteixo. Pe-



ENNA NAVARRO

rò també vaig poder robar al gran pintor Dalí. M'agrada demostrar com ho faig amb els personatges més importants, perquè també són infal·libles. Pensi que a l'actual rei Joan Carles ja li vaig prendre el rellotge quan era príncep, en un circ de Lausana. Anava acompanyat de la reina Sofia i del rei Constantí. Els ho vaig tornar tot, és clar. Els rellotges, els elàstics, les corbates, fins i tot ulleres he arribat a robar.

—*¿No ha tingut mai propostes o temptacions de dedicar-se a la delinqüència professionalment?*

—No, no puc ser més ric ara. Perquè jo robo i torno honradament. No arrisco res. El lladre ho arrisca tot. Ho pot perdre tot. De totes maneres, tots portem dins una mica de lladres, de malfèvol. Ara em dedico a divertir-me amb el públic. Treballo per divertir-me. Ni que tingui seixanta-nou anys em sento cada dia més jove.

—*¿Com va ser la llarga experiència de quaranta anys amb Scotland Yard?*

—Doncs, resulta que jo crec que puc dir que conec tots els trucs que fan servir els lladres en els seus robatoris. Fins i tot els trucs dels jocs de les cartes. La policia em va localitzar i em va demanar, em va fitxar, per ensenyar-los tot això que jo sabia. Va durar quaranta anys.

—*¿Els mags s'assemblen en alguna cosa a vostè?*

—No. N'hi ha de molt bons. Però no tenen res a veure. Jo ho faig espontàniament.

—*¿Com estan les relacions amb els lladres professionals que segurament que el voldrien tenir a les seves bandes?*

—Em respecten. Tots ja saben que jo estic relacionat amb Scotland Yard des de fa més de quaranta anys i que és com si fos un més d'ells. Els lladres professionals no

es posarien mai amb mi. De totes maneres, l'ofici cada vegada està més malament, massa targetes de crèdit, pocs diners a les butxaques, poques joies. Miri, veu, jo mateix ara quan tinc alguns diners els porto en aquesta butxaca de l'esquerra, és un punt difícil per als lladres. Veu, les butxaques de darrere no són gens segures, ni les de l'americana. ¿Vol que doni un consell a les senyores que porten bossa?, que l'agafin sota el braç, ningú no els la pot estirar, ¿sap?

—*Vostè sí...*

—Jo no sóc un lladre qualsevol.

—*Darrere de l'activitat artística hi ha una activitat acadèmica potser poc coneguda per al públic, ¿veritat?*

—Sí, sóc professor d'Universitat, de Psicologia. Fa nou anys que tinc plaça, però és una branca més del que faig, perquè ja li he dit que té molt d'ingredient psicològic.

—*A veure, de veritat, ¿a vostè no li han robat mai anant pel carrer?*

—No, al contrari, he fet demostracions amb periodistes de testimoni perquè veiessin com actuava jo en ple carrer. Sempre honradament. Perquè veiessin com es pot robar fàcilment pel carrer. A mi, és clar, no m'han pogut robar mai perquè ho notaria de seguida. Seria una catàstrofe per a aquell que ho intentés. He passat moltes hores observant, sobretot per Itàlia, com actuaven els professionals. Si mai n'hi ha hagut cap que ho ha intentat amb mi, l'he advertit de seguida.

—*¿Vostè és un obsessió-nat de reixes, panys, caixes fortes i blindades a casa seva?*

—No, això és per als bancs. ¿Sap què tinc a casa? Uns quants gossos i una pistola.

Andreu Sotorra

OPINIÓ

La fi de Bikini

«Entonces yo te diré si en el cielo hay platanal».
Orquestra de Elio Revé



Durant les hores intermèdies recorria el local una caravana que no s'aturava a cap lloc: accedia a les sales plenes de gent i, després de la revisita de la totalitat dels espais, sortia a la nit de Barcelona. Com si s'hagués tractat d'una cerimònia fúnebre: la desfilada per la capella ardent d'un caci d'una illa del pacífic que s'anomenés Bikini, un atol·ló, abatut per una bomba atòmica de prova. A les vuit del matí de l'endemà la clientela assolida el propòsit de qualsevol bevedor incondicional: no hi havia *scotch*, ni gel, les begudes es triaven aleatòriament, com si no pogués restar cap existència —en líquid— per al retrobament, en la supermançana, d'aquí a un any i mig. A ple dia, la festa sorprenia els seus participants amb la llum del sol que es filtrava per la vidriera del minigolf, il·luminant, d'una manera rara, l'interior que preservava —sota la pintura plàstica— les formes ondulants i els contraforts diagonals de la decoració dels anys cinquanta.

En semblants circumstàncies els habitants d'aquesta ciutat

massa nova, apressada en la fixació del tint de la seva contemporaneïtat, descobreixen què significa la tradició i com es perd. No és res que no es trobi comprès en el trànsit d'una multitud heteròclita que reviu el seu temps en un minut. Les grans matrones, àvies imminents, acompanyen l'itinerari de les seves filles que ens agraden tant, compareixen a la porta clients de trenta anys enrere. ¿Qui més podria oferir una mínima part d'aquest espectacle? ¿Qui podria afirmar que en qualsevol altre lloc s'ho havia passat tan bé? És la destrucció d'una capa de sediments molt compacta: el plec del geosinclinal pressiona una fibra sensible i carnal.

L'espectador havia pensat en aquest final com en el seu propi final, com una sala on es reunia la totalitat dels seus coneguts, a la manera del paradís de dones que Fellini havia reunit a *Otto e mezzo*. I això és el que troba, a darrera hora, com en totes les seves darreres hores dels darrers temps: una condensació de presències vagament familiars, que es repeteixen una i altra vegada,

com si amb la seva assistència convoqués els seus iguals. El paradís del *barman* o el client fix: el millor de la cocteleria de luxe i del bar de barri, l'antidot contra la permanent recerca de novetat. ¿Una conjura?

Una darrera imatge, difosa pels monitors de televisió, fa aparèixer l'edifici, en una vista aèria, gairebé irrecognoscible, enmig d'un immens descampat de terra remoguda. Només per la façana, on es distingia el rètol de neó, es pot aparellar aquesta instantània a l'experiència real. Una imatge diürna, de la qual res no se sabia de nit sinó la imminència del seu efecte. A l'interior, que no s'intueix des de fora, sota les teulades irregulars, s'operava una suspensió del temps i es vivia en un núvol: el dia no es prolongava en la nit, la nit s'oposava carnavalescament al joc dels papers de la *city* que progressa. Des de l'altura de la vista aèria, entre les excavadores, es podria pensar que hagués convingut a aquell lloc una cúpula.

Diu que l'ordre d'expro-

piació va arribar deu anys enrere, abans del darrer traspàs de propietaris i abans de l'apoteosi crepuscular de la sala. I un es podria demanar si no ha estat també aquest destí intuït, mentre la maquinària que durant la vigília allisava la Diagonal fingia repòs en la foscor dels solars, el que ha convertit Bikini en el que era al final: un espai d'incompatibilitat total respecte a les impostacions que exigeix el futur immediat, una zona lliure. Com a tal, no podia durar més enllà del primer mes de l'any 90, i havia d'instal·lar els seus adeptes en els dos anys d'expiació i remordiment que els preparà espiritualment per a la cita. Sentència d'un noctàmbul: «Bikini acaba. Si no, acaba con nosotros». En aquesta ciutat de mascota que li diu Enrique Vila Matas és improbable que —amb l'Ajuntament intentant recloure la nocturnitat local en les reserves índies del Moll de la Fusta i El Poble Espanyol— hi torni a haver una cosa semblant. Per ara.

Julia Guillaumon



DOPING

Contrabandistes

Des que el senyor Fraga va guanyar les eleccions autonòmiques gallegues la Televisió Espanyola ha fet dos reportatges sobre el contraban i el narcotràfic en aquella zona. Fa l'efecte com si abans no hi haguera hagut cap problema d'aquest tipus, o almenys no existia amb la virulència que la televisió ho mostra ara, convençuts —aquesta és una de les lectures que es desprèn dels reportatges— que és en aquests moments quan els *capos* disposen de més llibertat.

En el darrer reportatge

Manuel Campo entrevistava tres personatges: dos gallecs, un del PSG-PSOE i un altre del Bloc, i una senyora o senyoreta adscrita a l'àrea de Sanitat de l'Ajuntament de Palermo, que aportava diguem-ne la vivència més tangible. L'informe anava adobat amb una enquesta entre la població infantil de les zones més afectades de Galícia, on quasi tots els xiquets entrevistats, posats en la disjuntiva d'escollir entre ser policia o contrabandista preferien la segona alternativa, esgrimint l'aclaparadora raó que, de majors,

guanyarien més diners. En l'estudi, els dos personatges gallecs parlaven de *sicilianització* del problema contrabandista gal·lec.

Les solucions que s'hi aportaven giraven al voltant de la repressió, és a dir, més poder i armament per a les Forces d'Ordre. És una mesura, no sé si bona, però en tot cas relativa considerant que un pescador gal·lec guanya setanta-tres mil pessetes al mes de mitjana, treballa vuitanta-vuit hores setmanals i a penes fa vacances.



Heus ací el problema que cal resoldre, bé que complicat a la vista de les preferències dels xiquets, que ja de ben menuts s'estimen més una perspectiva repressora que l'infortuni acompanyat d'una artrosi marinera irreversible. La possible *sicilianització* de Galícia és un problema greu, però no és el problema dels fills dels pobres, abocats irremissiblement a la misèria però no necessàriament a la imbecil·litat.

Ferran Torrent

SALA D'EXPOSICIONS de la FUNDACIÓ CAIXA de PENSIONS

Carrer Correus, 3. València Tel. 351 14 35

ELS PERIODISTES EN EL CÒMIC



12 de gener — **11** de febrer

Horaris:

feiners, d'11 a 14 hores i de 17 a 21 hores

festius, d'11 a 14 hores, dilluns mati, tancat.



FUNDACIÓ CAIXA DE PENSIONS

OFERTA DE TREBALL

Es necessiten
correctors/traductors, amb
amplis coneiximents
de català, per a
empresa editorial del País.

Els interessats/des
adregeu-vos

Avgda. Baró de Càrcer, 40-14
46001-València

A l'atenció de Francesc Sellés.

Un bufit d'honestedat

Artur Tuzón ha estat l'artífex de la recuperació econòmica i esportiva del València CF. En aquesta entrevista explica les claus del seu èxit.

Al final d'aquesta temporada, Artur Tuzón complirà quatre anys com a president del València Club de Futbol. Amb ell, el club s'ha recuperat en tots els aspectes: esportivament l'equip ha passat de ser un club de segona a estar lluitant en el grup davanter de la classificació, i fins i tot, jugar la copa de la UEFA. Socialment, el València ha superat la xifra de 30.000 socis, quantitat impensable el 1986. Econòmicament, el deute que el 1986 era de 2.200 milions s'ha rebaixat al voltant de mil milions.

Artur Tuzón i la seua junta directiva, amb la seua gestió, li han tornat al club el prestigi que havia perdut amb el descens a segona divisió. I a això ha contribuït la imatge que dona el president de ser una persona molt honesta i serena, cosa poc habitual entre els dirigents de futbol.

—*La primera volta de la lliga s'ha acabat. ¿Està satisfet amb la marxa de l'equip?*

—Sí, molt satisfet, perquè el València està en el grup capdavanter de la classificació i això és important.

—*El València ha estat quinze jornades consecutives sense perdre; durant algunes setmanes ha estat segon. En alguns mitjans de comunicació, com TVE i Antena 3, sempre citen el Real Madrid, el Barcelona i l'Atletic de Madrid, tot i que el València vaja segon. ¿Li molesta que quan es parla dels grans no s'incloua el València?*

—Sí, perquè el València ha estat sempre gran, encara que tinguera la desgràcia de baixar a segona divisió. Com a mos-

tra, tenim els trofeus que ha guanyat, la seua història i el moment actual. El que passa és que Madrid i Barcelona tenen més repercussió a la premsa que nosaltres. Inclús la Televisió Espanyola no s'ha preocupat massa del València. Crec que s'ha menyspreat el València i això em dol.

—*Per a vostè, ¿què és el València: un treball, una diversió, una obligació moral...?*

—Una obligació moral. Quan em vaig presentar a les eleccions ho vaig fer per una obligació moral. Vaig entrar per veure si podia contribuir a salvar aquell desastre que era el València en aquells moments. També és una diversió, però fonamentalment una obligació moral.

—*El seu treball no té res a veure amb el futbol.*

—No, en absolut. Jo em dedique al lloguer de maquinària per a obres públiques. El 1959 un germà meu i jo vam fundar l'empresa Tuzón Hermanos, però abans era ramader, com mon pare.

—*I també és propietari del trinquet de Pelaio.*

—Sí. El meu germà i jo el vam adquirir el 1980 per afició, perquè havíem jugat a pilota. Va eixir l'oportunitat i el vam comprar per afició, perquè no es pot considerar un negoci. Era complir una satisfacció.

—*¿Vol dir que la pilota valenciana no és rendible?*

—No, en absolut.

—*¿Pensa que per a ser president d'un club de futbol falta ser empresari?*

—El fet de ser empresari, indubtablement, dona una visió molt bona del problema,

perquè un club de futbol és també una empresa en la qual es necessita una miqueta de sort i la sort sol acompanyar quan les coses es fan amb sentit comú.

—*Les societats anònimes arribaran d'ací a poc a l'esport. ¿Per què no li agraden les societats anònimes en el cas del futbol?*

—En primer lloc, perquè la societat anònima en si no resol el problema. El problema es resol amb bona administració. D'altra banda, l'autèntica responsabilitat dels directius està en aquells clubs que no siguen societats anònimes perquè han de respondre ells. En les societats anònimes, respondrà el patrimoni del club si el té. Per tant, sóc partidari que el València no siga societat anònima, perquè té un gran patrimoni i si entren unes persones que no l'administren bé, pot desaparèixer.

—*Sembla que el projecte de llei de l'esport que va passar fa unes setmanes pel consell de ministres contempla la possibilitat de no convertir-se en societat anònima per aquells clubs que hagen obtingut beneficis els últims tres anys.*

—Si aquest punt es confirma, el València no s'hauria de convertir en societat anònima perquè ha obtingut beneficis els últims quatre anys. Però hem d'estudiar el tema més a fons i consultar els socis per a decidir, encara que pense que el València no hauria de ser societat anònima.

—*Aquesta temporada finalitza el seu mandat. ¿Pensa presentar-se a la reelecció?*

—No ho he decidit encara.

—*Ja que parlem d'elec-*

cions, parlem d'eleccions passades. Vostè va passar desapercebut dins del València fins que el 1983 va entrar a formar part de la directiva encapçalada per Vicente Tormo. ¿Per què va entrar en aquesta junta directiva i per què se'n va eixir després d'un mes?

—Efectivament, des que sóc soci del València, des de l'any 1959, vaig passar desapercebut fins a 1983. Aquell any em van invitar uns amics i Vicente Tormo és una persona que jo estime molt i en aquells moments era un home que m'oferia moltes garanties. Però poc de temps després, deu directius vam decidir anar-nos-en perquè les coses no funcionaven de la forma que creïem.

—*¿I l'any 1986 també es va presentar a les eleccions per peticions d'amics?*

—Sí, em van cridar i em van dir que podia ser president perquè no es presentava ningú i el club estava en una situació molt preocupant. Em vaig presentar a les eleccions, les vaig guanyar i per sort tot ha eixit bé.

—*Si deixem a banda la resposta de l'afició, ¿quines han estat les causes de la recuperació econòmica del club?*

—Jo crec que és una qüestió que l'hauria d'estudiar algun sociòleg, perquè s'han d'haver donat moltes causes. Potser la raó més important ha estat el fet que l'equip estiguera en segona divisió. Per alçar un club que havia baixat de categoria, que tenia un deute de 2.200 milions i que tenia una junta directiva nova, feia falta el suport de la gent. Era massa gros el que havia pas-





Artur Tuzón i la seua junta han tornat al club el prestigi que havia perdut amb el descens a segona divisió.

RAFA GIL

sat i per això va intervenir gent que no tenia ni afició al futbol. Ha estat necessari que concorregueren moltes circumstàncies, perquè això ha estat un miracle i a aquest miracle ha contribuït molta gent.

—Fa uns mesos, vostè es va presentar com a candidat a una de les dues vocalies vacants de la Lliga de Futbol Professional. ¿Per què ho va fer?

—Perquè hi havia uns quants presidents que s'hi havien entestat: el del Real Madrid, el del Mallorca, el de l'Athletic de Bilbao, el de la Real Sociedad... Em pareixien clubs seriosos i per això m'hi vaig presentar.

—Semblava que vostè era el candidat número u, però al final no va eixir elegit.

—En això em van fer una faena lletja, perquè alguns presidents que m'havien promès el vot, el van canviar a última hora.

—¿Què és el que menys li agrada del futbol?

—La violència i la demagògia que s'està fent per part d'algunes persones [referència clara a Gil i Clemente] que no s'adonen de la responsabilitat que tenen i que de vegades amb manifestacions extempo-

rànies el que fan es contribuir que la violència siga més gran.

—¿I la situació de l'arbitratge?

—L'arbitratge és un problema etern. Jo crec que en l'arbitratge s'hauria d'arribar al que jo ja li he proposat més d'una volta al president de la Federació Espanyola de Futbol, i és que s'eligen una sèrie d'àrbitres que siguin els millors i que se sortegen. Amb el sorteig es posaria fi a les suspicàcies, no al problema perquè la gent és humana i s'equivoca. Indubtablement, quan s'equivoca un àrbitre bo, un no sent el mateix que quan veu que un àrbitre és inepte i s'equivoca perquè no sap més. Això fa que es desespere el més trempat.

—¿Què pensa de tota aquesta polèmica que s'haçat al voltant del món de l'arbitratge?

—Crec que tota aquesta polèmica és desorbitada. S'ha anat massa lluny per part de tots, per part de Plaza, dels àrbitres, dels mitjans de comunicació... Això no beneficia el futbol. Fa que l'atenció del partit se centre en l'àrbitre i això no és gens bo.

—Però ¿no creu que qui paga mana? ¿No creu que la

Lliga de Futbol Professional hi hauria d'intervenir?

—Sí, però nosaltres realment no podem fer res. Només podem opinar i fer de simples espectadors.

—¿Què és el que més li agrada del futbol?

—El futbol en sí. Per exemple, l'altre dia, davant el Celta de Vigo, s'està jugant un partit dolent i en 25 minuts el València marca cinc gols. O el dia del Castelló, en el qual estàvem guanyant clarament per 2-0 i en tres minuts ens claven dos gols. Aquesta és la grandesa del futbol.

—Vostè dona una imatge de ser un home serè, que mai perd les bones formes. Però ¿què li pot fer perdre els nervis?

—Les injustícies. El que passa és que com a president del València he de mostrar la màxima prudència possible, perquè represente una entitat importantíssima per als valencians. Per naturalesa, sóc una persona tranquil·la, però també tinc mal geni i també sé pegar punyades damunt d'una taula.

—¿Quina és la seua millor qualitat?

—L'honestedat.

—¿I el seu pitjor defecte?

—El mal geni.

—A banda del futbol, ¿en què li agrada passar el temps?

—Fora del futbol, la resta del temps el dedico a la família i al treball.

—El futbol li ocupa molt de temps, però ¿què pensen a casa seua?

—Estan encantats. La meua família està contentíssima. El temps que dedico al València no li l'lleve ni a la família ni al negoci, perquè el negoci el puc atendre igual i, a més, la meua família és molt valencianista, els agrada molt i disfruten.

—¿Com li agradaria que se'l recordara?

—Com un president que ha treballat amb entusiasme pel València, que a més ha estat honest, honrat i que ha volgut per damunt de tot el València i ha treballat per ell el millor que ha sabut.

—¿I com el president que ha portat el València de la segona divisió al campionat de lliga?

—Això m'agradaria molt i si fóra enguany, millor encara. M'agradaria que el València obtinguera títols i estem en camí d'obtenir-los. Crec que el València té un equip que pot arribar a guanyar títols.

Francesc Martínez

50 anys d'Antoni Clavé

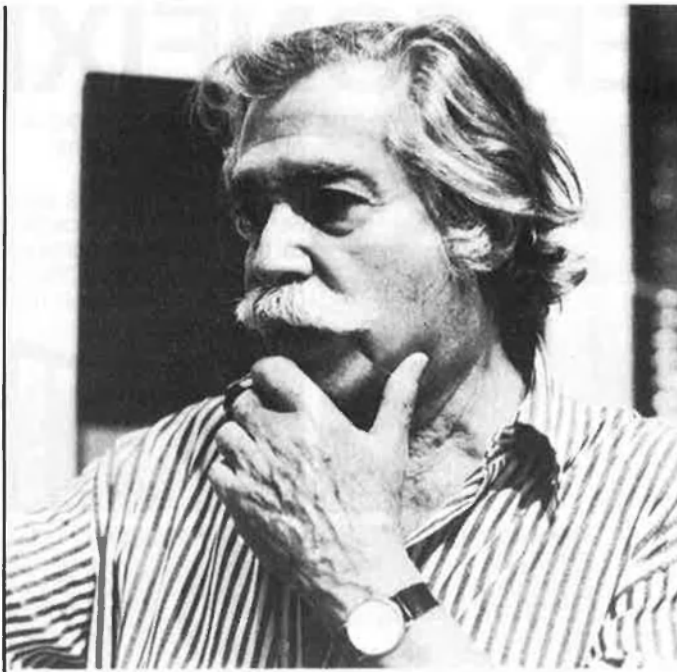
El Palau Robert de Barcelona acull fins al 28 de febrer una vuitantena de les pintures més significatives de la trajectòria d'Antoni Clavé.

La mostra aplega obres pictòriques realitzades entre 1939 i 1989, en un recorregut sintètic dels moments i treballs més representatius del pintor. És amb aquesta voluntat que els organitzadors han pogut recuperar dues obres primerenques, un paravent i una sèrie feta a Nova York que mai havia estat exposada.

«No és una voluntat exclusiva de fer una antològica d'en Clavé, que per la seva trajectòria ja està prou justificada, sinó de recuperar la seva figura des del punt de vista institucional. És a les institucions a qui correspon reconèixer el seu valor», comenta la comissària de l'exposició, la crítica d'art Conxita Oliver.

És en aquest sentit que se li ha atorgat la medalla d'or de la Generalitat, la medalla de la ciutat de Barcelona i que s'organitzarà pròximament una exposició itinerant per diverses ciutats i països, com també la compra per part de les distintes institucions d'obra seva, tal com va comunicar el cap del departament d'Arts Plàstiques de la Generalitat, Josep Miquel Garcia.

Antoni Clavé, nascut a Barcelona l'any 1913, inicià l'aprenentatge artístic com a il·lustrador i cartellista durant els anys d'efervescència política i cultural de la II República. Tres cartells d'aquesta època presents a l'exposició donen testimoni de la referència a etapes i experiències anteriors, constant al llarg de la seva evolució. Recordem que en



Antoni Clavé.

els seus cartells de cinema dels anys trenta ja emprava el *collage*, igual que en els seus decorats teatrals s'entreveuen els efectes de la textura o la importància de la matèria, que tant hauria de significar en la seva obra posterior.

Clavé, que va haver de fugir a França després de la guerra civil, entrà en contacte amb els pintors de l'anomenada Escola de París (els Picasso, Gris, Vines, Peinado, Boreo o Domínguez), on trobà la possibilitat de desenvolupar una pintura d'experimentació de les diverses tècniques i matèries, a través de les quals ha obtingut innovacions plàstiques d'una força expressiva poc comuna.

A partir dels anys cinquanta Clavé es dedicà ple-

nament a la pintura, deixant a banda els treballs d'escenografia i com a il·lustrador, que li havia permès d'adquirir domini sobre les diferents tècniques i pràctiques artesanals, de les quals tan bons resultats obtindria plàsticament. L'antològica mostra obres d'aquesta època decisiva, sobretot de la producció dels anys setanta, quan en la seva pintura de caràcter tenebrós i barroc comença a utilitzar profusament el *collage* de paper, el paper pintat i arrugat, i diferents elements, objectes i matèries de gran força gràfica que s'integren en les sòlides i estructurades composicions.

Destaquem la col·lecció «A don Pablo», en homenatge a Pablo Picasso, per qui sentia una gran admira-

ció i amistat. En aquesta sèrie realitzada entre el 1981 i 1985 fa una revisió total de les seves etapes anteriors.

Una de les sèries més representatives, presents en l'exposició, és un recull de pintures-collages de «Retorn al Japó» (1986-1987) que reuneixen les qualitats formals característiques de l'obra del pintor i que són plenes d'una maduresa i sensibilitat, que li permet penetrar dins la cultura japonesa utilitzant com a element pictòric la cal·ligrafia, els segells i tot el grafisme nipó, com a discurs plàstic de les seves composicions.

El fet que Clavé repregués temes anteriors i els reactualitzés o bé prosseguís l'execució d'obres deixades sense acabar des de molt de temps, l'hi permet d'establir una connexió temàtica entre els distintes moments, i configuren una unitat conceptual a través de la seva evolució formal, que dona una magnífica i coherent visió de conjunt, del que ha estat la seva creació pictòrica.

Una antològica, per tant, que no sols és merescuda, sinó necessària per a admirar l'evolució d'un dels nostres pintors més valuosos, que sempre ha estat vinculat a la cultura catalana des de la seva pràctica artística constant i sense concessions. En l'acte inaugural Clavé, en una actitud característica de la seva personalitat, va refusar de fer cap comentari sobre la seva obra: «prefereixo que parli la pintura per mi», va sentenciar amablement.

Salvador Rodés



La Llibreria
de la Generalitat
de Catalunya

ESPAI PER CONÈIXER



Horari Llibreria:

De dilluns a dissabte, de 9 a 14,30
i de 15,30 a 20 hores

Horari contractació d'anuncis:

De dilluns a divendres de 9 a 13 hores

Adreça:

Rambla dels Estudis, 118 (Païu Moja)
08002 Barcelona
Tels 302 68 35 - 302 64 62



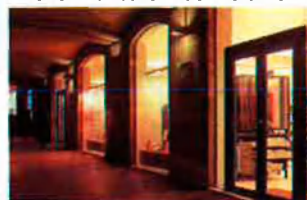
Un espai important per a Catalunya.

Al centre de Barcelona.

Obert a tot el món.

Per conèixer totes les publicacions de la Generalitat —llibres, catàlegs, Diari Oficial (DOGC), cartells, etc— i les publicacions d'organismes internacionals com l'ONU, la UNESCO, etc.

Ofereix tots els serveis relacionats amb el DOGC:



venda d'exemplars,
contractació
d'anuncis, etc.

Disposa de servei de
vídeo i bancs de
dades informatitzats
tant del DOGC com
de publicacions.

I posa al vostre abast més
de 800 títols.

El volum editorial de la
nostra institució requeria un
espai funcional propi.

Ara en té un a mida:
la Llibreria de la

Generalitat de Catalunya. Veniu a conèixer-la.



Generalitat de Catalunya

Llibreria

Brigada sentimental

TELEVISIÓ

Brigada Central, 21,15. D.: Pedro Masó. TV1. Divendres. Imanol Arias, Assumpta Serna, José M.^a Cervino, Patxi Andión.

De la mateixa manera que la temporada 1971-72 TVE va programar a una hora noble *Crónicas de un pueblo*, ara presenta una altra sèrie institucional político-didàctica, *Brigada Central*. De fet, l'analogia és un xic maliciosa. *Crónicas de un pueblo* va ser una iniciativa ideològi-



ca del vice-president del govern d'aleshores, almirall Luis Carrero Blanco, amb l'objectiu de divulgar les excel·lències democratitzadores de la *constitució* de l'època, l'anomenat *Fuero de los Espanoles*, és a dir, un paper mullat i ben mullat. En *Brigada Central*, per contra, si hi ha un propòsit és el de consagrar la praxi democràtica en què es desenvolupa la quotidianitat en el cos de la policia. Però totes dues, l'antiga producció d'Antonio Mercero i l'actual de Pedro Masó, pretenen vendre ideologia amb impacte. A cada capítol de *Crónicas de un pueblo*, era obligatori recitar un tros del *Fuero*.

Brigada central és a la policia el que *Turno de oficio* (també de Mercero) seria per



Una escena de *Brigada Central*.

als advocats; *Segunda enseñanza* (de Masó i Ana Diosdado) per als ensenyants o *Anillos de oro* per a les parelles: una producció excel·lent de caire costumista, amb una infreqüent espontaneïtat en els diàlegs, un coneixement bastant més que superficial del món professional que constitueix la columna vertebral de la narració, una interpretació sense burocratismes, una direcció frenètica, obsessionada per l'agilitat i unes situacions que qualsevol ciutadà pot trobar a qualsevol cantonada en qualsevol moment de la seva discreta vida.

Els defectes de *Brigada central* no són altres que l'exageració melodramàtica de les seves virtuts. De vegades, a un li vénen ganes d'anomenar-la

Bragada Central, de braga, perquè les actituds de cintura per avall arriben a posseir un domini transcendental en la dinàmica del relat. Ens referim tant a la veneració constant d'una visió del sexe agressiu, escapist, desesperat, funcional, endogàmic i fràgil com a la profusió en què de vegades, els diferents tipus actuen *por cojones*. Jerarquia obliga.

Es podrà dir que la caricaturització de la sèrie arruïna una bona part de l'èxit, i no deixaria de ser veritat: en la *brigada* es crida desmesuradament fins i tot per explicar les estratègies més secretes i s'hi reuneixen tants desordres psicològics, morals, afectius, polítics i racials que farien feliços alhora Freud, *Encarna de*

noche i el capità-confessor de *Vacaciones en el mar*. La senyora Poveda; Lucas, el policia exquisit; el mateix heroi tendre, l'inspector Flores; i singularment, la seva nòrdica, submissa, culta i abnegada *costellà*, que sap esperar com bon *reposo del guerrero* que a altes hores de la matinada la facin objecte d'una bronca o d'una inseminació animal, són personatges quasi inversemblants. Com Carmela i Virginia, cossos molt poc repressius. I aquests policies de Pedro Masó fan massa olor de guanyadors. Tot i així, el paisatge general encara conserva un neorealisme espanyol (potser també *por cojones*) certament atractiu.

Ramon Miravittas

Els diàlegs amb la matèria de Uiso Alemany

Sala d'Exposicions de la Caixa d'Estalvis de València. Plaça de Tetuan. Gener/febrer.

Considerant-se ell mateix autodidacta després d'haver estat uns anys a l'Escola d'Arts i Oficis de València, inicià diversos periples europeus i residí en diferents ciutats alemanyes (Frankfurt, Düsseldorf) i a París, sobre tot a la dècada dels seixanta.

Cap a mitjans dels setanta participa, juntament amb un col·lectiu d'artistes valencians, en la constitució del Grup Bulto, que, al llarg de dos anys, s'esforça per dinamitzar tota una sèrie d'activitats expositives i d'intervenció cultural a tot arreu del País Valencià.

Sempre la seua producció artística ha estat eminentment visceral, amb el propòsit radical d'arribar a un major i estret contacte entre l'art i la vida; no solament de cara a la participació de l'espectador en l'experiència estètica, sinó especialment en allò que pertany a l'explicitació del cordó umbilical que uneix l'artista amb la seua producció.

És així com Uiso Alemany pot exterioritzar els seus estats anímics tant en la pintura (sempre lliure i de marcada expressivitat no solament en traços, gestos, pinzellades i cromatisme), com en els muntatges, *happenings*, intervencions i vídeos.

Tots aquells plantejaments el portaran, a principis dels vuitanta, a col·laborar amb Vicent Peris en el desenvolupament d'una sèrie d'importants treballs, utilitzant amb aquesta finalitat espais amplis, com el que realitzaren en l'antiga Escola de Belles Arts (actualment IVAM), al voltant

del tractament pictòric de grans formats.

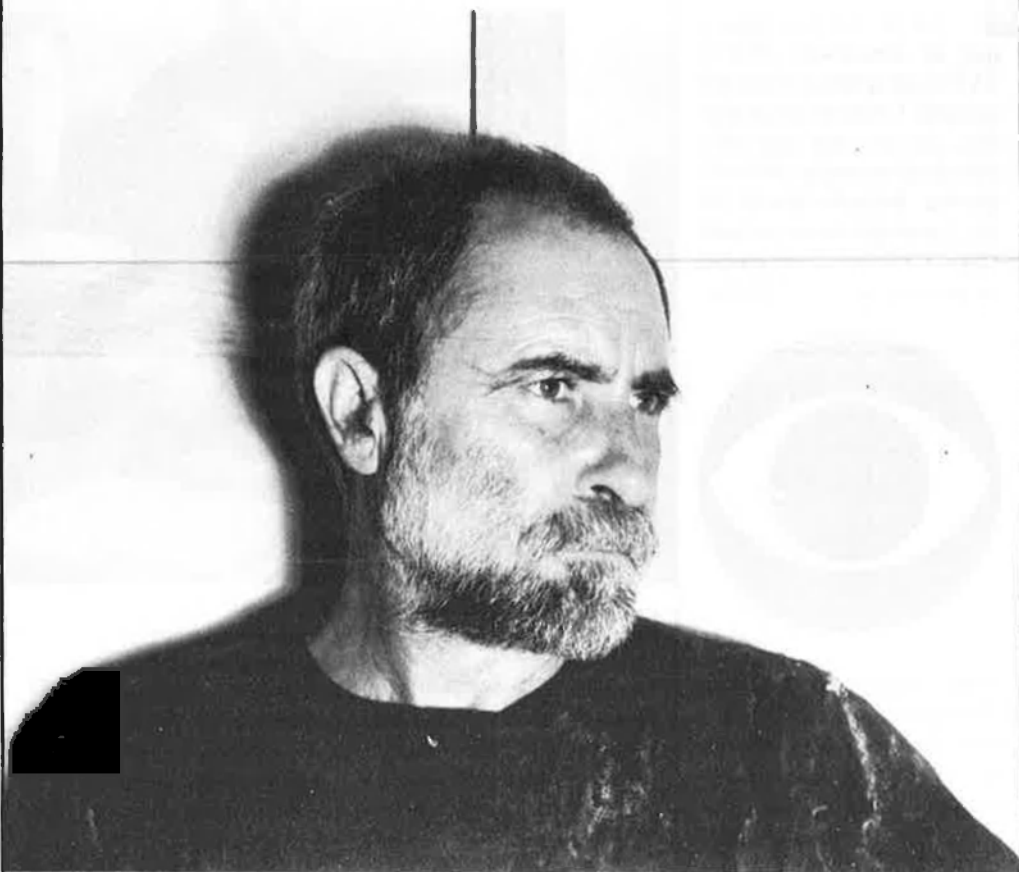
El mateix cal dir de l'experiència empresa posteriorment per tots dos en les Reials Drassanes de València, també al voltant del tema de grans formats, encara que ara la superfície dels llenços deixa de ser rectangular per modelar-se en formes irregulars.

També és interessant recordar la impressionant ex-

periència lligant les experiències alternatives amb una entrega sempre expressiva i visceral al quefer pictòric.

Ara exposa la sèrie «Morocco» a les Sales de la Caixa d'Estalvis de València. Sèries que són un intens i desmesurat diàleg amb la matèria. Tota una violenta orografia que fa esclatar la pintura en mil suggeriments de diferent expressivitat.

Romà de la Calle



Uiso Alemany.

periència desenvolupada per Uiso Alemany i Vicent Peris en l'antic Escorxador Municipal, on exercitaren un programa d'accions diverses dividides en un collage d'escenes amb ressonàncies dramàtiques, que suggerien tot el procés de la matança a través d'un *happening* sorprenent.

De fet, arran d'aquestes col·laboracions, Uiso Alemany ha seguit constant a la pròpia heterodoxa trajectò-

Concerts per a elevar la moral

La vida musical barcelonina, malgrat que sigui cada dia més intensa, no deixa de ser d'una relativa segona fila en el context europeu. És una qüestió no sols de quantitat sinó també de vigor, de capacitat per a oferir manifestacions, brillants o no, plenes d'interès i per tant, apartades del tòpic.

En aquest context la confluència de tres concerts com el del cicle de l'OCB amb la primera versió barcelonina de l'òpera *La violació de Lucrecia*, de Benjamín Britten, l'actuació de la Filharmonica Txeca en el cicle Ibercàmera i el recital del guitarrista lleidatà Carles Trepà, constitueixen benemèrites pessigades que desvetllen la il·lusió que alguna cosa transcendent passa també a Barcelona.

La programació poc aco-
modatícia encara que tam-
poc massa coherent de l'Or-
questra Ciutat de Barcelona
ha ofert el gaudi d'una mo-
dèlica versió de l'esmentada
òpera anglesa. Encert en la
tria de l'obra, desconeguda
a Barcelona, i serietat, am-
bició i exigència pel que fa a
la del quadre de solistes vo-
cals, testimonien una línia
d'actuació de la *casa* que cal
celebrar sense reserves.

La violació de Lucrècia és
una autèntica òpera de cam-
bra, molt adequada per a ser
oferta en versió de concert,
escrita amb un sentit pro-
fund de la gran artesanía i
amb una autèntica necessitat
interior de «fer justament
allò». És una composició
que acusa un agraïble regust
cambrístic tant pel que fa a
la parcel·la orquestral com a
la vocal, fet que li forneix
una riquíssima gamma de
matisos i subtileces, i amb
ells, l'exigència d'interpreta-
cions d'un rigor absolut. Si
en el pla orquestral el reduït
conjunt orquestral —quinze
membres— es va moure
amb considerable dignitat
sota la batuta de Franz Paul
Decker, en el vocal es van
assolir una absoluta i excep-
cional plenitud. Això fa in-
necessària, per gratuïta, la
menció individualitzada.

Ibercàmera ha portat al
Palau de la Música el sentit
estricte de la gran escola
d'interpretació simfònica
txeca. Ho ha fet de la mà de
la Filharmònica Txeca, l'or-
questra que va ser dirigida
en el concert inaugural per
Antonín Dvorak i que va
comptar entre els seus violi-
nistes amb Martinů. Són da-
des que ens menen a un
concepte de tradició ben
arrelada i també a un altre,
massa en crisi a les forma-
cions occidentals. El del tre-
ball continuat i exclusió o
quasi, d'un director amb el
mateix conjunt amb el qual
acaba establint una plena



que tot just acaba de supe-
rar l'etapa fonamental de la
formació més avançada i del
recorregut —molt triomfal
per a ell— dels concursos
més importants del món. El
seu recital al Saló d'actes del
Col·legi d'Advocats adquirí
un cert caràcter de presenta-
ció al «gran» públic barce-
loní. Potser aquesta cir-
cumstància va posar més del
compte i va condicionar uns
resultats en els que hi pesa-



Franz Paul Decker.

sintonia. Darrere la modèli-
ca versió de la Tercera Sim-
fonia de Mahler del diumen-
ge passat hi havia cinc-cents
concerts dirigits per la batu-
ta de Vaclav Neumann; tot
una dada.

És tota una forma d'en-
tendre moltes coses que a la
fi transcendeix en uns resul-
tats artístics d'un enorme
gruix, dins d'una concepció
de la interpretació no ben
moderna però amarada de
contingut i de substància
musical.

Esmento finalment el con-
cert que, també promogut
per Ibercàmera, acaba
d'oferir Carles Trepas. Es
tracta d'un guitarrista jove

va més l'exigència —assoli-
da— d'una exhibició de tèc-
nica acuradíssima i d'una
netedat i transparència llu-
minosa, que no una intensi-
tat comunicativa que proba-
blement constitueixi un nou
i ja definitiu objectiu a asso-
lir en el que promet ser una
molt important carrera artís-
tica.

Jaume Comelles

Una història àcida i cruel

Direcció: Claude Miller.
Guió: C. Miller, Luc Bé-
raud, Annie Miller, d'un
argument de François
Truffaut, Claude de Giv-
ray. **Fotografia:** Domini-

que Chapuis. Intèrprets:
Charlotte Gainsbourg, Di-
dier Bezaze, Simon de la
Brosse, Chantal Banlier.
França, 1988.

L'heroïna d'aquesta
pel·lícula àcida, deliciosa i
una mica cruel —una ado-
lescent abandonada que



tracta de fer-se adulta mit-
jançant els robatoris, fins a
enfrentar-se a les responsa-
bilitats de la maternitat— es
diria una cosina germana
dels personatges de Robert
Bresson, entregats —de
Pickpocket a Mouchette, per
exemple— a una recerca de
la maduresa interior al caire
de l'ascesi. Però també po-
dria ser un personatge de
Truffaut, una germaneta de
l'Antonie Doinel d'*Els 400*
colps: un dels dos amants,
un jove lladre com ella, sem-
bla de Jean-Pierre Léaud. El
cas és que no es tracta d'una
coincidència: la nostra peti-
ta lladregota és realment una
criatura de Truffaut.

Segons Claude de Givray,
fidel col·laborador del des-
aparegut —i enyorat— ada-
lil de la *nouvelle vague*, *Els*
400 colps fou concebuda al
voltant de les aventures pa-
ral·leles, entre còmiques i
dramàtiques, de dos jove-
nets desarrelats; un xicot,
Antonie Doinel, i una xico-
ta, Janine Castang. Però
prompte es va fer evident
que la història de Doinel dó-
na no per a una pel·lícula, si-
nó per a unes quantes —que
es filmaren, erigint-lo en
personatge fetitxe del direc-
tor— i Janine restà aparca-
da. Però mai deixà d'obses-



sionar Truffaut, reencarnant-se en successives *jeunes femmes fatales*, que comencen amb l'espavilada Bernadette Lafont en bicicleta d'*Una chica tan decente como yo*, i conclou amb la fatalment apassionada Fanny Ardant de *La mujer de al lado*. I després de *Vivamente en domingo*, Truffaut decidí que la següent pel·lícula tindria Janine Castang per protagonista, amb el títol de *La pequeña ladrona*. La mort se l'enduria abans de materialitzar aquest projecte. D'ell restà una sinopsi de 30 pàgines, rescatada per Claude Beri. I la responsabilitat de convertir-la en pel·lícula va ser confiada a Claude Mille, elecció perfectament òbvia tenint en compte que fou ajudant de Truffaut en vuit ocasions.

La part més interessant d'aquesta experiència és que *La pequeña ladrona* no es presenta simplement com una pel·lícula feta a la manera de Truffaut, ni com la pel·lícula final de Truffaut. Hi ha moltes coses de Truffaut en aquesta evocació de la xicota de 16 anys —l'excel·lent Charlotte Gainsbourg, filla del cantant Serge Gainsbourg i l'actriu Jane Birkin— que es fa dona en una ciutat francesa de províncies allà pel 1950, entre un amant madur que li descobreix la cultura i un altre

amant de la seua edat que li descobreix la vida, amb l'emblemàtic descobriment del mar per Janine. Però hi ha també molt de Miller, un interessant director que vam descobrir el 1976 gràcies a la seua excel·lent *opera prima*, *La mejor manera de andar*, però la filmografia del qual és poc coneguda a l'estat espanyol. Perquè ha entès que la millor manera de ser fidel a Truffaut no era imitar-lo, sinó ser fidel a ell mateix.

José Luis Guarner

Kelly s'ho mereix

D Paul Kelly. *So much Water So Close to Me*. A & M Records. 1989.

Tot i que no hages ni sentit parlar d'ell, Paul Kelly es mereix una visita. És d'aquells músics amb el qual es pot dialogar durant hores sense cansar-te, en la soledat de la llar o en el pati de veïns, o al taulell d'un bar. Té un repertori de cançons delicioses, credibilitat a l'hora d'expressar-les, un endimoniat bon gust en els arranjaments i interpretació, i una senzillesa que pot resultar entenedidora. Es mou com peix en l'aigua en les balades i, sobretot, en els temps mitjans. I conta coses, parla de personatges singulars, de llocs llunyans de la seua Austràlia natal, de

qüestions del cor que *entren* amb facilitat encara que no tinguem ni idea d'anglès.

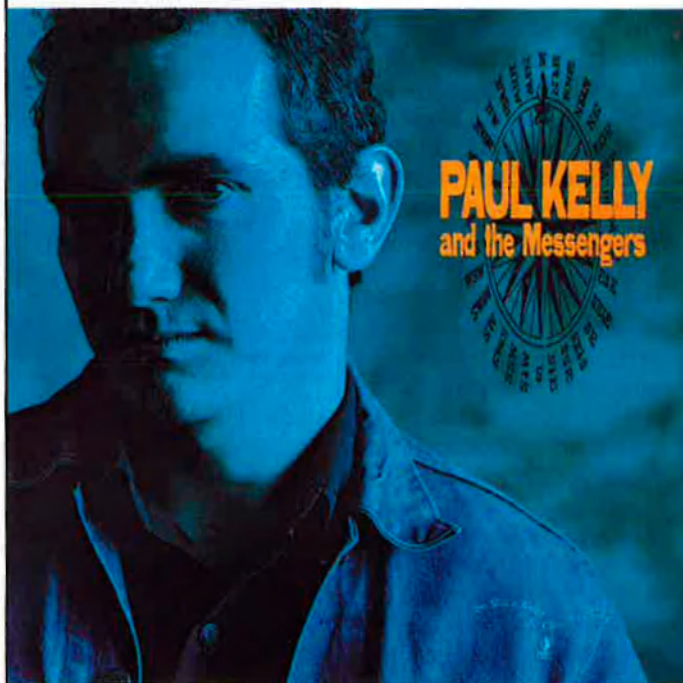
No hi ha variacions importants d'estil als seus discos. Fa el mateix que el nom del seu grup acompanyant, bé The Messengers (com en el cas de seu darrer àlbum, *So much water so close to me*), o bé The Dots o The Coloured Girls. Sempre són col·leccions de cançons a la manera de Paul Kelly. I això vol dir essències *country* i *rock*, o *pop* sense pretensions, però poderós, segons el tema que es tracte. Inclús pot aparèixer en un disc seu, perdut en els solcs, un suau



àlbum podem trobar Steve Berlin, David Russo, Paulinho da Costa i Lenny Castro, que contribueixen a l'elaboració d'un producte sense fissures.

Mirant les antípodes, d'on procedeix, es poden trobar similituds amb els seus paisans The Church o Triffids, encara que solament en alguna de les formes, tot i que Paul Kelly mai ha estat de moda i és probable que mai ho estiga. Millor per als que estimem la seua música, perquè va associada a un halo d'autenticitat que qualsevol vel·leïtat comercial de segur ho desfiguraria.

Si vols percebre com una tranquil·la campanya és injectada d'energia per una guitarra àcida, pots escoltar «No you», o si prefereixes un *riff* encisador, acudeix a



reggae, però sempre *made in Paul Kelly*, perquè es tracta d'un cantautor de *rock* que sap fer parlar les guitarres, fer somiar amb l'harmonica i dir les cançons des de dins.

Amanyaga la melodia com pocs i aconsegueix envoltar-se de col·laboradors prestigiosos. Als crèdits del darrer

«Careless». També pots menjar cadenciosament el cos si escoltes «Swet Guy», però per a disfrutar de Paul Kelly aprofita tot aquest *So much Water So Close to Me* o qualsevol dels seus àlbums precedents. És un individu que paga la pena.

Juan M. Játiva



Santiago Sánchez.

Els beneficis d'una direcció d'autor

Infantillatges. Sala Moratín. Santiago Sánchez. Escrit i dirigit per Raymond Cousse. Versió de Juli Leal.

Recuperar la memòria de la nostra infància? Potser és això el que en una primera lectura es desprendria d'aquesta obra del dramaturg francès Raymond Cousse, representada per Santiago Sánchez a la Sala Moratín del CDGV amb direcció del mateix autor. Però la realitat és que, sota un vernís anecdòtic prou superficial, hi ha una visió de la societat, sexe i de la mort que no és exactament, ni tampoc ho pretén, la d'un xiquet. Quan el descobriment del món (aquesta idíl·lica experiència que *suposem* pròpia dels primers anys de la vida) no sols no es produeix, sinó que tampoc s'arriba a obtenir mai cap

resposta satisfactòria, el que se'ns presenta no és tant la nostàlgia per la innocència perduda com l'absurditat d'un món sense explicació.

Naturalment, aquesta impressió troba un mitjà d'ex-



pressió particularment idoni en el monòleg. La convencionalitat d'aquest recurs, que hipoteca greument la majoria de les peces que s'han escrit adoptant la forma monològica, serveix perfectament ací per a crear una impressió d'aïllament, de solitud, que plana sobre totes i cadascuna de les reflexions d'un protagonista sense nom (només

se'ns presenta com l'amic de Marcel); així, quan aquest amic morirà, l'obra es tancarà amb una visió de la pròpia mort que connecta amb el pròleg mateix de l'obra, a la qual conferirà d'aquesta manera una circularitat perfecta, pròpia de les millors obres del teatre de l'absurd.

Certament, aquesta lectura superficial de l'obra que he indicat abans comporta perills a l'hora de traduir-la en un muntatge escènicament consistent. D'entrada, un reforçament de l'*infantilisme* pot fer-nos caure en l'historicisme: allò que se'ns representa seria, doncs, la vida d'un xiquet concret en un moment històric concret. Per entendre'ns: com una versió teatralitzada (més àcida, és clar) de *Le petit Nicolas*, de Goscinny; la falta d'objectivació que comporta el monòleg esdevindria, ara, un llast per a l'exposició, a la qual li aniria millor una estructura

com la de *No hablaré en clase*. Per sort, la interpretació de Santiago Sánchez esquivava aquests perills (malgrat alguna concessió, del tot inevitable d'altra banda, a la caricatura) i ens ofereix una actuació sòlida i convincent, molt ben recolzada per una escenografia on el despulament de tot referent concret ens ajuda a situar correctament el text. No hi ha dubte que el fet que siga el mateix autor el director del muntatge ha contribuït a aquest resultat. Fóra, per fi, del tot injust, no referir-me a la versió de Juli Leal (ben treballada i amb solucions, generalment, molt encertades) que contribueix a arrodonir aquest *Infantillatges* que, a més (cosa que alegrarà molt els amics de les comparances), ha sabut diferenciar-se d'una forma ben positiva del que fa uns anys creara Pep Cruz al Poliorama.

Josep Lluís Sirera

La Generalitat valenciana destinarà 5.000 milions per al Festival Música-92

El 'carro' líric del '92

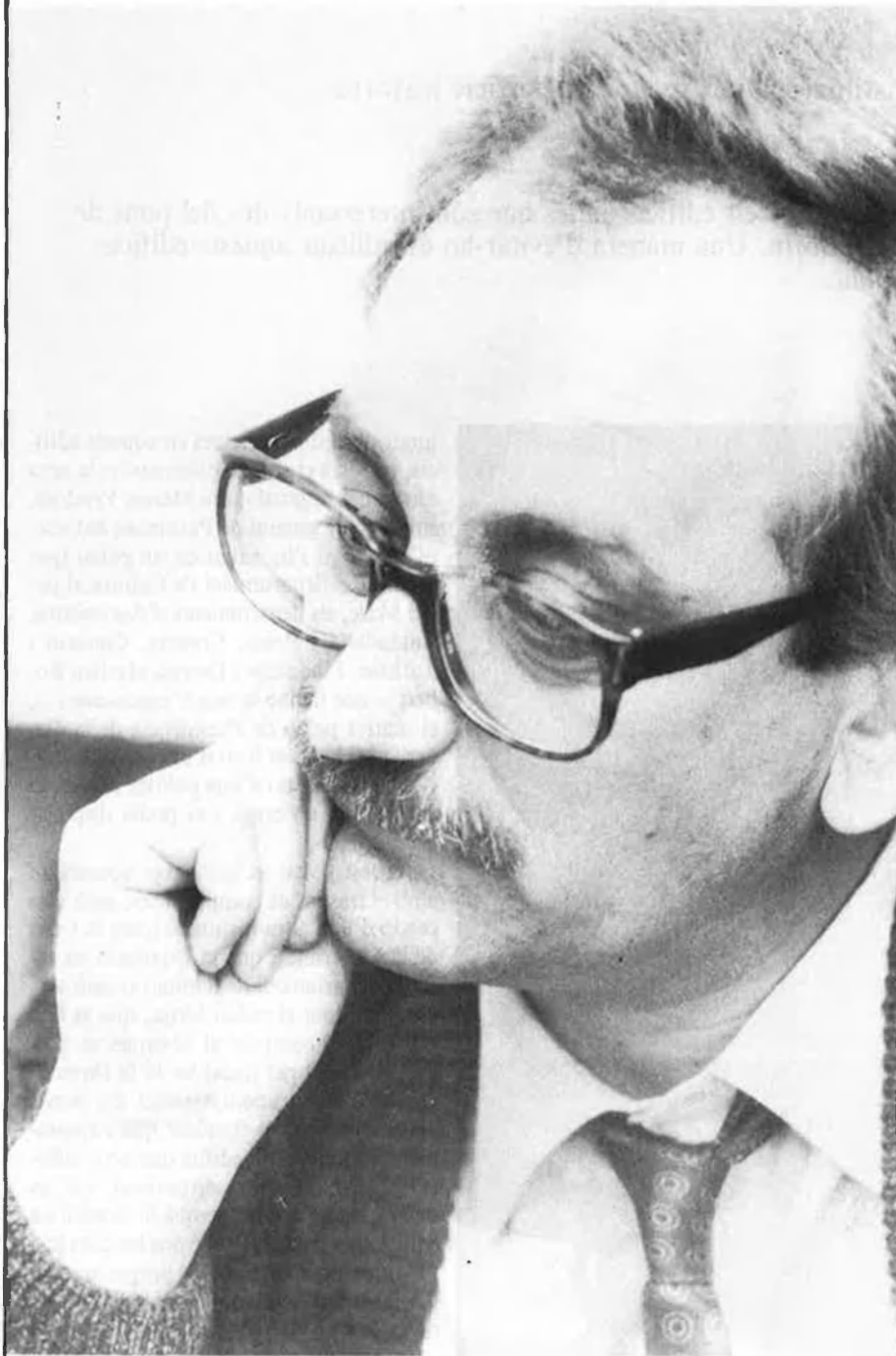
Acusat d'oportunista, el festival Música 92 celebra aquests dies l'Obertura Lírica, que Montserrat Caballé s'encarregarà de tancar el pròxim 20 de febrer al Palau de la Música de València.

La veu de Josep Carreras, a tall d'aperitiu líric, encetava el passat dijous 18 de gener al Palau de la Música de València, el preludi del festival Música 92, també conegut per Les Quatre Estacions i en el DOGV *Diari Oficial de la Generalitat Valenciana*, com Trobada Internacional de les Cultures i Expressions Musicals. Amanida de noms rimbombants per a un projecte amb el qual el País Valencià —¿o seria més correcte dir la ciutat de València?— aspira a festejar l'efemèrides de 1992. El projecte, gestat durant l'era Ciscar, anterior Conseller de Cultura de la Generalitat valenciana, disposa d'un pressupost de vora 6.000 milions de pessetes, segons declaraven els representants institucionals durant l'acte de presentació del cicle de concerts o Obertura Lírica per al 92, que tancarà la cantant Montserrat Caballé el pròxim 20 de febrer també al Palau de la Música de València.

Tot i que s'espera l'aportació de patrocinadors privats i de l'administració central, serà la Generalitat valenciana la principal font de finançament dels actes. Segons el conseller Antoni Escarré, entre 4.300 i 4.400 milions aportarà la institució autonòmica. Fou el mateix conseller el que va confessar les reticències per part del govern central a finançar un festival qualificat d'inoportú. Escarré, que estava acompanyat per l'alcaldessa de la ciutat, Clementina Ródenas, èmula de Molly Brown en la cursa electoral cap a les municipals de 1992, i Manuel Angel Conejero, director del Palau de la Música en aquell moment i coordinador tècnic de Música 92, no feia sinó subratllar un fet cantat des del principi: l'escassa simpatia de l'administrador central per a un projecte vist més com una vel·leïtat autonòmica que una iniciativa patrocinable.



Josep Carreras, primera figura que ha obert el festival.



Emili Soler, comissari del festival Música del 92.

I no els faltava raó. La celebració del festival afluïa com les fantasies provincianes d'una administració autonòmica desitjosa de pujar al tren del 92, encara que fóra en l'últim vagó i sense bitllet.

I així s'ha esdevingut. El projecte mai va comptar amb el suport de Madrid, malgrat els viatges del comissari, el diputat socialista Emili Soler, a la capital del regne. Des de dins tampoc van faltar les crítiques per a una iniciativa que corria el risc de caure en una desfilada d'atraccions lírico-simfòniques en un país man-

cat d'infraestructures musicals. Tampoc faltaren les crítiques als organitzadors del festival, des de l'ex-conseller de cultura, Cebrià Ciscar, que no havia assistit mai a cap acte organitzat per l'Àrea de Música de l'IVECM, dependent de la seua conselleria, fins al comissari de l'empresa, Emili Soler, un promotor del qual es desconeixia fins aquell moment la seua vocació musical.

Segurament per això es va buscar la col·laboració del professor Conejero, en

aquell moment director del Palau de la Música de València, hàbil gestor cultural que havia fet de l'auditori un dels contenidors més prestigiosos del país.

Conejero, a més, ha estat el protagonista principal del festival Música 92 amb la dimissió sobtada. Als pocs dies de la presentació de l'Obertura Lírica, i encara recents els aplaudiments del públic que omplia el Palau de gom a gom per escoltar Josep Carreras, Conejero presentava la renúncia com a director del Palau de la Música. Una dimissió que Conejero, segons les seues pròpies paraules, meditava des del Nadal passat, i que el recital de Carreras al Palau va posar el punt final. L'ex-director del Palau es mostrava cansat de «fer miracles i que les coses isquen per casualitat». D'altra banda, eren de domini públic les diferències amb el regidor de Cultura de l'Ajuntament de València, Roberto Cantos, un home que ja ha donat prou mostres d'incapacitat per a la gestió cultural. Tot i així, la vacant deixada per Conejero ha estat ocupada per Manuel Munoz, periodista del diari *El País*. La crisi ha durat una rosada.

Amb la desaparició de Conejero com a director del Palau queda en l'aire la seua continuïtat com a director tècnic del festival Música 92, tot i que Conejero ha declarat els seus desitjos de seguir lligat a l'organització del festival. D'altra banda, la mateixa organització de l'encontre Música 92 encara està per perfilar, mentre es contempla la possibilitat de substituir la figura del comissionat per una direcció general que dependria directament de la Presidència de la Generalitat. Moltes llacunes per a un festival que es va posar en marxa per circumstàncies conjunturals, que ha vist desaparèixer alguns dels seus promotors —Maravall, Ciscar, Conejero...— i que ben bé ningú sap què fer amb ell. Això sí, s'invertiren més de 5.000 milions de pessetes. Al seu favor queden projectes com la transformació de l'Orquestra Municipal en Orquestra Simfònica de la Generalitat, la creació de la Jove Orquestra Valenciana, la creació d'un centre musicològic, mentre que l'auditori de Castelló juntament amb el Conservatori s'espera que estiga enllestit per al pròxim curs. Per contra, per l'Auditori d'Alacant, tot i que el conveni entre l'Ajuntament i la Conselleria ja fa temps que es va firmar, encara no hi ha projecte definitiu, i difícilment estarà a punt per als esdeveniments del 1992.

Carles Gàmez

La febre de les institucions per recuperar edificis històrics

El poder dels palaus

Les institucions intenten que els edificis antics que són interessants des del punt de vista artístic no es deteriorin. Una manera d'evitar-ho és utilitzar aquests edificis donant-los un ús públic.

La millor manera perquè una cosa es conservi en bon estat i no es deterriori és donar-li una utilització pràctica. Això pot ser discutible si s'aplica a determinats objectes fràgils, que més val tocarlos poc perquè el desgast no els esquerdi, però és més raonable en el cas dels edificis amb interès històric i artístic. Almenys, això és el que pensen les nostres institucions oficials quan volen conservar els vells palaus. Una manera de fer-ho és, simplement, patrocinar i subvencionar la restauració de façanes i interiors d'edificis antics que són de propietat particular. Però una via prou estesa és la utilització pública d'aquests edificis, que es tradueix en allotjament de seus (de conselleries, direccions generals, serveis municipals o de la Diputació, etc.), sales d'exposicions, museus, etc.

Als Països Catalans, aquest tema es veu de diferent manera des dels governs autònoms que des dels ajuntaments o les diputacions. Aquestes darreres són institucions que funcionen des de fa molts anys i que, per tant, ja tenen un patrimoni que ve d'antic. El que es fa amb els edificis que constitueixen aquest patrimoni és restaurar-los ocasionalment i, en alguns casos, donar un ús a un edifici que està abandonat o infrautilitzat.

RECERCA D'INSTAL·LACIONS

En el cas dels governs autònoms, quan es posaren en marxa a l'inici de la democràcia, es van veure en la necessitat de buscar una infraestructura en la qual instal·lar-se. Les opcions que es plantejaven eren: construir aquesta infraestructura en edificis de nova planta, instal·lar-se en edificis moderns ja existents, o fer-ho en palaus amb interès històric.

La Generalitat de Catalunya no ha tingut una voluntat específica d'instal·lar-se en palaus. «La majoria de les dependències de la Generalitat estan en edificis moderns perquè són més funcionals. A més,



SALVADOR RODES

Dalt i a la dreta, detalls del Palau Moja.

quan s'instal·len oficines en aquests edificis, es corre el risc de distorsionar la seva estructura original», diu Màrius Vendrell, subdirector general de Patrimoni Artístic. «Quan algú s'ha situat en un palau (per exemple el departament de Cultura al palau Marc, els departaments d'Agricultura, Ramaderia i Pesca, Comerç, Consum i Turisme, i Indústria i Energia al palau Robert —que també és sala d'exposicions—, el mateix palau de Presidència de la Generalitat) ha estat fruit d'unes circumstàncies concretes, no d'una política prèvia; es necessitava un espai i es podia disposar d'un palau».

Aquest palau es pot haver aconseguit amb el traspàs de competències, amb una cessió d'una altra institució (com la Casa de la Maternitat, que la Diputació ha cedit al departament de Sanitat) o amb una compra (com el palau Moja, que la Generalitat va comprar al Marquès de Comillas el 1981 per instal·lar-hi la Direcció General del Patrimoni Artístic). En ciutats petites i pobles és freqüent que l'ajuntament adquireixi un edifici que no s'utilitza i que té un valor patrimonial, i el cedeixi a la Generalitat perquè hi instal·li un equipament cultural, o bé que les dues institucions comparteixin la propietat com l'Adeberia d'Igualada, on hi ha el Museu de la Pell).

En tot cas, cada vegada que s'ha rehabilitat un edifici antic, el projecte (que normalment s'encarrega a un arquitecte contractat, aliè a la Generalitat) és controlat per una comissió tècnica de Patrimoni (formada pel director general i subdirector general de Patrimoni, el coordinador territorial, un representant del servei d'Arqueologia, un del servei de Patrimoni, dos del departament de Política Territorial i Obres Públiques, un del de Governació, i tres membres de lliure designació del director general), a fi que no es produeixi una ruptura excessiva amb l'estructura original de l'edifici. Així, altres edificis patrimonials recuperats per la Generalitat



SALVADOR RODRÍGUEZ

han estat: la Casa Solterra de Girona (serveis territorials de Cultura), el palau Oliver de Boteller de Tortosa (serveis territorials de Cultura), el convent de Santa Mònica de Barcelona (sala d'exposicions), la casa del Vapor Aymerich i Amat de Terrassa (Museu Científic i Tècnic), la Casa Rafael de Casanova a Mojà (museu de Mojà) o la Casa Gasset de Tarragona (serveis territorials de Política Territorial i Obres Públiques).

EDIFICIS EMBLEMÀTICS

En el cas de la Generalitat valenciana, sí que ha existit una política explícita d'instal·lar-se «en edificis de caràcter històric, emblemàtic, i no en vivendes modernes», segons Enric Cunyat, fins fa poc director general de Patrimoni Cultural. «Per exemple, la seu de la Conselleria d'Economia i Hisenda s'ha situat al Palau de l'Almirall; la Universitat Internacional Menéndez Pelayo, al palau Pineda, alguns organismes de la conselleria de Cultura a l'antic convent del Carme. Ara, el Consell Valencià de Cultura busca un edifici on instal·lar-se. Aquesta tasca té una doble funció: se li dona un ús a l'edifici i, de pas, se'n consolida i rehabilita l'arquitectura. A més, té una altra important utilitat, que

és la de donar vida a barriades urbanes en procés de degradació».

Normalment aquesta tasca de recuperació s'ha fet en edificis que abans eren de propietat privada i que no estaven en bones condicions. A l'hora de dotar-se de patrimoni per a les seves instal·lacions, la Generalitat valenciana ha fet primar el valor històric de l'edifici.

La rehabilitació és encarregada a un arquitecte de la Direcció General de Patrimoni Cultural, que aporta la seva idea. Però les decisions definitives són consensuades entre els arquitectes de la direcció general i una comissió d'experts, perquè s'acompleixi la Llei de Patrimoni. Primer es fa sempre una intervenció de consolidació, però «el mateix caràcter històric imposa condicions. Per respecte a l'obra original, no es pot —per exemple— dividir un gran saló per col·locar-hi petites oficines. A vegades s'ha comprat un edifici amb una idea prèvia del que s'hi volia instal·lar, i després, per respectar l'arquitectura, s'ha hagut de modificar la idea inicial i donar-li un altre ús». En altres ocasions resulta preferible construir un edifici de nova planta per coherència amb el que es vol fer, com ha estat el cas de l'Institut Valencià d'Art Modern.

Normalment, no es dona el cas que diverses institucions es disputin un mateix

edifici. Això és degut a la bona coordinació existent entre elles, que facilita els intercanvis d'edificis. Així, el palau de Benicarló, on hi ha les Corts Valencianes, és una cessió de Patrimoni de l'Estat, i el palau de Raga (on hi ha el Centre Social) està cedit per l'Ajuntament de València.

A més, la Generalitat valenciana pot facilitar la rehabilitació d'edificis pertanyents a municipis petits a través d'ajudes de la Conselleria de Cultura o de la Conselleria d'Obres Públiques i Transports. Aquesta ajuda es pot materialitzar de dues maneres: rebent l'ajuntament una subvenció econòmica de la Conselleria, o bé aplicant un projecte tècnic realitzat per la Conselleria.

A part dels ja esmentats, alguns dels palaus que la Generalitat de València ha recuperat en els darrers anys són: a València, els palaus dels Calatayud (Conselleria d'Administració Pública), de Fuentehermosa (presidència), d'En Bou (Institut Valencià de Vivenda), del marquès de Santa Bàrbara (seus de federacions esportives), l'edifici March (IMPIVA), el cinema Rialto (Institut Valencià d'Arts Escèniques, Música i Cinematografia), el Palau Forcalló (Institut Valencià d'Administració Pública), el número 32 del carrer de Colom (Conselleria d'Indústria, Comerç i Turisme), l'ex-convent de Camilos (Casa de

AL PRINCIPAL

PROGRAMACIÓ
FEBRER/MARÇ/ABRIL/MAG/JUNY

DE L'1 AL 4 DE FEBRER
"TRAMUNTANA
TREMENS"

UN ESPECTACLE DE CARLES SANTOS
AMB EL COR DE VALÈNCIA

DEL 8 AL 18 DE FEBRER
"MARIBEL Y LA
EXTRAÑA FAMILIA"

DE MIGUEL MIÑOLA
DIRECCIÓ: EMILIO HERNÁNDEZ
INTÈRPRETS:
AURORA ILLONDO, MARI ISIBERT, MAGÜ MIRA

DEL 21 AL 25 DE FEBRER
"DANSA VALÈNCIA 90"
JORNALDES DE DANSA

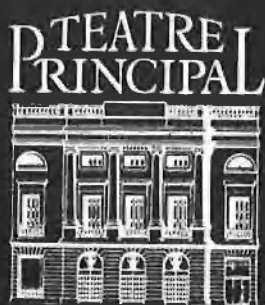
DEL 1 AL 25 DE MARÇ
"CARMEN, CARMEN"
D'ANTONIO GALA I JUAN CÁNOVAS
DIRECCIÓ: JOSÉ CARLOS PLAZA

INTÈRPRETS:
CONCHA VELASCO, PEDRO MARI SÁNCHEZ,
OSKY PIMENTEL...

DIES 6 I 8 D'ABRIL
"LA BOHÈME"
DE GIACOMO PUCCINI
ORQUESTRA MUNICIPAL DE VALÈNCIA

DE L'1 AL 20 DE MAIG
"1^{ER} ENCONTRE DE
TEATRES PÚBLICS"

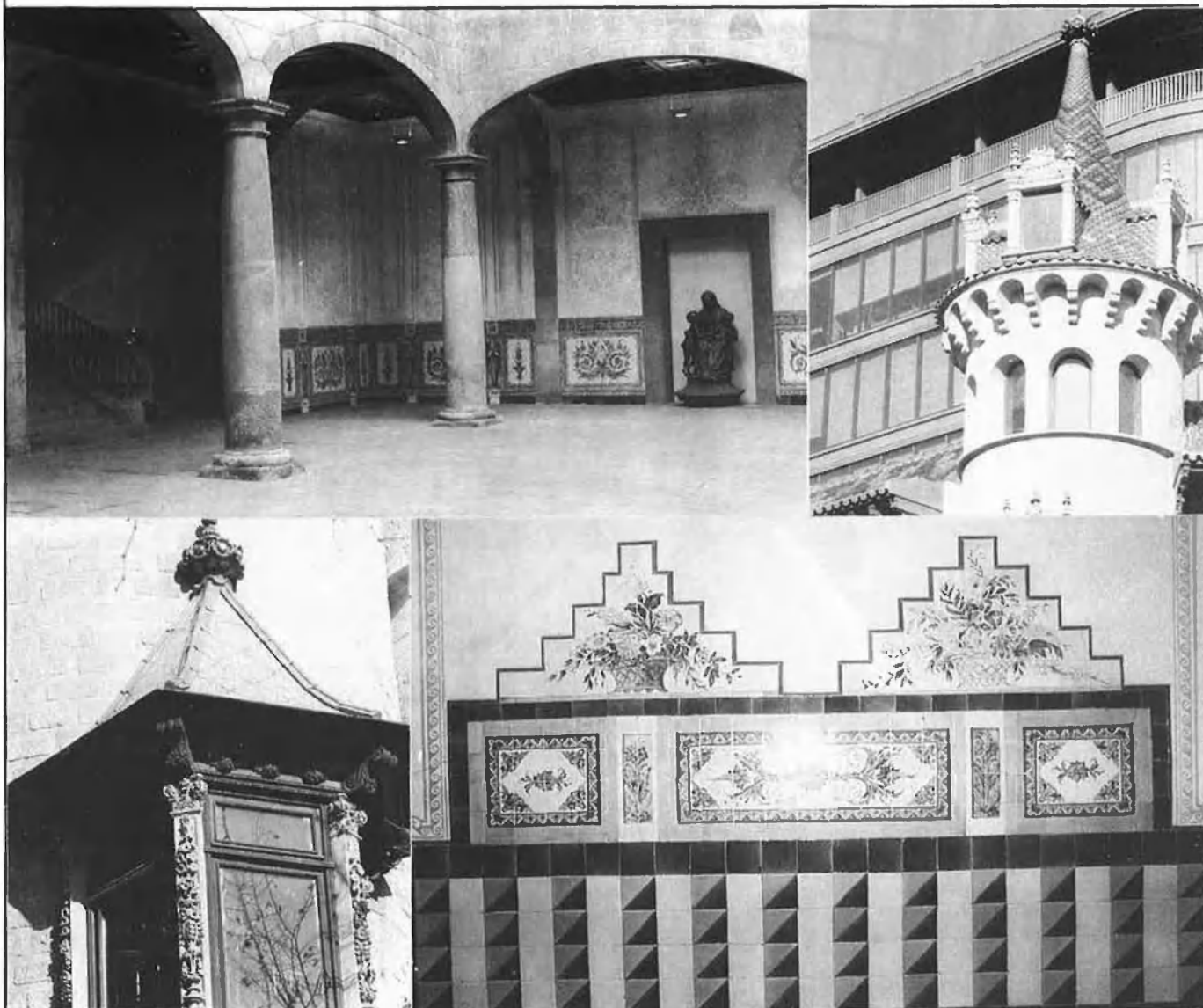
DIES 1 I 3 DE JUNY
"LA CENERENTOLA"
DE GIOACCHINO ROSSINI
ORQUESTRA MUNICIPAL DE VALÈNCIA



DIPUTACIÓ DE VALÈNCIA

I V A E C M

GENERALITAT VALENCIANA
CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA



Dalt, a la dreta, Can Serra. A l'esquerra, Casa de la Caritat. Baix, a l'esquerra, Can Serra. A la dreta, Casa de la Caritat.

SALVADOR RODRÉS

la Dona); a Castelló, la Casa dels Cargols (Presidència i Conselleria d'Administració Pública) i a Alacant, el palauet de l'avinguda del Doctor Gadea (Presidència i Conselleria d'Administració Pública).

EL GOVERN BALEAR COMPRA POC

Les adquisicions de palaus fetes pel Govern Balear són poques; els edificis patrimonials que utilitza en la seva infraestructura solen ser transferits per l'administració central o els ajuntaments. Entre els pocs edificis recuperats que són propietat del Govern hi ha el Palau de Ses Minyones (Conselleria adjunta a Presidència), Can Morell (Conselleria de Turisme) i Can Fàbregues (Conselleria de Cultura).

Les rehabilitacions poden ser portades a terme per arquitectes del Servei de Patrimoni, o bé poden ser contractats de fo-

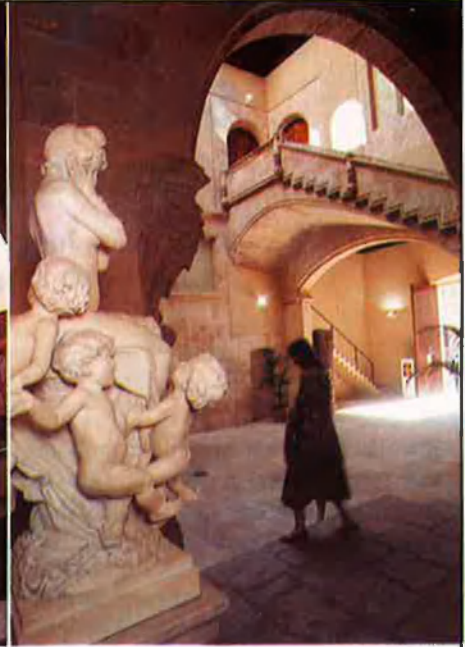
ra; se selecciona un arquitecte segons la seva experiència en restauració de patrimoni artístic. Qualsevol projecte ha de ser aprovat, també en aquest cas, per una comissió de patrimoni, formada per arquitectes, arqueòlegs, urbanistes, historiadors, representants dels ajuntaments, etc., que és qui dóna els permisos. Les recuperacions d'edificis són objectiu de la voluntat simultània de rehabilitar el patrimoni i d'instalar serveis oficials, i sempre es fan pensant en la funcionalitat que han de tenir i respectant els valors arquitectònics.

EL PATRIMONI MUNICIPAL

Normalment, els ajuntaments i les diputacions no necessiten adquirir nous edificis, ja que el seu patrimoni s'ha anat formant al llarg dels anys. Segons Maria Lluisa Aguado, cap del Servei d'Interven-

ció sobre el Patrimoni Artístic de l'Ajuntament de Barcelona, «la política que segueix l'ajuntament és utilitzar tot el que es pugui, no enderrocar res i aprofitar estructures antigues, com el Mercat de les Flors, que estava abandonat i ara és un teatre. L'Ajuntament té un patrimoni molt gran d'edificis municipals, alguns dels quals estan mal aprofitats o abandonats. Per tant no és freqüent que l'Ajuntament adquireixi un edifici; la política és reciclar edificis propis. Quan es tracta de recuperar edificis privats, més que per compra s'aconsegueixen per cessió. Per exemple Can Ponsich, on hi ha la Guàrdia Urbana». També es pot donar el cas que un edifici sigui de propietat municipal, però que la seva utilitat pertanyi a una altra institució, com l'edifici del Síndic de Greuges —el palau del Marquès d'Alfarràs—, que està cedit per l'Ajuntament.





RAFA GU

Convent del Carme, palau de l'Almirall i palau del Marquès de l'Escala.

USOS I PRESSUPOSTOS

En algunes ocasions, es busca una sortida per a un edifici que es posseeix. En altres és a l'inrevés, es busquen edificis a partir de la demanda existent «quan una àrea, per exemple la de cultura, necessita un museu o un teatre. Tots els edificis catalogats s'han de conservar, i la forma de fer-ho és donant-li un ús. Però una cosa és el desig de fer-ho i una altra la possibilitat, ja que no sempre es disposa del pressupost necessari». Darrerament, l'Ajuntament de Barcelona ha recuperat edificis monumentals com el dipòsit d'aigües del Parc de la Ciutadella (sala d'exposicions), l'edifici Montaner i Simó (on hi haurà la Fundació Tàpies), la Casa Elizalde (centre cívic), la Casa Golferichs (centre cívic), l'Institut Mental de Santa Creu (seu de districte de Nou Barris), la Torre Llobeta (centre cívic), la Casa de la Lactància (Casal i residència Francesc Layret), la masia Can Sabatè (biblioteca pública) i la Casa de la Caritat (espai cultural polivalent). Actualment s'està treballant en les obres del Real Monestir de Pedralbes per albergar-hi la col·lecció Thyssen.

MANEN ELS CRITERIS POLÍTICS QUAN ES REHABILITA

Salvador Roig, assessor de l'Oficina Tècnica de Cultura de l'Ajuntament de València, manifesta que l'opció d'escollir un antic edifici amb càrrega històrica respon a criteris polítics. Així, per exemple, «l'Ajuntament té la necessitat de trobar

una seu per a l'arxiu municipal. Hi ha dues possibilitats: rehabilitar un antic edifici o construir-ne un de nova planta. Segurament seria més econòmic construir-ne un de nou, però s'ha preferit rehabilitar el palau de Cervelló». De la mateixa manera, l'Ajuntament de València ha recuperat la Casa Benlliure (casa museu), el palau del Marquès de Campo (museu de la ciutat) i el Jardí-Palau de Monfort, encara pendent d'utilització. Aquesta tasca de recuperació conjuga la necessitat de crear nous serveis i la disponibilitat —o no— d'edificis.

DIPUTACIÓ DE BARCELONA: UNA POLÍTICA FLEXIBLE

El cas de les diputacions és semblant al dels ajuntaments, també han anat acumulant un patrimoni amb els anys. La Diputació de Barcelona, per exemple, l'únic edifici que ha hagut de comprar en els últims temps és el de Can Serra (el 1986), on hi ha els serveis centrals i la presidència. Aquest va ser un cas on es volia, pel canvi d'ubicació de la seu de la Diputació, un edifici amb representativitat històrica i ben situat en la ciutat; es va aconseguir Can Serra després d'un primer intent d'adquirir el palau Robert, que posseïa unes característiques semblants.

La Diputació també ha recuperat recentment construccions com el Pati Manning de la Casa de la Caritat o l'edifici del Reallotge de l'Escola Industrial, on hi ha diversos serveis de la Diputació, o com el Pa-

lau Güell, on hi ha el museu del Teatre. Però en altres casos s'han buscat edificis més funcionals del propi patrimoni, i en altres s'ha edificat de nou en un solar de la seva propietat. En aquest sentit, segueix una política flexible, en funció de les necessitats i les possibilitats. Segons Antoni González, cap del Servei de Monuments de la Diputació de Barcelona, «no hi ha polítiques concretes sinó actuacions concretes. Crec que és una filosofia coherent i intel·ligent, no s'ha de forçar la màquina i establir la norma d'instal·lar-se sempre en patrimoni històric. Altres institucions, seguint una moda que hi ha a Europa, han reutilitzat edificis vells, coordinant dos problemes que hi havia al principi de la democràcia: el déficit d'equipaments i la reivindicació del patrimoni arquitectònic. Això ha tingut aspectes positius —s'ha evitat l'enderrocament de molts edificis— però també ha ocasionat problemes com la inadequació d'alguns edificis a l'ús que se li ha donat. La Diputació ha fet en cada cas el que semblava més convenient».

Per tant, més que adquirir nou patrimoni, la Diputació tendeix a pactar amb altres institucions per cedir edificis seus, com el palau de les Hores, part dels edificis de les Llars Mundet o la ja esmentada Casa de la Maternitat. En algun cas la Diputació porta la conservació d'un edifici de l'Ajuntament, com les Drassanes, on té el Museu Marítim.

Xavier Roca

Solà i Pujol: una qüestió de punts i comes

Joan Solà i Josep M. Pujol, han reunit esforços en *Tractat de puntuació*, libre que posa ordre en l'expressió escrita.

Solà i Pujol mantenen de fa molt una relació amical que els ha fet ara dur a cap una empresa singular. Joan Solà ha publicat coneguts i prestigiosos estudis de sintaxi catalana, i Josep M. Pujol destaca pel seu *hobby*, tota una empresa d'altra banda, la tipografia; com a tipògraf ha rebut fa no res el premi al llibre de millor disseny, impressió i relligat que dona la Generalitat de Catalunya per la col·lecció «Àuria» de l'editorial Columna.

—*Un Tractat de puntuació és poc freqüent. ¿Com va sorgir la idea d'estudiar aquest tema?*

Josep M. Pujol.—Jo tinc un treball que parla sobre totes les innombrables convencions editorials que es donen en el món de l'edició. Això és la tipografia —vull dir, cursives, cometes, etc. El treball havia de sortir a l'editorial Columna. Aleshores, el director de la col·lecció «Capitell», Pep Bargalló, em va convidar a incloure aquest tema de la puntuació. Jo, cal dir-ho tot, em vaig espantar una mica, no em veia capacitat per a donar-li el tractament que calia. I doncs vaig parlar amb Joan que em fes mitja dotzena de pàgines sobre puntuació i Joan em va obsessionar amb un exemplar de... ¿Quantes pàgines tenia?

Joan Solà.—Cent.

Josep M. Pujol.—Bé, tot això em va fer treballar molt més la part sobre convencions, i el resultat va ser un llibre més aviat gruixut. Ja ho tenien més o menys enllestit quan Joan va tenir la idea de publicar el *Tractat de puntuació* de manera independent. La cosa era senzilla, teníem el material i podia ser un llibre força útil. Quan vam decidir de posar-hi exercicis, la cosa quedava ja bastant arrodonida.

Joan Solà.—Jo vaig acceptar l'encàrrec de Pujol i allò va anar creixent. Ell va afegir tota la part d'ortografia, que no és menys interessant, ja que la gent es pensa que la sap, però potser són coses que se saben més aviat d'una manera intuïti-

va. La part tipogràfica és més convencional encara, i, per tant, o la codifiques o no hi ha manera. Penso que el tractat ha esdevingut un llibre bastant compensat; no obstant no tenir una idea prèvia del que seria, hi ha uns aspectes tipogràfics molt llargs, molt precisos i amb molt de detall, i uns aspectes gramaticals que, realment, no existien en català. ¿Quina falta feia un tractat d'aquesta mena? Realment cap, les humanitats són una mica un luxe, ¿no?

—*Això ens pot dur a una pregunta: ¿quins són els antecedents? ¿Què hi heu trobat en la vostra recerca sobre el tema?*

Joan Solà.—Al principi sempre semblava que d'aquests temes no hi haurà res; però quan vas preparant i introduint-te en el tema, t'adones que ¡Déu n'hi do el que hi ha! Arà, coses que una vegada llegendes i estudiades tampoc eren massa importants. El gruix eren obres de tipus escolar que no hi afegeixen res. Els autors no n'aprofundeixen i, aquesta i no altra hem volgut que fóra la nostra tasca.

—*¿Potser hi havia una voluntat d'integrar tots aquests materials dispersos i fer-ne una normativa, encara que potser sona massa pretencios?*

Josep M. Pujol.—Bé, més que normatiu diria que és explicatiu. Hi ha unes convencions gramaticals que permeten de parlar-ne i d'altres que són inevitables o, com diu Joan, hi ha coses que poden estar puntuades de diverses maneres. Això és molt important perquè la puntuació és no sols una norma que encotilla l'escriptor, sinó una sèrie de recursos que l'ajuden a expressar-se. A mi m'agrada molt la part de les convencions gramaticals o de puntuació perquè són molt importants a l'hora de veure el conjunt.

Joan Solà.—Molts lectors d'aquest tipus de llibre hi busquen la recepta, la pínola màgica que els doni les solucions i, nosaltres, de formació intel·lectual, som una mica rebeccs a aquest tipus de discurs.

—*¿El llibre està adreçat a algun sector en particular? Vull dir, ¿heu pensat en un públic universitari, en un públic més ampli?*

Joan Solà.—En principi el llibre gros del qual formarà part aquest experiment, excloent-se els exercicis, està pensat per a un públic més aviat de professionals de les lletres, potser ni tan sols de la filologia. Però hem procurat que la redacció fos del tipus que hi pogués accedir tota persona interessada en el tema.

—*¿Heu estudiat, a l'hora de fer el llibre, escriptors catalans?*

Josep M. Pujol.—Hi ha exemples agafats de diversos escriptors. No ho diem, però hi ha Carner, Ribas, Salvat-Papasseit o textos de diaris, d'alumnes amb problemes de puntuació.

Joan Solà.—Sí, molts textos procedeixen d'alumnes perquè ells són els que tenen els problemes reals.

—*Amb Tractat de puntuació apareix bastant freqüència la revista EL TEMPS ¿Podríem parlar d'alguna diferència substancial entre el País Valencià i la resta dels Països Catalans?*

Joan Solà.—Bé, la revista EL TEMPS té unes pràctiques lingüístiques que, voluntàriament, l'aproximen a allò que intentem anomenar llengua estàndar, és a dir, un tipus de llengua vehicular que serveixi per a la comunicació culta per a tots els territoris de llengua catalana. En aquest sentit, no hi ha cap diferència entre EL TEMPS i qualsevol altre mitjà; ara bé, una cosa que el distingeix radicalment, no ja EL TEMPS sinó algunes editorials del País Valencià, almenys Tres i Quatre, és que ha adoptat el sistema de signes d'admiració i interrogació dobles, i això és una posició que nosaltres potser vam provocar, i en aquest punt portar sí que són diferents; així, hem de reconèixer el deute amb aquesta editorial de prestigi i amb EL TEMPS per haver seguit les nostres indicacions.

Josep M. Pujol.—Aquesta qüestió és un cavall de batalla des de fa molts anys.

—*¿Per què defensar aquesta manera doble de posar els signes d'interrogació i d'admiració?*

Joan Solà.—Jo, el que en penso és molt senzill. Aquest país fa batalles per coses que no tenen cap importància i es deixa perdre altres coses de gran importància sense tan sols traure les llances i, a la meua manera de veure, el fet que hi hagi un signe davant i un altre darrera o que no hi siguin no té cap importància en un principi. Aleshores, ¿per què ho defenso? Doncs, perquè penso que l'aberrant és adoptar un sistema que és absolutament arbitrari: ara hi posem dos signes, després un.

Josep M. Pujol.—El que sembla que queda clar després d'aquest llibre és que la llicitud de posar un o dos signes és total, però unes vegades posar-lo i altres no, no té coherència i no té cap futur possible.

Joan Solà.—Aquest sistema intermedi respon a la voluntat de no cedir en aquest terreny, però la realitat punyent és comprendre que no és possible no cedir-hi. Aquí hi ha un problema de base: les llengües romanes, que són les que ens afecten ara, es divideixen en dos tipus: les que

sintàcticament marquen la diferència, per exemple invertint el subjecte o introduint una partícula morfològica, i unes altres llengües que no la marquen, que són l'italià, el castellà, el portuguès i el català. Ara bé, hi ha un argument important per part d'alguns dels nostres detractors: si l'italià no utilitza els dos signes, ¿per què els ha d'utilitzar el català? La resposta és senzilla i és que, si bé hi ha llengües que no han discutit això —potser perquè no han sentit la necessitat històrica—, nosaltres fa anys que ho fem. Un país que contínuament s'està plantejant problemes no pot dir que no és un problema. S'ha de resoldre d'una manera racional i racional és recórrer a l'estructura sintàctica. I l'estructura sintàctica del català és gairebé la mateixa del castellà. Fins i tot diria que pitjor perquè el castellà encara accentua les paraules que són interrogatives i nosaltres ni això. Per tant estem en inferioritat de condicions i la no defensa d'aquest sistema només pot venir d'un escrúpol polític.

Josep M. Pujol.—Si en compte d'això diem que el castellà és el mateix cas del català, el problema, psicològicament, desapareix. Fins i tot el mateix Fabra no va excloure mai la possibilitat de posar-hi el signe inicial. No hi ha una tradició, no es

pot aplicar cap catecisme o recepta del mestre en aquest cas.

—*¿En la vostra recerca heu trobat alguna qüestió que no estigués prou estudiada?*

Joan Solà.—El llibre pot servir per a donar una organització interna, una coherència, a pràctiques desgavellades. Per exemple, en el cas del guió davant els diàlegs o en el cas dels pleonasmes. Hi ha un esforç d'estandardització. Crec que, no obstant ser nosaltres els autors, s'hi ha fet una dissecció clara i s'hi ha marcat en tot moment quines conseqüències podia tenir això per a la puntuació.

Josep M. Pujol.—És important també que, en matisar el problema dels pleonasmes, una sèrie de comes que els correctors utilitzen, deixin de ser obligatòries, o deixin de ser dramàtiques.

—*¿Hi ha algun objectiu global en el llibre?*

Josep M. Pujol.—Potser millorar la presentació escrita de la llengua. I una altra que era important: la consideració social de la llengua s'ha fixat en determinats punts d'ortografia o de lèxic en detriment d'altres qüestions més importants o més profundes com són la sintaxi. I, naturalment, la puntuació és un reflex de la sintaxi.

—*Una cosa de la qual sempre es queixen els correctors és que hi ha grans escriptors que realment no saben fer una frase o no saben puntuar.*

Josep M. Pujol.—El que passa és que, de vegades, per una puntuació defectuosa et pots carregar una bona frase.

Joan Solà.—L'escriptor, quan escriu, té sempre o pot tenir una doble consciència, la consciència del que vol dir i la consciència formal de la manera de dir-ho. Jo em penso que en certs casos una cosa no exclou l'altra; la manca de forma no et dona dret a negar un valor al contingut. Almenys en alguns casos. Però resulta que hi ha autors que no tenen aquesta autodisciplina reflexiva. Puntuar, és, en gran part, una qüestió reflexiva, és una qüestió d'autoreflexió d'això que tu mateix vols dir.

Solà i Pujol continuen parlant dels signes, dels problemes concrets, hi posen exemples, debaten el paper que hi té la intuïció, s'atropellen, es contesten, s'interroguen mútuament. Ho fan amb una compenetració envejable que ens parla de la importància que una col·laboració futura entre tots dos pot significar per a fixar la llengua.



Solà i Pujol asseguren que la defensa de certs sistemes només pot venir d'un escrúpol polític.

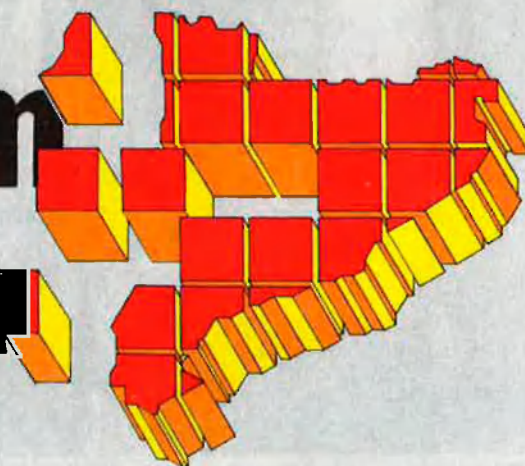
Xulio Ricardo Trigo

Un dels objectius del Departament de Política Territorial i Obres
Públiques és el manteniment i la creació d'infraestructures que responguin
a les necessitats ciutadanes: xarxa de transport, plantes depuradores,
urbanisme, arquitectura, conservació de la natura,
a tots els indrets de Catalunya.

Potenciant la tecnologia i l'obra pública construïm el futur i
millorarem la qualitat de vida.



Construïm Catalunya



Generalitat de Catalunya
Departament de Política Territorial i Obres Públiques

Joan de Sagarra

L'OU COM BALLA

Del prestigi

Per una vegada ens han fet cas. El 15 de gener em queixava en aquestes pàgines (vegeu EL TEMPS núm. 291) del considerable retard del comissari Max Cahner a presentar-nos el projecte del Teatre Nacional de Catalunya, projecte que, segons va declarar el comissari en el seu dia, havia d'estar llest per a l'estiu de 1986. Doncs bé, deu dies més tard, el projecte era presentat en el Col·legi de Periodistes de Barcelona: un llibret de 139 pàgines, amb la firma i el *copyright* de Josep Maria Flotats, editat per la Revista de Catalunya i que es pot adquirir en qualsevol quiosc.

Fa poques hores que me l'han fet a mans i encara no he tingut temps de llegir-lo amb la devoció i el deteniment que el projecte es mereix. El que sí que he llegit és el brevíssim pròleg del senyor Jordi Pujol, president de la Generalitat de Catalunya, i hi he trobat una expressió força reveladora de les delícies que m'esperen amb la lectura del projecte.

Diu el senyor Pujol: "Quan Josep Maria Flotats em va exposar la necessitat de dotar Catalunya d'un teatre públic de prestigi, vaig adonar-me de seguida com era d'engrescadora aquella idea, a la vegada que vaig entendre que podria contribuir amb eficàcia a aixecar el llistó cultural del país".

Un teatre públic "de prestigi" (sóc jo qui subratllo). ¿Què vol donar-nos a entendre el senyor Pujol amb el seu teatre públic "de prestigi"? A simple vista, sembla que vulgui dir-nos que no es tracta d'un teatre públic qualsevol, afirmació del tot innecessària, perquè és sabut, o

hauria de ser-ho, que un teatre públic —que cal no confondre amb un teatre oficial, d'estat— no és, ja per ell mateix, un teatre



qualsevol.

Però m'imagino que el terme *prestigi*, en la ploma del senyor Pujol, és infinitament més ric.

Estic convençut que Josep Maria Flotats, que és home de formació francesa, sabria trobar-li altres ressonàncies. L'ajudaré amb el meu *Robert*.

El *Robert* diu que el mot ve del llatí *praestigium* (artifici, il·lusió), i en aquest sentit parla de *les prestiges des démons*. Més avall parla del "poder de seduir, d'imposar a la imaginació d'altri, mitjançant una acció destacada, una situació brillant o judicada com a tal". Menciona també el prestigi d'un país, i cita Bernanos: "Le monde vit d'illusion, c'est-à-dire, de prestiges, et c'est un grand malheur pour beaucoup que se substitueau prestige de personnes ou même des uniformes, le prestige plus médiocre encore des mots". I acaba amb una locució d'aquest segle: política de prestigi, aquella "per la qual es trau un benefici moral de brillants realitzacions"; política de prestigi, també coneguda per política de *grandeur*. Per acabar, fem una ullada al mot *prestigiós* (*prestigieux*). El *Robert* ens diu que és abundantment utilitzat per la llengua publicitària i periodística per a valorar uns productes el prestigi dels quals no és sempre evident: la bière la plus prestigieuse, prestigieux téléviseurs, etcètera.

¿Ha quedat una mica més clar què vol dir el senyor Pujol amb el seu teatre públic "de prestigi"?



L'última novel·la de Ma. de la Pau Janer

Una narrativa en evolució

L'hora dels eclipsis, premi Andròmina de novel·la 1989 confirma l'aparició d'una escriptora d'estirp.

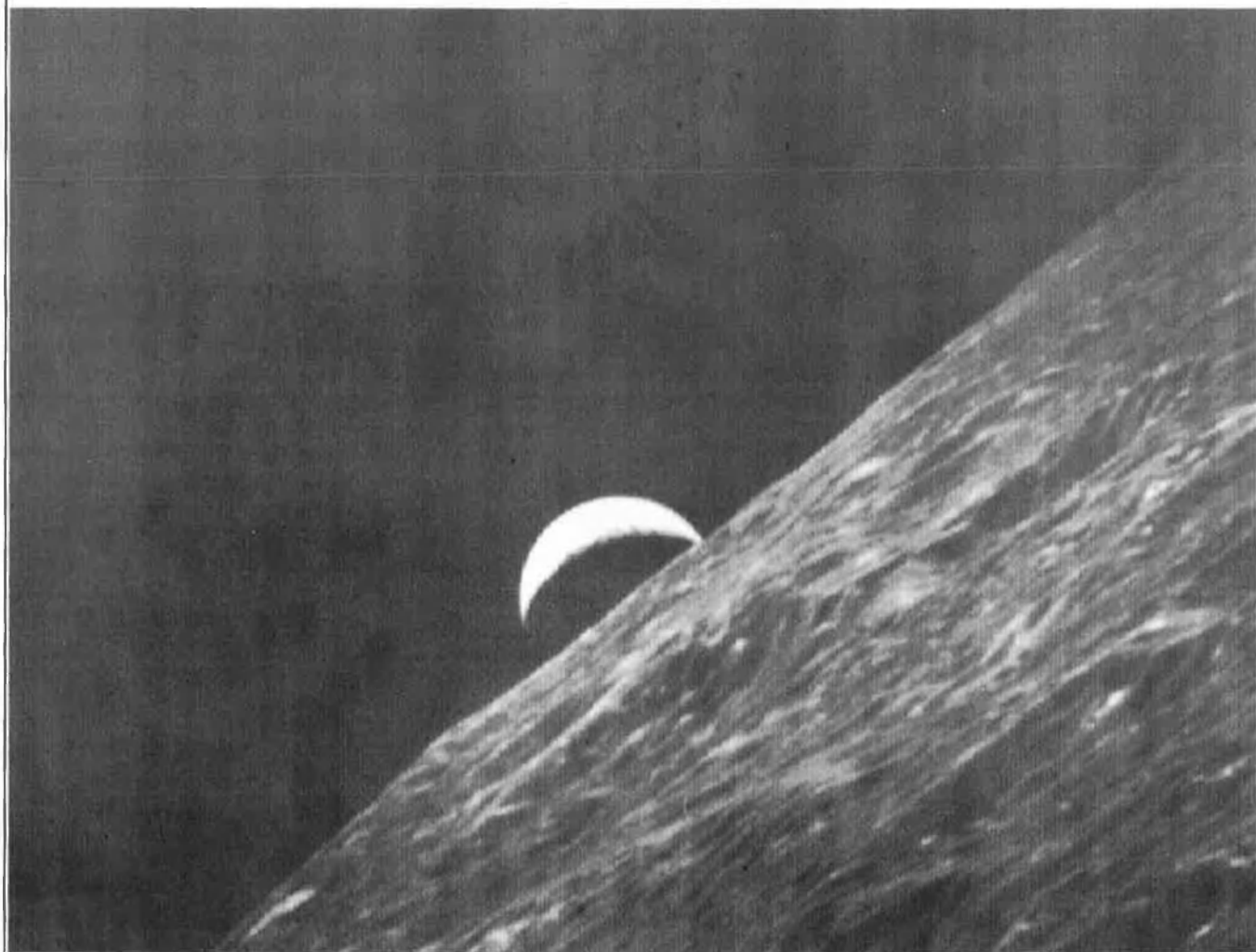
Ma. de la Pau Janer, L'hora dels eclipsis. Premi Andròmina, 1989. Narratives 3 i 4. València, 1989.

La entrada de Ma. de la Pau Janer en l'escena literària catalana s'ha produït amb notable empena i contundència. S'estrenà amb *Els ulls d'ahir*, la tardor de 1988 i, just un any després, amb *L'hora dels eclipsis*, s'espavilava a fer el primer escac i mat en la sempre càlida nit dels Premis Octubre de València. Totes dues novel·les evidencien una especial

sensibilitat literària, una visió encara sentimental i romàntica de la vida, una capacitat de fabular a cavall de la realitat i de la fantasia, i un conreu de la llengua que es vinula i s'estova amb trets marcadament femenins. Vol dir, ras i curt, que ens trobem davant d'una novel·lista amb fusta, ganes i caràcter, una escriptora molt jove que insinua, d'una novel·la a una l'altra, un interessant procés evolutiu que miraré de seguir. Just per aquesta raó no cal, tampoc, precipitar-se en ditirambes a l'avançada. La fusta és encara verda, lògicament, i,

d'altra banda, hi ha el perill de fer anar l'arada davant dels bous. Vull dir que la pressa per publicar no malmeti, com ha succeït altres vegades, la bonança de les expectatives.

Recordo la novel·la anterior, *Els ulls d'ahir*, com una obra d'adolescent amb tots els problemes (i també amb tot l'encant, tanmateix) de la primera volada narrativa d'una noia de vint anys. Una història d'amor, gairebé com un poema, encabida en una novel·la lineal i esquemàtica, ben resolta estructuralment i tractada amb un





Ma. de la Pau Janer

accent líric que, per reiteratiu, acabava fent-se apegalós. Alhora, i aquest és el costat positiu, demostrava una evident capacitat narrativa, una sensibilitat esmolada i un notori domini de la llengua, sobretot dels registres més íntims i lírics.

La segona novel·la, *L'hora dels eclipsis*, representa un esforç d'evolució que em sembla de mèrit perquè l'obra s'acara a contenir les capacitats més poètiques, suggestives i emmelades de l'estil de Ma. de la Pau Janer. Sense recidir-ne del tot, tanmateix. Ara bé, més enllà de l'emmirallament romàntic d'*Els ulls d'ahir*, que es limitava al retrat d'un parell de personatges, *L'hora dels eclipsis* és una novel·la més ambiciosa, àmplia i esponjada. D'entrada, un dels temes que s'hi planteja, la crisi de la parella, toca el voraviu de la societat d'ara mateix i el repertori de personatges s'allarga gairebé fins a la mitja dotzena. D'altra banda, la narradora ha vençut una part del seu pudor o la mena de candor que amarava la primera novel·la i narra amb més detall les trobades i el goig dels amants que viuen *L'hora dels eclipsis*. Ho fa, però, sense descordar-se gaire i embolcallant-ho sempre amb pinzellades i

silencis lírics.

Quant als personatges, n'hi ha que queden dibuixats amb prou vigor i altres, en canvi, es mantenen en un núvol de boira que no els acaba de definir. Segurament es tracta d'una opció de la narradora que contrabalança el retrat dels que són absolutament versemblants, trets com qui diu d'un apunt del natural, i els que s'insinuen com una categoria simbòlica. Com els personatges de Constança i Toni, símbol de la nit i de la insatisfacció, que papallonegen sense rumb per les pàgines d'una literatura on la realitat tendeix a disfressar-se amb alenades màgiques de lirisme i de fantasia. Vull dir, essencialment, que la tonalitat poètica, intimista i lleugerament acaramel·lada continua essent el tret més característic de l'estil de Ma. de la Pau Janer, tot i l'esforç de contenció que sembla haver-hi en aquesta segona novel·la. És una tendresa d'estil que li permet —quan la mesura correctament— d'escriure seqüències d'una bellesa eficaç i indiscutible. N'és un bon exemple la rondalla del sol i de la lluna que dona títol a l'obra i que s'allarga, en un joc de metàfores recurrents, fins a la cloenda de la novel·la. Malgrat això, diria

que s'abusa d'aquesta tendresa i que és fàcil sortir de la novel·la amb un regust massa ensucrat i tou. Potser per aquesta raó, al lector li queda el dubte si la narració, en essència, no tracta d'explicar, amb paràmetres d'un conte de fades, una història paradigmàtica del temps que vivim i una colla de fets que pertanyen al costumisme urbà. Dit d'una altra manera: el tarannà literari de Ma. de la Pau Janer sembla acarar-la a amorosir els trets més cantelluts de l'existència. I ho fa amb el bany maria d'una narrativa que lliga realitat i misteri, i acaba embolicant els problemes amb quatre tocs de fantasia, detalls inefables i moments màgics que sempre són, ai las!, massa breus.

De tot plegat, em penso que els aspectes més interessants són aquells que insinuen una promesa de futur i els que apunten en veu baixa que darrera de les dues novel·les hi ha una escriptora d'estirp. És cert que la fusta encara és verda, però aquest és un detall sense importància i que s'equilibra amb el pas del temps. L'evolució de la primera a la segona novel·la és francament positiva i deixa ben obertes les finestres de l'esperança.

Isidor Cònsul

Maigret en estat pur

SIMENON. G. *El gos groc*. Traducció de M. Aurèlia Capmany. Àrea, col·lecció *Simenon*, núm. 8. 115 pàgines. Barcelona, 1989.

Amb constància i lentitud, mandrosament podríem dir, la col·lecció Simenon que edita Àrea va creant un petit fons que en aquests moments ja arriba als nou volums, vuit dels quals dedicats a la figura més cèlebre de l'escriptor belga. El desinterès de la crítica per aquestes novel·letes és ben justificat. Al cap i a la fi, la producció de Simenon és tan gran que comentar cadascun dels llibres que van apareixent és una redundància. A més, amb tants títols, es pensa, és difícil no repetir-se. Per acabar, es diu, no és res més que literatura menor, entretinguda, i amb cert encant passat de moda. Res, no val la pena malbaratar paper.

Davant l'allau que represen-



ta la producció de l'escriptor belga és difícil triar uns quants llibres que siguin representatius. Per això, quan apareix una novel·la especial, diferent de les altres, val la pena fixar-s'hi. Aquest és el cas d'*El gos groc*, que al meu parer, i es tracta només d'una opinió, és el millor Maigret publicat fins ara. Però, en realitat, és el millor dels Maigrets possibles.

No dic que sigui la millor novel·la de Simenon, ni la millor de la sèrie, sinó que els elements que la constitueixen fan que pugui ser-ho, perquè representa una condensació anormal de tot el potencial que amaga el personatge.

Aquesta vegada Maigret és a Concarneau, prop de Brest. En el rotund retrat del microcosmos de Concarneau es pot observar la fusta de bon novel·lista de Simenon. En un món tancat, resclosit, nocturn —pràcticament tota l'acció passa de vespre a matinada— Maigret opta per una passivitat desconcertant. Ell sap que darrere cada acció humana, de cada impuls criminal hi ha una explicació possible. Cal no desesperar. Amb paciència de jugador d'escacs va plantejant totes les possibilitats i les descarta o les corrobora a mesura que els fets se succeeixen. No és un científic, la seva escola és l'experiència. Mai no es pot

generalitzar. És llavors quan descobrim amb tots els matisos, en una densa iridiscència, el Maigret que a poc a poc ha anat criant el subconscient de Simenon. El comissari sap que la llei és de vegades una regla relativa, a la qual cal, en la mesura del possible, fer excepcions perquè no contempli la tragèdia personal que s'amaga darrere de molts delictes. Observa entristit com un estrany assassinat es converteix en una història de pobres amants, ingenus i incults destrossats per l'orgull i la prepotència d'uns aristòcrates de fira. Maigret s'hi rebel·la, no suporta la fatuïtat dels rics.

El comissari constata: la desesperació no és mai perversa. És l'ociositat i l'estultícia la que crea aquestes figures grotesques. Maigret opta. Entre el no res i la desesperació, tria la desesperació. Al menys és humana.

Josep Ma Lloró

Autobiografia poètica

Miquel Martí i Pol *Obra Poètica I (1984-1971)* Edició a cura de Pere Farrés "Clàssics catalans del segle XX" Ed. 62, Barcelona, 1989, 399 pàgs.

A cura de Pere Farrés acaba de publicar-se el primer volum de l'*Obra Poètica* de Miquel Martí i Pol, dins l'admirable col·lecció "Clàssics catalans del segle XX" d'Edicions 62. És la segona temptativa, després dels volums que va donar a llum "llibres del Mall", en dues edicions diferents (encetades respectivament el 1975 i el 1979). Aquesta peripècia, com també els detalls i els canvis introduïts en la nova edició ens l'explica puntualment Pere Farrés en una nota que hi inclou com a editor. Nota que va precedida per una "Introducció" per situar i definir el sentit de l'obra poètica de Martí i Pol.

El seu comentari subratlla la importància dels textos teòrics del poeta, la confecció recent dels quals sembla que ha estat acompanyada des del 1985 d'un abandó relatiu i provisional de la seua producció poètica.

En aquests textos teòrics publicats només en part Martí i Pol formula la seua visió del món i de la poesia, així com —diu Farrés— el paper que a criteri seu juga la poesia "en el procés de coneixement", paper que considera "inherent a tota activitat poètica". Segons ell els punts centrals del pensament poètic del poeta de Roda són, en primer lloc, "la imperiosa necessitat són mots de Martí i Pol de ser fidel a mi mateix, i en conseqüència, eternament canviant". En segon lloc, "el valor absolut que atorga a la necessitat del coneixement, general, de la realitat circumdant i més pròxima,

i més explícitament encara, de l'autoconeixement". La darrera qüestió bàsica a considerar es refereix al fet "d'entendre la relació entre experiència i poesia com a un fenomen dialèctic". "La poesia diu el poeta aplicada sobre l'experiència exerceix una funció pacient i amorosa de comprensió i de transformació". En afirmar això, Martí i Pol formula allò que hi ha de més essencial en l'activitat poètica. I més encara quan diu: "Qualsevol experiència és una potencialitat latent de creació que espera la dedicació amorosa i experta de la poesia per esdevenir font de coneixement".

Aquesta "potencialitat latent" s'ha anat actualitzant al llarg dels poemes que Martí i Pol ha anat escrivint des dels anys quaranta des de la seva adolescència fins ara. Aquest primer volum ens permet res-

seguir la primera etapa de la sua obra, l'escrita entre 1948 i 1971, i de veure com va cristallitzant el seu món poètic que vol dir com progressa en el seu autoconeixement i en els recursos per expressar-lo. Aquesta etapa se'n presenta dividida en dues: la primera d'una temàtica més introvertida, existencial religiosa i amorosa i d'una segona, que comença amb *El fugitiu* i continua amb *El poble*, *La fàbrica* (1959, etc.), girada vers el realisme social o històric. Els canvis, però, no trenquen la unitat d'un desenvolupament progressiu i complementari. Perquè en definitiva, com diu en un dels seus poemes: "Tot, si ho mirem bé, convergeix en nosaltres / perquè ho anem assimilant / perquè ho puguem convertir en paraules / i perdre en el temps...".

Josep Iborra

L'altre llibre

Cada dotze mesos rebo a casa un llibre diferent dels altres llibres que compro o que m'envien, un llibre extraordinari, avorridíssim. Té més de tres-centes pàgines i això no obstant no ha guanyat cap premi de novel·la; hi ha molts mapes i molts noms de països (gairebé tots, hi surten) però no parla de geografia; l'han traduït

els traductors més mal pagats del món, perquè ho han fet de franc; recull centenars d'històries i personatges impressionants, però no el pots llegir tot seguit des del començament fins al final perquè no hi ha qui ho resisteixi; hi surten noms i cognoms estrangers però no estan impresos amb negreta que els destaqui, perquè no són *vips* ni co-

nec ningú que volgués ser al seu lloc.

Cada dotze mesos rebo a casa l'informe anual d'Amnistia Internacional, i durant uns quants dies no puc sinó anar pel món amb un tel de vergonya als ulls i el cor que batega més a poc a poc, com si el fred l'hagués tornat una mica més petit.

Jaume Subirana

Narrar és marrar (2)

On? Quan lleigeixo, escolto o veig algú que insinua, soterradament perquè ara només queda bé dir-ho tipus confidència passada de rosca, el valor de canvi social de la literatura, se'm treuen les ganes de seguir escrivint. Però després, si hi penso fredament, veig que no cal patir. Deuen parlar d'un altre tipus de literatura, de la literatura més llegida; no es refereixen als narradors que fem ficció. Perquè el cert és que hi ha tota una literatura d'un valor social inqüestionable, que de fet salva la gent de molts mals tràngols, però la narrativa de ficció de l'únic que salva és de l'avorritat. Una salvació personal i molt saludable. L'altra literatura, la del valor social de canvi, és molt més present en la nostra vida quotidiana: prospectes de píndoles, gotes o xarops; manuals d'instruccions de vídeos, peces, escalfadors o altres aparells; pomellet d'enhorabones en vers per felicitar els sants i aniversaris; columnes d'opinió a certs diaris; qüestionaris base per aprovar unes oposicions, pagar una multa sense recarrec o sol·licitar la pensió de viudetat; pressupostos de qualsevol projecte, institució o perversitat; lletra menuda de les pòlisses d'assegurança; advertiments públics de les autoritats sanitàries; textos publicitaris, dogs, boes, bitllets de tota mena... Aquesta literatura mai no podrà perdre el seu valor de canvi social, ni abans del decadentisme típic de tot final de segle ni ara amb la *perestroika*, quan de sobte descobreixes que ets d'una ètnia estranyíssima i, per tant, no tens ni puta idea de rus i et trobes al costat d'una porta tancada i hi ha un rètol penjat amb pinta d'advertiment seriós i hi entres...

¿Què?

Últimament estic convençut que narrar és un exercici quasi infantil, com quan ets petit, gairebé no saps caminar i a sobre et regalen una pilota enorme. Aquell tendre inici d'incompetència que tots hem fet alguna vegada d'avançar decididament cap a la pilota desafiant les lleis de la gravetat, obrir els braços en franca abraçada i, alhora, maldestres, avançar un peu grotescament que ens allunya l'objecte del nostre desig en el just moment que anàvem a abastar-lo... i aquest procés repetir-lo tota una tarda, tota una setmana, tot un any, tota una vida. Així és com veig l'acte de narrar. Narrar i fer marrada. Buscar i perdre, sempre més enllà. Evidentment el nen maldestre és l'escriptor i la pilota és la història. La primera puntada dota la història de moviment: és l'hora de la prosa substantiva, dels verbs d'acció i els noms concrets. La història avança i potser s'atura lluny. Llavors l'autor reprèn el camí, lent i maldestre. La història s'alenteix i les reflexions augmenten. És l'hora de la percepció, dels adjectius i els verbs estàtics. El moment de l'abstracció. Quan el nen ha fet marrada, perquè mai no escull el camí més recte, es pensa que la pilota ja és seva i repeteix tot el procés. Qualsevol història se te'n va mil vegades de les mans fins que no descobreixes com agafar-la.

Màrius Serra

Bezares i Contijoch, Premis Ciutat de Palma

La revetlla de Sant Sebastià és ja tradicional a Palma com la nit dels foguerons. El dia és la cita dels ciutadans amb els carrers i les places on diverses actuacions de grups musicals fan que tota la ciutat sigui l'escenari de la festa. Una festa que té també lloc per a la cultura al Palau Sollell, al passeig del Born, on una vegada més s'atorgaren enguany els Premis Ciutat de Palma.

Un gran nombre de públic, amb l'assistència d'intel·lectuals i artistes, es reuní a les vuit del vespre per seguir la lectura de les actes que van fer públiques els portaveus dels distints jurats. Es tractava de la trenta-quatre edició d'aquests premis en les diferents modalitats, en aquesta ocasió amb guanyadors ben joves. Miquel Bezares, autor mallorquí de vint-i-un anys, obtingué el premi de poesia, dotat amb cinc-centes mil pessetes, pel poemari *Carnaval*, un recull que gira entorn de l'amor i de la festa, amb composicions de to profundament sensual. El finalista fou Miquel Àngel Llauger amb *Animals intel·ligents*. El jurat estava format per Jaume Vidal Alcover, Àngel Terron i Ma. de la Pau Janer. Vi-



Vidal Alcover, jurat dels Ciutat de Palma.

cenç Pagès, llicenciat en Ciències de la Informació, de vint-i-sis anys, guanyà el Premi de narrativa Breu segons el jurat format per Jaume Pomar, Ma. Aurèlia Capmany i Joaquim Carbó. El text, *Cercles d'infinites combinacions*, s'estructura en tres parts i té elements d'intriga i misteri. El premi Cavall Verd en la modalitat de crítica fou per a l'obra *Fluvia* de Joan Teixidor, i en la de traducció poètica l'aconseguí Ponç Pons per a l'obra *Quatre poemes portuguesos*, tots dos veredictes foren pronunciats per Josep Ma. Llompart, Àngel Terron, Pere Gimferrer, Joan Perucho, Feliu Formosa i Josep Ma. Sala

Valldaura. El premi de novel·la va ésser per a *Paisatge amb figures* de Josefa Contijoch, que es presentà sota el pseudònim de *Blanca Mareselva*, relat centrat en les impressions intimistes de dues dones i en les intervencions intercalades del narrador. El jurat que integrava aquest premi dotat amb un milió de pessetes estava format per Ma. Antònia Oliver, Perfecto Cuadrado, Francesc Díaz, Miquel Roca i Andreu Ribas. L'*Endemà*, novel·la presentada sota el lema de Joaquim Xuet, fou la novel·la finalista de la nit de les lletres a Palma. De bell nou, per Sant Sebastià.

Ma. Pau Janer

ACADEMIA DELS NOCTURNES
UNIVERSITAT DE VALÈNCIA

PRESTATGERIA

Vicent Salvador i altres, Teletextos, Universitat de València, 1989, 164 pàgs.

Retaule de textos breus sobre la televisió, ordenats en una vectorialitat que funciona com a proposta de lectura. Aportació al debat sobre la comunicació i el fenomen televisiu.

Guix, Elements d'Acció Educativa, núm. 147, Gener 1990.

Número monogràfic d'aquesta prestigiosa revista dedicat a debatre l'expressió escrita, des d'el parvulari fins a l'ensenyament mitjà. Cal destacar la reflexió de Joan Badia sobre el llenguatge escrit.

Norbert Bilbeny, Puntetes al coixí (Converses amb pensadors catalans), Barcelona, Destino, 1989.

Interessantíssim llibre que serveix de veu a alguns dels pensadors catalans més importants del moment. Vàlid per a tot tipus de lector, que hi pot trobar idees suggerents i sovint força significatives del que és el pensament modern català.

X. R. T.

La revista Camacuc convoca els seus premis.

Leditora de la revista *Camacuc*, J.J. 2 de València, ha recuperat una iniciativa que quedà interrompuda l'any 1985 quan es lliurà el II Premi d'Historieta Infantil. Aquesta tercera convocatòria, juntament amb la primera edició del premi de narrativa infantil, és una mostra, doncs, de la vitalitat amb què s'ha rellançat el projecte d'una revista infantil de continguts moderns i ben interessant per a la canalla.

Per a tots dos premis el termini de presentació de les obres finalitzarà el pròxim dia 19 de febrer de 1990, i els originals s'hauran de remetre per correu certificat a l'apartat de



Correus 11007 - 46080 València.

Ara aquest premi està dotat amb 75.000 pessetes, a repartir entre guionista i dibuixant si la història pertany a dos autors, i es demanda una extensió mínima de 4 pàgines i màxima de 8, en format de 17'5X23'5 o ampliació

proporcional, havent d'estar elaborats en blanc i negre els originals.

La història o conjunt de narracions aplegades que són objecte del premi de narrativa infantil es premiarà amb 100.000 pessetes, que correspondran als drets de publicació de la primera edició de l'obra, i hauran de tenir una extensió mínima de 20 fulls holandesos i màxima de 40, escrits a doble espai i a una sola cara. Aquest premi podrà ser declarat desert, però no es podrà fraccionar. La publicació es farà en qualsevol de les dues col·leccions de l'editorial ("Contes de Llar" i "El Cadell").

Joan S. Sorribes

QUADERN DE TREBALL

Dos autors nord-americans nous a Columna. A la sèrie clàssica, *Una princesa a Berlín*, d'Arthur R. G. Solmssen, i a la sèrie moderna, *El cronista d'esports*, del més jove Richard Ford. El *cronista d'esports* és la tercera novel·la de Ford. La primera, *Un tros del meu cor*, també ha estat contractada per Columna.

Després del número 30 de la col·lecció municipal barcelonina "Diàlegs a Barcelona", número dedicat a les converses entre Lluís Permanyer i Joan de Sagarra que va ser presentat el passat dia 30 al Palau de la Virreina de Barcelona, aquesta col·lecció de l'Ajuntament de Barcelona publicarà les converses entre Josep Guinovart i Joaquim Molas i, després, les de Montse Guillén amb Llorenç Torrado. Com sempre, transcrits per Xavier Febrés.

L'últim títol de les "Seleccions de la Cua de Palla" abans del número 100, abans del *Diccionari*

del cinema negre, de Xavier Coma, serà *La sirena del Mississipí*, de William Irish, i surt aquest mes de febrer. Darrerament, proliferen en aquesta col·lecció els títols que han estat adaptats al cinema. *La sirena del Mississipí* ho va ser per François Truffaut l'any 1969. Dos anys abans, el mateix director ja li havia adaptat una altra novel·la, *La marié était en noir*. William Irish, pseudònim de Cornel George-Hopley Woolrich (Nova York, 1903-1968), té una llista llarga de relats adaptats al cinema. La millor pel·lícula inspirada en un text seu és *Rear Window*, d'Alfred Hitchcock.

Toni Turull i Antoni Tàpies-Barba publiquen poesia a Empúries. El primer, *Bitllet de tornada* i el segon, *El sedàs de la nit*. Joan Margarit ho fa a Columna, dins de la col·lecció "Àuria". El seu llibre es titula *Els versos*. Entre altres, clar.

Victor Ripoll

NOTES

A Cassà de la Selva s'ha convocat un premi de narrativa amb una extensió mínima de 25 folis i màxima de cent. S'admet pseudònim. Sembla que hi ha de termini fins al 20 de febrer i que el jurat és prou fiable: Joan Carreras, Dolors García, Toni Rusalleda, Assumpció Cantalozella i Josep Ma. Fonalleras. Informació a la Colla Excursionista Cassanenca, Aptat. 74, 17244 Cassà de la Selva.

La nostra col·laboradora Isabel Monsó dirigeix juntament amb Oblit Baseiria una nova col·lecció de cuina sota el segell editorial de Columna. Ja hi ha dos títols al carrer, *La cuina al microones*, de Graciela Bajraj i *La cuina africana*, d'Agnés Agboton, i aviat sortirà el tercer, *La cuina mallorquina*, de Marisa Cerdó. Altres títols ens parlaran en breu de cuines com l'africana o la de les embarassades.

La sala Nick Havanna ha estat l'escenari d'una presentació singular, la del llibre del periodista Màrius Carol, *Dalí, el final ocult d'un exhibicionista*, publicat per Plaza & Janés. L'esforç de Carol sembla que ha anat dirigit a esbrinar l'última etapa de la vida de l'artista.

X.R.T.

Residus industrials, com i on

Abocadors i fantasmes

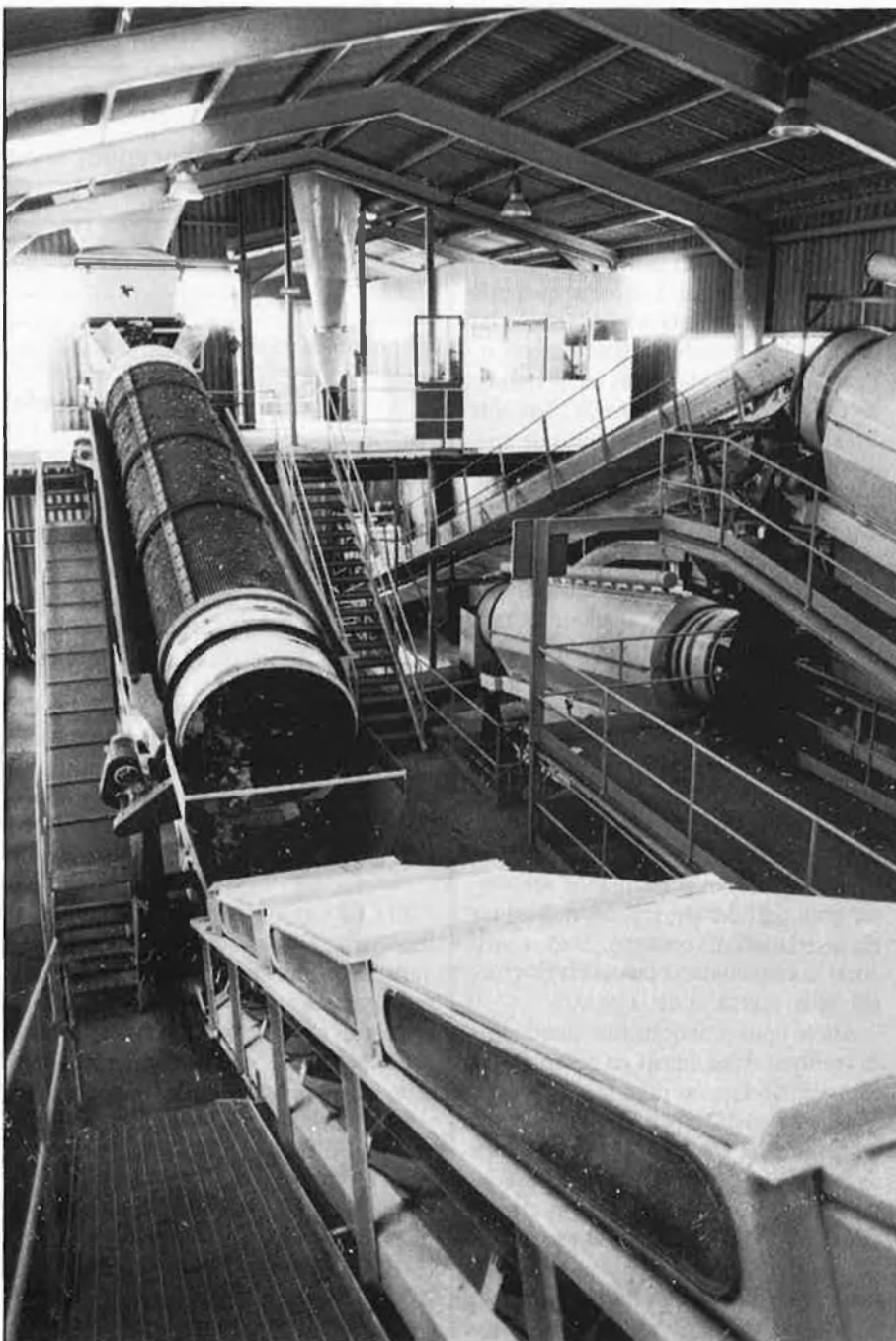
Els residus industrials són un dels problemes de més difícil solució a les societats contemporànies. Problema que no sembla ser-ho al País Valencià i les Balears, on els residus resulten ser, pel que sembla, inexistents.

Al Principat hi ha actualment cinc abocadors industrials dels anomenats *controlats* i autoritzats per la Junta de Residus. El de Castellolí on s'aboquen cromites esgotades, el de Flix, el de Sant Julià Ramis, i els dos més grans, que són el de Cerdanyola i el de Vacarisses, amb una capacitat total de 150.000 i 500.000 tones/any respectivament. Hi ha també una planta de tractament físico-químic de residus líquids a Constantí i una incineradora a Sant Celoni.

En el procés de fabricació de molts productes s'utilitzen, quasibé sempre, substàncies químiques que després s'aboquen sense cap tipus de control a les clavegueres, al riu o, en el millor dels casos, en bidons que posteriorment s'abandonen en qualsevol descampat. Aquests elements químics tenen un gran potencial contaminador i representen un seriós problema tant per a la salut humana com per a l'equilibri del medi ambient.

Els residus industrials s'agrupen en tres grups segons la toxicitat. En primer lloc, hi ha els assimilables als urbans, procedents de sectors industrials com el de la fusta, l'alimentació, el tèxtil, etc. Un altre gran grup és el dels residus inerts, de baixa perillositat contaminant, com ferraïlla, abrasius, argiles inerts, etc. El tercer, i molt més contaminat que els altres dos, és el dels residus *especials*. Sota aquest eufemisme s'amaguen productes altament tòxics i perillous, que no sempre reben el tractament adequat per a l'eliminació. Procedeixen principalment de les indústries químiques, de papereres, del tractament de metalls, de la siderúrgica, etc.

Així, és difícil trobar algun tipus d'indústria que no utilitzi elements químics en la fabricació dels seus productes, ja sigui en alguna de les fases d'elaboració, tractament, etc. Es pot dir que la indústria produeix per cada tona de producte



Per cada tona de producte, cada indústria produeix 300 quilos de residus.

acabat més de 300 quilos de residus industrials derivats. Ara bé, algunes indústries generen proporcionalment més quantitats de residus, com és el cas de les químiques i papereres, les quals generen més del 50% dels residus *especials* que es produeixen.

ABOCADORS INCONTROLATS

Les indústries assentades a Catalunya produeixen a l'any vora 3.700.000 tones de residus industrials. D'aquestes, 1.680.000 tones, és a dir, quasibé la meitat, són qualificades residus *especials*. Al País Valencià i a les Illes, no hi ha dades al respecte.

La majoria d'aquests residus acaben en abocadors incontrolats o *clandestins*. A Catalunya, hi ha més de 380 abocadors. Al País Valencià i a les Illes no ni hi ha. Generalment, aquests abocadors se situen en la proximitat de les fàbriques i en la perifèria de les grans ciutats amb una alta densitat industrial. Les comarques més castigades per aquesta nova plaga són les que envolten Barcelona (Baix Llobregat, Penedès, Vallès, Maresme, etc.), i també les del Tarragonès i el Gironès. Tan sols 3.000 empreses declaren el tipus de residus que segreguen, i es calcula que el 40 per cent dels residus industrials s'eliminen il·legalment.

Així, els abocaments incontrolats són incomptables. A Vilatenim (Figueres), per exemple, es van trobar abandonats més de 2.700 bidons que contenien uns 500.000 litres d'oli industrial procedents de la refinaria alemanya Veba. A Bellvei, el mes d'abril de l'any passat, també van trobar-se abandonats en un descampat uns 2.000 bidons plens d'àcid clorhídric i clorur fèrric, procedents de la planta siderúrgica de Sagunt, que va ser desmantellada fa uns anys. Els bidons van vessar gran part del seu contingut, a causa del deteriorament i oxidació. Això va provocar la contaminació del sòl i la destrucció de la vegetació de la zona.

Altres tipus d'abocaments clandestins es realitzen directament en els rius o en les seves riberes, on produeixen la mort de milers i milers de peixos. Un estudi que va realitzar el Departament de Química de la Facultat de Ciències de la Universitat Autònoma de Barcelona, a instàncies de la Generalitat, va detectar grans concentracions de metalls pesants (cadmi, mercuri i plom) als rius Besòs, Llobregat i Tordera per culpa dels abocaments industrials. Segons el mateix estudi, les aigües

Abocadors «controlats» existents

Localitat/comarca	Tipus de residus
Castellolí (Anoia)	Cromites esgotades.
Sant Julià Ramis (Gironès)	Llots i carbonat càlcic.
Vacarisses (Vallès Occidental)	Inertitzats i assimilables urbans.
Cerdanyola (Vallès Occidental)	Inertitzats i inerts.
Flix (Ribera d'Ebre)	Residus químics.

Incineradores existents

Constantí (Alt Camp)	Residus líquids.
----------------------------	------------------

Plantes de tractament físico-químic existents

Sant Celoni (Vallès Or.)	Residus líquids.
--------------------------------	------------------

Abocadors «controlats» previstos

Localitat	Comarca
Castellbisbal	(Vallès Occidental).
Forés	(Conca de Barberà).
Rubió	(Anoia).
Sense ubicació definitiva	(Gironès).

Incineradores previstes

Pla de Santa Maria	(Alt Camp).
--------------------------	-------------

Plantes de tractament físico-químic

Martorell	(Baix Llobregat).
Sant Feliu de Buixalleu	(la Selva).

d'altres rius com el Fluvià, el Foix, el Francolí, el Muga i el Ter, també contenen concentracions de metalls pesants, però sense sobrepassar els límits tolerats.

TRACTAMENT I ELIMINACIÓ

El CEPA (Centre d'Ecologia i Projectes Alternatius), associació ecologista que ha estudiat amb aprofundiment aquest tema, proposa una sèrie de mesures alternatives als abocadors, que consideren que són una solució «ineficaç i generadora d'un seguit de problemes sense fi».

La necessitat d'un pla efectiu de tractament i d'eliminació de residus industrials i «l'obligatorietat de considerar el cost d'eliminació o de tractament dels residus industrials com a integrants del procés de producció» serien algunes de les solucions urgents a aplicar a la indústria contaminant.

Aquestes mesures industrials estarien

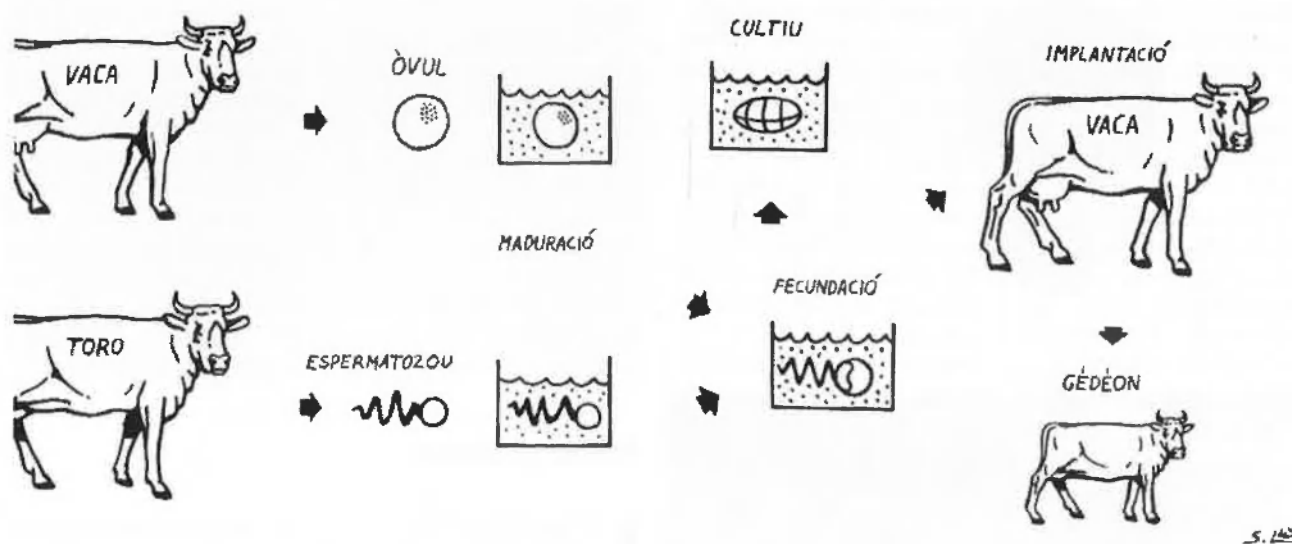
acompanyades d'altres de legals, per regular, no tan sols els abocadors, sinó també els sistemes de tractament i reciclatge. Una altra mesura que proposa el CEPA és la prohibició específica de les importacions al tercer món. Aquesta és l'alternativa *barata* que molts estats europeus apliquen als residus industrials, exportant, sobretot a països africans, les deixalles perilloses i/o tòxiques.

La majoria de les legislacions europees sobre el tema —inclosa l'espanyola— aborden el problema amb arguments que es podrien resumir amb la frase «qui contamina paga». En canvi, els ecologistes, veient la rapidesa com s'està degradant i contaminant el medi ambient i la impossibilitat d'aquest per recuperar-se al mateix ritme, qüestionen la filosofia de la legislació actual, i proposen un canvi en el plantejament, és a dir, «pagar per no contaminar».

Francesc Josep Deó

Vedells proveta

A França està a punt de nàixer un vedell proveta. L'experiència no és nova i té expectatives de futur, si bé actualment encara hi ha molts fracassos.



Gédéon ha de nàixer a finals de març. Serà un bebè proveta. Però no com els més coneguts. Gédéon serà un vedellet proveta. La seva concepció s'ha fet in vitro abans de ser trasplantat a la vaca portadora.

No és el primer cas que es produeix. Ja fa deu anys, a Txecoslovàquia, es va aconseguir un vedell proveta. I hi ha uns quants parents de Gédéon que han nascut després que algunes de les fases del desenvolupament embrionari es fessin in vitro.

Si bé aquestes experimentacions estan en fase de prova, els ramaders volen beneficiar-se d'aquestes pràctiques. De moment encara no són rendibles, però serveixen per a aconseguir en un futur objectius més ambiciosos.

El procés que ha portat a Gédéon és el següent: primer cal disposar de cèl·lules de bona qualitat —espermatozoides i òvuls—. Això és un procés prou conegut que s'utilitza

en inseminació artificial. Se sol guardar esperma de toro seleccionat i congelat en nitrogen líquid.

Després es fan madurar les cèl·lules provinents de la vaca, els ovocits. Es posen durant vint-i-quatre hores en un medi que conté nodridors i hormones. Mentre, els espermatozoides es posen en un altre cultiu amb una substància anomenada heparina. D'aquesta manera, l'espermatozoide es transforma fins arribar a l'estat en què és capaç d'unir-se a l'ovocit.

El següent pas és realitzar la unió de totes dues cèl·lules en un altre cultiu. L'espermatozoide penetra en l'ovocit i es forma una cèl·lula única, de la qual ha de nàixer l'animal. Durant set dies, aquesta cèl·lula es conserva en un altre medi amb nodridors i hormones indispensables per al seu desenvolupament. Es tracta de l'etapa més delicada i la que ocasiona més fracassos.

Si se supera aquesta etapa, en comptes de la cèl·lula ini-

cial tenim un ou compost d'unes 100 o 150 cèl·lules. Ara arriba el moment d'implantar-lo a la vaca triada. Allà es produirà el desenvolupament complet fins al part.

Aquestes tècniques s'han aplicat a altres animals, com moltons i porcs. Però els resultats encara no són prou bons. El vedell-proveta txe, per exemple, va ser l'únic nascut després de la fecundació de 163 òvuls. A més, el secret amb què treballen algunes indústries que hi hagi més aviat competència científica que col·laboració.

L'objectiu va més enllà de la fecundació in vitro. Es tracta de poder clonar animals. Això significa prendre'n uns que per les seves característiques tinguin gran valor i fer-ne còpies idèntiques a gran escala. Aquesta mena de *fotocòpia biològica* pot proporcionar una gran quantitat d'animals d'alta qualitat.

Als Països Catalans aquestes pràctiques encara no han arri-

bat. Sí que es treballa, però, en la millora genètica. Quan hi ha bons exemplars, es fa una superovulació —fecundació d'uns 8 o 10 òvuls—. Òbviament, la vaca no els pot acollir tots i per això s'implanten en altres vaques portadores.

Aquest és un procediment de futur, diferent de la fecundació in vitro. Encara no és rendible, perquè per això cal augmentar la qualitat genètica dels animals. En cas contrari, els costos dels experiments no compensen el producte obtingut.

Els científics no s'atreveixen a avançar una data a la qual el clonatge sigui una realitat, o l'obtenció d'aquests animals in vitro tingui un percentatge més alt d'èxits. Però totes aquestes proves apunten cap a la direcció de millorar la qualitat dels animals i facilitar una selecció. En tot cas, també caldrà estudiar si aquesta selecció tan rígida té efectes negatius sobre el medi natural en general.

Xavier Duran

Akito Morita, els somnis electrònics d'un japonès invicte

"El món és un negoci"

És, de bon tros, l'empresari japonès més conegut a l'estranger. El 1958 Morita va entrar en el món de l'electrònica amb un nom tan poc japonès com SONY. L'objectiu era poder operar millor arreu del món. Avui el trust ingressa dos bilions de pessetes.

Senyor Morita, no passa un dia que els japonesos no facen una altra adquisició encara més gran al món. La Sony acaba de comprar Columbia Pictures a Hollywood per 3.400 milions de dòlars; Mitsubishi Estate ha comprat després una part del Rockefeller Center, símbol del capitalisme EUA a Manhattan. Vostè i els seus compatriotes produeixen una darrere l'altra empreses a Europa i Amèrica. ¿Es que el Japó vol conquerir el món?

—Els anglesos han invertit molt més que els japonesos als EUA i els holandesos més o menys igual.

—Però el ritme d'expansió és incomparablement molt més alt.

—Es clar; si el yen ara és més fort, disposem doncs de molts diners. Això són justament els negocis.

—La diferència en la balança de beneficis del Japó respecte a la resta del món fou el 1988 d'uns 80.000 milions de dòlars. Això significa que el Japó disposa cada any d'una suma increïble de diners per a poder comprar tot allò que els vinga de gust. En la història de la humanitat no havia passat mai que un país poguera comprar la resta del món amb tants milions de dòlars per any. Això és un fenomen excepcional. ¿No entén que a Amèrica i a Europa els preocupa?

—Jo no puc parlar per altres empreses japoneses. Però li puc explicar per què Sony ha comprat Columbia Pictures. *Hardware* necessita *software*. Una computadora sense *software* no val res. Això passa al nostre ram. A Sony hem treballat durant 20 anys per fer un sistema de gravació més modern. Aleshores ens vam assabentar que Philips treballava també en el mateix sistema digital. Per tant, ens vam decidir a cooperar amb ells i fer junts el *compact-disc*. Però molt abans nosaltres ja sabíem que per a aquest *hardware* nou ens calia el *software*. Per aquesta raó vam fer des del principi la societat de discos

CBS/Sony Records Company al Japó...

—...i fa dos anys han comprat també la CBS americana, la mare.

—Exacte. Però la societat japonesa Sony/CBS existeix des de fa 20 anys. Vostès m'haurien d'escoltar bé. Si vostès no entenen la meua política, ¿com volen que la comentem després?

A veure, com sabíem que per al *hardware* cal *software* i a l'inrevés, vam crear la CBS/Sony Record Company, que després ha esdevingut la casa de discos més important del Japó. Tan sols per això hem estat capaços de fer els nostres *compact-discs* amb tota classe de música i exportar-los a tot el món. ¿Veuen vostès que important que és el *software* per al *hardware*? Només pel fet de disposar de les gravacions musicals, podem vendre els nostres *compact-discs*. Fa dos anys vam saber que la CBS Records americana tenia dificultats i vam decidir de salvar l'empresa i mantenir en peu la societat discogràfica més gran del món. Com que una part considerable dels diners invertits ja els hem recuperat gràcies als bons negocis, ara hem tingut els mitjans financers propis necessaris per a comprar la Columbia Pictures. Ja fa uns quants anys que teníem al pensament aquest projecte. Som la societat més gran del món en tècnica de vídeo i, per tant, necessitem *vídeo-software*, això vol dir films. Això és la història de Sony.

—Nosaltres no posem en dubte la lògica de la compra d'empreses. Però aquesta és només una part de l'assumpte. El 1986 els japonesos van comprar a Europa 28 societats. El 1987 en van ser 35, i el 1989 n'han adquirit 52. No es pot comparar amb les compres dels americans o els europeus al Japó. ¿On està el secret de l'èxit dels japonesos?

—El secret són els nostres guanys. I a la vista de l'imminent mercat interior europeu del 1992 i de l'equilibri de la balança comercial japonesa amb els EUA, vam pensar que aquesta estratègia era la més



adiant per a evitar les barreres a la importació.

—*¿Quina és la diferència entre els japonesos i la resta del món? ¿Són més eficients? ¿Són més insegurs els americans i els europeus?*

—Nosaltres estem convençuts que la producció és el fonament de l'economia. Si no es produeix res, no s'afegeix cap valor al material i tampoc se'n pot treure molt de profit. És per això que al Japó s'ha treballat durant molts anys en la millora dels mètodes de producció, i encara es fa

avui.

—*I també ho fan d'altres.*

—En un sistema de lliure mercat no es pot forçar cap client a comprar els productes d'una empresa determinada. Condició prèvia d'un bon negoci és un producte atractiu. Si volem vendre un cassette, hem de fer-ne un que siga més atractiu que els altres. Nosaltres planifiquem almenys amb 10 anys d'anticipació. Sabem que des de l'invent fins al producte ens calen 10 anys. El transistor s'inventà el 1949, el 1953 compràrem la primera patent, però fins el

1959 no vam començar a vendre'n. ¿Ho veuen? Durant 10 anys només hem fet que invertir. La nostra paciència ha estat recompensada. No es pot començar a fer negoci amb el que s'ha acabat d'inventar.

—*Però salta a la vista que no planifiquen solament per fer negoci, també per desbancar completament la competència estrangera. Per exemple, la televisió. Els japonesos han desfet la indústria televisiva americana i han danyat greument l'europea. Ara dominen també a Hollywood. En el futur els xiquets d'Amèrica i Europa veuran cada vegada més pel·lícules produïdes pels japonesos i en televisors japonesos. Això preocupa molt.*

—Tot i això, a Europa encara tenim uns quants competidors forts. Quan jo era petit, admirava Telefunken. Telefunken va inventar el sistema PAL de televisió en color i no he pogut mai entendre per què no han aprofitat aquest sistema per a ser els líders en el mercat. En el seu lloc ho ha fet la Philips. O posem el cas dels vídeos. A mitjan anys cinquanta, algunes empreses japoneses ja havien demanat unes quantes vegades la patent. ¿Per què? Perquè ja sabíem que amb el televisor en color aviat hi hauria aparells de vídeo a totes les cases. Les empreses europees es van adormir.

—*¿I encara dormen?*

—Jo he proposat a les empreses europees que ens reunim tots una vegada a l'any...

—*¿...per dir-los què és el que han de fer?*

—El 1953 vaig estar per primera vegada a Europa. Aleshores estava el mercat dominat pels europeus i jo estava gairebé desesperat. ¡Estàvem tan endarrerits! ¡I Europa tan avançada! ¡La Philips era tan forta! Però ens vam dir: si ens posem de seguida a la feina, un dia podrem ser tan bons com la Philips o Max Grundig...

—*...empresa que sense ajut exterior no podia sobreviure.*

—Escolteu-me. Jo coneixia molt bé Max Grundig. Tenia moltes idees sobre el que els aparells necessitaven, però comprava tots els elements a Philips, i finalment aquesta s'ha quedat amb Grundig. Per contra, el negoci dels aparells de gravació el vaig muntar al Japó des de zero. Vam produir la cinta, els capçals, el motor, tot nosaltres, convençuts que en aquesta independència hi havia la clau de l'èxit. Vaig crear la meua empresa amb 500 dòlars. Avui som on som, gràcies a un treball dur. Si vostès em critiquen sense considerar els meu esforç anterior, això és injust.

—*Sempre parla del passat.*





"Els japonesos hem de fer el paper que ens correspon al món".

—No, parle de l'esforç que havíem de fer. Al seu darrere tenien 100 anys d'història en la indústria. Nosaltres no en teníem. Per tant, ens preguntàvem com podríem atrapar els alemanys.

—*¿Volien desindustrialitzar Occident, com ha expressat l'ex-ministre d'Afers Estrangers dels EUA Henry Kissinger?*

—El concepte desindustrialització és fals, ja que la producció és la base de l'economia, com he dit adés.

—*Si la resta del món ja no pot competir amb el Japó, ¿no queda més remei que comprar productes japonesos?*

—S'equivoquen, s'equivoquen completament. Quan Alemanya encara era forta, jo també temia que no poguérem competir, però precisament la seua força ens va motivar. No ens hem queixat mai i hem dit: ¡Sou massa forts! Simplement ens hem posat a treballar de valent. Així funciona l'economia, l'economia lliure, si no és que estan per un sistema proteccionista. Economia lliure significa lliure competència. Nosaltres no ens hem queixat mai, vosaltres tampoc us hauríeu de queixar.

—*Parlem del llibre que ha escrit juntament amb l'ex-ministre de Transport s Shintaro Ishihara i que ha provocat tant d'aldarull a Amèrica. El llibre es titula: Un Japó que pot dir no. ¿A qui diu no? ¿Com ho deia?*

—El llibre va sorgir després d'una conferència en què vaig participar. El meu quarter general és al districte electoral d'Ishihara. Per això em va convidar a parlar a la seua gent. Ho vaig fer. Ishihara també hi va fer un discurs. Hi vaig exposar les meues opinions i ell les seues. Una editorial ha publicat els dos discursos en un llibre. Les nostres opinions són diferents.

—*¿Quina era la idea fonamental del seu discurs?*

—Vaig dir que els japonesos hauríem de tenir el valor, a la vista del poder econòmic que ara tenim, d'expressar clarament les nostres opinions i de fer el paper que ens correspon en l'escena mundial. Una de les raons dels nostres problemes en el tracte amb altres països és que els japonesos no ens expresseu amb prou claredat, i això comporta malentesos.

—*¿A què, per tant, hem de dir no?*

—Nosaltres hem de fer comprendre als nostres amics estrangers que vivim en una altra tradició. Comunicació, comunicació verdadera; això és el més important.

—*Vostè no passa per alt l'oportunitat de criticar l'economia americana. ¿Quin és el seu principal defecte?*

—El management. Als EUA les empreses han de fer públics cada trimestre tots els detalls sobre el volum de vendes, guanys, etc. Si el resultat de l'informe és desfavorable, aleshores baixa la cotització de les accions i el management és destituït. Per això el management s'esforça per traure beneficis a curt termini. Fins i tot es compren productes d'altres firmes per a vendre'ls

després i fer negoci. No s'inverteix prou en la investigació.

—*Senyor Morita, vostè acostuma a dir: "Els japonesos planifiquen 10 anys abans, els americans només 10 minuts". ¿Com valora vostè la planificació dels europeus?*

—Posen atenció en la Philips. En el sector electrònic la Philips és l'empresa europea més forta. A Alemanya hi ha una indústria química important. Bayer, BASF, Hoechst, en el sector electrònic també Bosch i Siemens, inverteixen molts diners en la investigació.

—*Molta gent veu el seu llibre com l'expressió d'un nou nacionalisme japonès emergent. Fins i tot un home del*

Ministeri de Comerç americà l'ha definit com "el símbol de la nova arrogància japonesa". ¿Què en pensa?

—Jo no trobe gens arrogant el llibre. Si vostès llegeixen el llibre acuradament...

—*¿...vol dir la traducció sol·licitada i no autoritzada pel Pentàgon? Perquè vostè no ha autoritzat una traducció anglesa del llibre. ¿Per què en vol impedir una edició anglesa? ¿Pensa que hi ha coses que podria dir als seus compatriotes i no als estrangers?*

—La raó per què no vull tenir cap edició anglesa és molt senzilla. El meu nom és més conegut que el d'Ishihara, i no vull que el meu nom siga utilitzat per a fer populars les opinions d'ell.

—*Ishihara escriu en la seua part del llibre que el Japó ha d'aprofitar la supremacia que té en el sector electrònic i que és decisiva per a tota producció industrial moderna, especialment per al sector d'armament, i així esdevenir una superpotència.*

—Pel que sembla, vostès suposen que la tecnologia és perillosa. La meua opinió és que la tecnologia ofereix l'únic mitjà per a la supervivència i l'enriquiment de la humanitat.

—*¿L'estratègia global del Japó té algun límit?*

—No tenim cap estratègia global. Vostès tenen molta por al Japó. Els EUA eren una superpotència...

—*¿...ja no ho són?*

—Sí que ho són. I Anglaterra ho va ser també; i abans França. I Alemanya ho ha estat també.

—*¿Serà el Japó una superpotència?*

—Potser. En qualsevol cas seria bo per a tot el món.

—*¿Quin tipus de superpotència serà? ¿Quines regles voldrà imposar el Japó als altres?*



"D'alguna manera, el Japó és un país socialista".

—Nosaltres sabem que és un error voler imposar les pròpies regles als altres pobles. Una vegada ho vam intentar i va ser un gran error.

—*¿Serà el segle XXI el segle del Japó?*

—Les circumstàncies econòmiques canvien molt de pressa. En aquest moment Europa tracta de tornar a ser gran. Jo veig un món tripolar, tres grans zones econòmiques: Amèrica, Àsia i Europa.

—*En cada una d'aquestes tres zones sembla que el Japó serà la potència dominant, ja que té les fàbriques pertot arreu i dominarà una gran part dels mercats...*

—La unificació d'Europa a partir de 1992 serà una cosa bona per a tots nosaltres. Admire la decisió dels europeus. Perquè tants països amb llengües i cultures diferents s'unifiquen, cada país ha de deixar una part de la seua sobirania. Els japonesos hauríem d'imitar els europeus i fer un sacrifici. Si volem ser bons ciutadans del món, no hem de perseguir solament els nostres propis interessos.

—*Afirma que el mercat japonès s'ha obert. Però les estadístiques comercials són decebedores. Mentre que la Comunitat Europea importa un 15 per 100 dels articles industrials que necessita i Amèrica el 10 per 100, el Japó importa només el 4'8 per 100. ¿Per què?*

—Aquestes xifres indueixen a error. Han de tenir en consideració que el Japó no té riqueses naturals ni energia, que hem d'importar-ho tot, inclús la major part dels aliments. El percentatge dels béns industrials que importem serà potser petit. Però la importació global és gran.

—*Podem imaginar que un dia els polítics europeus diguen: salvem la nostra indústria, donem feina a la nostra pròpia mà d'obra. Tanquem la porta i deixem els japonesos fora. ¿Com reaccionaria el seu*

país?

—Els europeus són sobirans. Poden decidir el que vulguen. Però si ho fan, lluitaran contra corrent.

—*Per a evitar que els productes japonesos no siguin admesos als EUA i a Europa, vostè i altres empreses japoneses hi han aixecat fàbriques. Per exemple, la casa Honda ha inaugurat una fàbrica a Gran Bretanya on la maquinària i les computadores les han importat del Japó. ¿Serà global per tant la producció mentre la tecnologia i els cervells es quedaran al Japó?*

—No, Honda ja té als EUA un departament que projecta models nous. Sony té un laboratori a Anglaterra. Busquem tot el que necessitem allà on ho podem trobar. A Anglaterra hi ha bons enginyers i els oferim bones condicions.

—*¿Han aconseguit motivar els treballadors estrangers igual que els japonesos?*

—La qüestió principal és donar a la gent un objectiu. Un exemple: després del Sputnik, el president Kennedy va dir: ¡abans del 1970 els EUA han de tenir un home a la Lluna! Això era un objectiu clar. Així ho ha estat també a Sony. Quan el nostre cofundador Masaru Ibuka va tornar de l'estranger amb un llibre de butxaca i va dir: en aquest format ha de cabre una cassette, es va fer la primera cassette de vídeo.

—*Palem d'objectius més amplis. Cada gran potència del passat acompanya el seu domini amb un missatge ideològic. ¿Quina és la missió del Japó? ¿Amb què podrien fer feliç la humanitat?*

—El Japó és actualment un país ric. No sols això. També som una societat igualitària i, per tant, no tenim sentiments de classe. Volem ajudar el món.

—*¿Com veu la societat japonesa del*

futur? ¿Es treballarà menys? ¿Moderaran els japonesos el seu orgull o seguirà l'abisme entre el seu país i la resta del món industrialitzat?

—Els japonesos ja han començat a prendre's vacances més llargues.

—*Almenys des de la fi de la guerra, els europeus s'esforcen per treballar menys i millorar la qualitat de vida. Per contra, al Japó només tenien al pensament el treball dur. La demanda d'una vida millor encara resta molt, molt tímida. ¿Poden competir els europeus amb el Japó sense convertir-se en japonesos?*

—Nosaltres desitgem que tothom se senta bé. Per contra, a Europa encara hi ha pobresa. Desitgem que tothom pugui permetre's el mateix estil de vida. Aquest és el nostre objectiu. Cal que tothom treballi dur per aconseguir-ho.

—*Serà molt estrany que un europeu envegi l'estil de vida d'un japonès.*

—Nosaltres no tenim analfabets. Hi ha igualtat. En certa manera, el Japó és un país socialista.

—*¿De debò? Ací al Japó hi ha uns pocs consorcis econòmics que dominen tota la vida política i econòmica.*

—No, no. Vostès s'han creat una imatge equivocada del Japó. Haurien de quedar-se ací més temps i veurien com quasi tots els japonesos tenen més o menys el mateix estil de vida. Això no existeix ni a Amèrica ni a Europa.

—*Suposem que a Columbia Picture s'algú vol fer una pel·lícula sobre "la invasió econòmica japonesa del món". ¿Què en diria?*

—Per mi, bé. Això són els negocis.

—*¿Tot són negocis al món?*

—Exactament. Per això hi ha controvèrsies.

Werner Funk i Tiziano Terziani
© Der Spiegel Traducció: Antoni Lluch

80 Milions de perdues al PTV

El Parc Tecnològic del Vallès (PTV) va acumular fins a 80 milions de pessetes de pèrdues l'any passat, segons ha avançat Pasqual Maragall, alcalde de Barcelona i president del Consorci de la Zona Franca (CZF), un dels socis majoritaris del Parc, juntament amb la Generalitat. Les pèrdues s'han atribuït a les inversions fetes en infraestructura. L'extensió actual del Parc 18 hectàrees s'hauria de triplicar amb l'ampliació prevista enguany. La lentitud en la construcció del Parc, però, ha motivat la fugida de les empreses Square D volia invertir-hi 1.900 milions. Novat, i Balzers Elay.

Caixa Manresa: feliç aniversari

La Caixa d'Estalvis de Manresa, la qual acaba de complir el 125 aniversari, ha superat per primera vegada el passiu patrimonial de l'entitat de 100.000 milions de pessetes, amb un increment del 12%, i ha arribat a un valor de 109.075 milions. Els recursos aliens també han crescut un 11'80% respecte a l'exercici de l'any anterior. Pel que fa al *cash-flow*, l'increment és del 40'75% respecte al 1988 i el benefici net després de les amortitzacions i dotacions ha estat de 525 milions de pessetes.

El coeficient de garantia de l'entitat es mantindrà per damunt del 8%, segons les últimes estimacions, i això li permetrà mantenir un alt grau de solvència ja que ultrapassa en tres punts el mínim exigít per l'autoritat monetària.

Iberia, beneficis en picat

A l'espera de resultats defini-

tius, Iberia presenta un important descens de beneficis en el seu compte de resultats corres-

lions el 1988. El resultat actual contrasta amb les previsions de la companyia que presideix



Dalt, Narcís Andreu, president d'Iberia: baix, fàbrica de Lladro.

ponent al 1989. La companyia aèria, que el 1988 havia obtingut uns guanys de 24.256 milions de pessetes, ha vist com aquesta xifra descendia el darrer exercici fins als 3.000 milions de pessetes.

D'aquesta manera es trenca una corba ascendent en el capítol de beneficis nets que, després de deu anys consecutius de pèrdues, va alçar el vol el 1986 i es va situar en els 800 milions de pessetes de beneficis. Aquesta xifra va ser seguida per un espectacular augment fins als 20.581 milions el 1987, i de 24.256 mi-

Narcís Andreu. Iberia havia calculat mantenir la mateixa xifra del 1988, però les vagues del personal de l'Asociación Sindical Española de Técnicos de Mantenimiento de Aeronaves (ASETMA) han comportat una pèrdua de vols i un increment de les despeses de manteniment.

Els poders d'Agnelli

Totes les dades auguren un futur òptim per a la FIAT. Giovanni Agnelli, l'altre president italià, ha conduït el seu imperi

torinès al món dels beneficis, i la bondat de les xifres corroboren les iniciatives mainpreses pel president del grup que comercialitza les marques Fiat, Alfa Romeo i Lancia. Fiat ha aconseguit 435.000 milions de pessetes de beneficis d'explo-tació el 1989, xifra que significa un creixement del 29% respecte a l'anterior exercici.

Les macroxifres que dibuixen l'imperi Agnelli són 4'5 bilions de pessetes de facturació amb un augment del 18%, inversions totalment autofinançades el darrer any per valor de 312.000 milions de pessetes, creació de 12.000 llocs de treball i una plantilla global de 290.000 treballadors. Tot el que és necessari per a vendre 2'3 milions d'automòbils i ocupar el 15% de la quota de mercat europeu.

El mecenatge de Lladro

L'empresa valenciana Lladro, líder en el sector de la porcellana decorativa, col·laborarà en la distribució de la nova edició de la Bíblia Complutense Políglota. L'edició, que ha estat realitzada per l'editorial valenciana EMILVA, tindrà una tirada de mil exemplars i cada obra constarà de sis volums. L'acurada presentació de la Bíblia, que reproduirà l'original del l'any 1517 escrit en llatí, grec, hebreu i arameu, i el seu elevat preu, 400.000 pessetes, la converteixen en un producte de luxe destinat preferentment a biblioteques, bibliòfils i inversors.

Els contactes entre l'editorial i Lladro han servit perquè l'empresa ceràmica distribuesca amb les seues col·leccions la Bíblia i cedesca els seus locals de Nova York per a la presentació americana de l'obra.

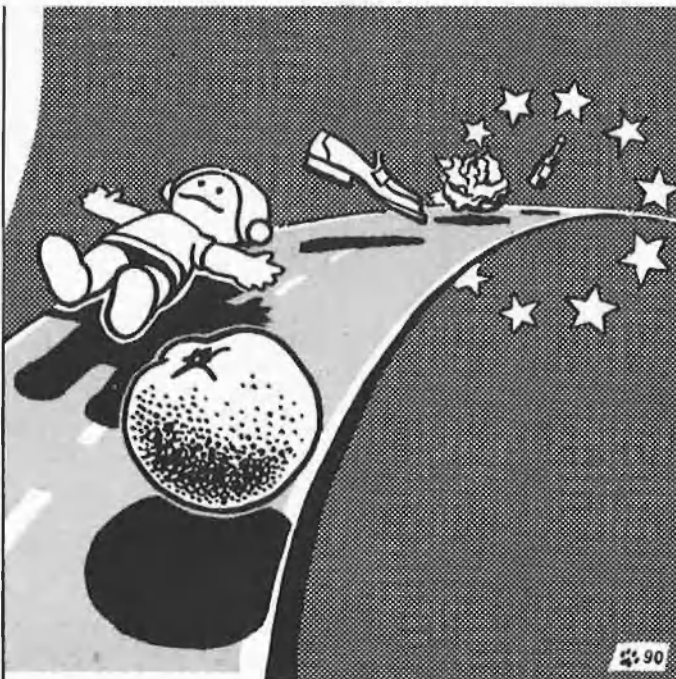
Brussel·les, més prop

Un nou *lobby* aterra Brussel·les. L'oficina que el pròxim 5 de febrer obriran conjuntament a Brussel·les la Generalitat Valenciana, Cambres de Comerç i Caixes d'Estalvi pretén que les decisions comunitàries tinguen un tracte preferent cap al País Valencià.

A partir del 5 de febrer, el poder econòmic valencià pretén convertir-se en un grup de pressió en les institucions europees, amb la posada en funcionament de l'Oficina de la Comunitat Valenciana a Brussel·les. Aquesta mena d'*eurofinestra*, composta per la Generalitat valenciana, el Consell de Cambres de Comerç, la Federació Valenciana de Caixes d'Estalvi i el Comitè de Gestió i Exportació de Cítrics, disposa d'un espai de 250 metres quadrats situat a la rue de la Loi, a pocs metres de l'edifici de les comissions. En principi està previst que hi treballen 8 persones.

Aquesta oficina naix per un conveni signat pels quatre organismes que la componen i està regida per un consell de direcció format per dos representants de cada institució, el president del qual és el conseller d'Economia i Hisenda de la Generalitat valenciana, Antoni Birllanga. A Brussel·les, l'oficina tindrà un director, Josep Martínez; quatre tècnics, un per cada institució, que es dedicaran fonamentalment a resoldre els temes que es plantegen des de València. Més endavant es facilitaran tot un seguit de beques perquè els estudiants puguin incorporar-se i especialitzar-se en temes concrets.

Josep Martínez, un home que ha passat 4 anys a Londres i 7 més a Brussel·les treballant per al Comitè de Gestió i Exportació de Cítrics, es mostra optimista so-



L'oficina es dedicarà a seguir les resolucions que afecten l'economia del País Valencià, i més endavant es facilitaran beques perquè els estudiants puguin especialitzar-se en temes concrets.

bre el futur d'aquesta nova iniciativa. L'oficina es dedicarà a seguir tots els temes que afecten directament i indirectament l'economia del País Valencià. «Tractarem temes que es puguin detectar ací o que ens demanen des de València les diferents organitzacions. S'ha de tenir en compte que Brussel·les és un centre de decisió molt important, que genera una legislació que després s'aplica a tots els estats membres de la CE i per tant a la Comunitat Valenciana. Aleshores, és importantíssim estar aquí, principalment per poder valorar totes les decisions, com ens poden afectar, en la mesura en què ens siga possible fer arribar els nostres punts de vista. Es tracta que totes

les decisions siguen el més acostades possible a les nostres necessitats. És fonamental saber i tenir en compte els efectes sobre l'economia i aclarir la nostra posició sobre qualsevol tema».

En principi, l'oficina funcionarà molt coordinada amb els diferents centres de València. Ideal, segons el seu director, és que les empreses o els interessats en temes comunitaris s'adrecen a les institucions i aquestes decideixen si el tema s'ha de resoldre o gestionar a Brussel·les. «Hem de tenir en compte que la Cambra de Comerç té una *eurofinestra* a València en la qual es dona una perfecta informació de tots els temes comunitaris que poden afectar les em-

preses. Nosaltres, per la nostra banda, treballarem com una oficina única i hi haurà una distribució de dossiers i un intent d'unificar criteris».

L'oficina aquest any disposa d'un pressupost de 60 milions de pessetes que seran aportats en un 50% per la Generalitat valenciana i la resta a parts igual per diferents organismes. Segons Josep Martínez, aquest pressupost és molt més adequat que si s'hagueren instal·lat oficines individuals. «Per l'experiència que jo tinc, hauria representat 4 vegades més haver muntat 4 oficines. Però el més important és que es racionalitza l'esforç. Abans, la Generalitat valenciana tenia a Brussel·les una consultora que feia les gestions que se li demanaven des de València; el Comitè de Gestió tenia una oficina i la Cambra de Comerç de València tenia una persona treballant al Consell Superior de Comerç. Era fer dues vegades la mateixa faena, perquè els diferents organismes tenien quasi sempre interessos comuns.»

L'oficina també vol ser un lloc de trobada per a tots el valencians que viuen o acudeixen en un moment donat a Brussel·les i pretén donar informació de totes les activitats del Parlament i llocs de reunió. A llarg termini aquest centre planteja mantenir relacions amb les oficines de la resta de l'estat espanyol que han fet de Brussel·les punt de confluència.

Tona Català



PREGUNTA DE LA SETMANA

Rafael Recuenco

Secretari General d'UGT-PV.

—¿Com valora l'acord assolit entre govern i sindicats en matèria de deute social?

—En principi, cal valorar positivament l'acord perquè representa la reparació del deute social amb funcionaris i pensionistes, col·lectius bàsicament castigats per les freqüents desviacions de l'IPC hagudes en els últims temps, i representa igualment que no es donaran noves pèrdues del seu poder adquisitiu amb l'establiment de les clàusules de garantia. /A.V.

LA XIFRA

13.500

persones s'han capitalitzat acollint-se als programes d'auto-ocupació promoguts per l'INEM durant l'any passat en la província de Barcelona. Des que fa tres anys i mig es va iniciar aquest nou pla, pel qual el desocupat percep d'una el subsidi d'atur per a muntar una empresa, han capitalitzat empreses unes 60.000 persones. D'aquestes, tan sols el 7,2% han tancat i un 92,8% continuen en actiu. A més, un 20% de les empreses han incorporat personal i s'han expansionat.

S. M.



A 200 milions d'ecus ascendeix el pressupost del programa comunitari Comett II, destinat al foment de la cooperació entre la universitat i l'empresa en matèria de formació en noves tecnologies. La vigència del Comett II abraça del 1990 fins al 31 de desembre del 1994 i la canalització al País Valencià es realitza a través de la Fundació Universitat Empresa de València, ADEIT, que compta amb la col·laboració de la Universitat Literària de València i les conselleries de Cultura, Educació i Ciència i d'Indústria, Comerç i Turisme de la Generalitat valenciana.

En opinió de J. Luis Fernández Cavada, membre del Comitè d'Avaluació de Projectes Comet II, «l'IMPIVA, el Parc Tecnològic, les associacions d'investigació i els instituts tecnològics són la plataforma que pot fer possible la incidència del Comet II al País Valencià».

A. V.

En pell, la italiana

La invasió de peces de vestir de pell provinents de l'estranger és la principal característica del subsector de confecció en pell segons les xifres facilitades pel Consejo Espanol de Curtidores. Durant el període 1986-1988 el valor de les importacions ha passat de 898 milions de pessetes a 9.062 milions. Per contra, les exportacions tan sols han augmentat en aquest període en un 21,7%, fet que ha agreujat el deteriorament de la balança comercial.

Les darreres xifres computades, corresponents als nou primers mesos del 1989, anoten importacions per valor de 4.196 milions de pessetes i exportacions estimades en 3.313 milions. Un saldo, per tant, negatiu de 883 milions. Per països són Marroc, Itàlia, Corea del Sud, Pakistan i Turquia els principals orígens de les importacions rebudes a l'estat. Exceptuant Itàlia, que basa la política comercial en la incorporació de disseny i qualitat als productes, la resta dels productors basen la penetració en el baix preu dels productes si bé també manquen de les tècniques i el *know-how* de l'adobament.

Quant a les exportacions, el principal client és Japó, amb una tendència



a l'alça que va situar les compres durant els nou primers mesos del 1989 en 2.292 milions de pessetes, un 33% de les exportacions totals d'aquest tipus de productes. Estats Units, RFA, França i Hong-Kong completen la llista de principals compradors.

A. V.

EN BREU

«Joves empresaris al comerç» és el títol de la tau-la rodona organitzada per la Cambra de Comerç d'Alacant en col·laboració amb la Conselleria d'Indústria, Comerç i Turisme. L'acte, programat per al 2 de febrer, s'inclou dins del curs ATC, «Master en Distribució Comercial».

L'elaboració d'un Pla d'Actuació per a la millora de les condicions de treball serà el resultat del conveni que signaran el pròxim mes de febrer la Direcció General d'Inspecció del Treball del Ministeri de Treball, la Conselleria de Treball de la Generalitat valenciana i els sindicats CCOO i UGT. Els objectius són vigilar el compliment de la legislació en matèries com la contractació, els convenis col·lectius i la seguretat i higiene en el treball.

Entre els dies 8 i 12 de febrer se celebrarà a Xixona (l'Alacantí) l'onzena edició de la Fira Internacional del Gelat Artesà, GELAT'90. La manca d'infraestructures i un espai apropiat fan, una vegada més, que el comitè organitzador presidit per José Manuel Miquel García haja d'escollir opinions que aconsellen el trasllat del certamen al palau de fires de València.

Andrés Pedreno és el director del Master d'Economia de la Salut i Gestió dels Serveis Sanitaris que s'inicia el pròxim dia de febrer a la Universitat d'Alacant.

OPINIÓ

L'olla soviètica

Els russos han passat per Barcelona després d'una breu estada a Madrid. La comitiva, un tant heterogènia, la integraven *empresaris* i experts en economia. Els *empresaris* proclamen la condició de dirigents de cooperatives soviètiques. A Barcelona van difondre les seves doctrines en el prestigiós centre d'empresaris vinculat a l'Opus Dei, IESE, és a dir, l'Institut d'Estudis Superiors d'Empreses. Els russos van comunicar a l'auditori, atònit, que les condicions de vida a la Unió Soviètica són pèssimes, que estan mancats de molts béns de consum.

Fou tan gran el pessimisme que es desprenia de les descripcions dels russos que ells mateixos s'adonaren del contrasentit que era demanar inversions a la Unió Soviètica. Ho van arranjar com van poder subratllant les grans oportunitats que s'obrien davant les *joint-ventures* amb el capital europeu occidental.

La desqualificació del sistema soviètic de planificació va ser radical i no van deixar de remarcar que els excessos de

la planificació central eren tants que a l'hora de decidir el nombre de sabates que calia fabricar calia afegir-ne el color i la forma... i així en totes les mercaderies. Durant el col·loqui van arribar a afirmar que des de 1920 la Unió Soviètica no havia tingut consecucions materials, i quan al·ludí de l'auditori va assenyalar que segur que alguna cosa sí que s'havia aconseguit, van contestar tot seguit que «jaixò mateix assegurava Brejnev!».

Tot sembla indicar que l'abast de la *perestroika* va més lluny que ningú es podia imaginar. La reforma impulsada per Gorbtxov dista de trobar molts adeptes. L'única afirmació en comú dels russos a Barcelona va ser que el procés de reforma era irreversible tot i que dubtessin que fos el mateix Gorbtxov qui pogués dur-lo a cap.

Tot apunta a una situació caòtica en la qual el diàleg resultés molt difícil. Potser la conclusió que es pot traure de les jornades russes a Barcelona és que l'URSS és una olla tot i que bull.

Fabià Estapé

Balears: La inversió mana

La Comunitat de Balears ha aprovat els pressupostos del 1990 que, per enguany, representen un increment d'un 23,19% respecte al de l'any 1989 i que se situen en una quantitat global de 24.974 milions de pessetes.

Les característiques principals d'aquests pressupostos són abordar una dràstica contenció de les despeses corrents i un increment espectacular de les dotacions destinades a béns d'inversió. La xifra total destinada a Operacions de Capital s'incrementa en un 38,21% respecte de l'any 1989. Aquesta tendència d'augment de les inversions és una constant d'aquests darrers anys, ja que les despeses de capital han passat de representar un 42,40% sobre el total del pressupost a un 47,50%. Per altra banda, les despeses d'Operacions Corrents han passat d'un 56,54% a un 49,87% sobre el total del pressupost.

Aquest esforç inversor, l'origen del qual s'estableix en els fluxos financers que es desprenen de la contenció de les despeses corrents, s'aguditza

moltíssim en analitzar el pressupost de la CAIB consolidat amb els organismes autònoms i sobretot amb les Empreses Públiques.

Aquest exercici de 1990 representa l'arrancada de les empreses públiques de la CAIB, amb el que això representa d'agilitat i desconcentració en la gestió i administració dels fluxos financers. El pressupost dels organismes autònoms i empreses públiques ha passat de 574,9 a 5.377,6 milions de pessetes. De l'anàlisi d'aquest pressupost consolidat es desprèn que la CAIB destina més del 50% del pressupost a inversió. Pel que fa a les retribucions bàsiques de la plantilla pressupostària s'incrementen en un 5% a l'espera del que faci l'administració central.

Finalment, del compte financer de la CAIB i dels organismes autònoms per a l'exercici de 1990 es desprèn una necessitat de finançament per l'exercici de 2.450,3 milions de pessetes, cosa que continua situant la Comunitat Balear dins d'uns nivells baixos d'endeutament.



PAÍS VALENCIA



DIJOUS

Cinema: Projectió de sis curts-metratges dins del programa *Teleplays de Samuel Beckett*, el qual s'inclou dins del cicle «Samuel Beckett (y Keaton)». Instrucciones para mirar el silencio». Els curts presentats són: *Not I (No jo)*, *Ghosts trio (Trio de fantasmes)*, *But the clouds (Excepte els núvols)*, *Quad, Nacht und trauma (Nit i somni)* i *What where (Què on)*. (18.00 hores). Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Exposició: Tapissos d'Elena Quesada. Casa de la Cultura (fins el 4 de febrer), Sagunt (Camp de Morvedre).

DIVENDRES

Música: Orquestra Municipal de València. Director: Thomas Knokz. Violí: Eugene Sarbu. Interpretaran: Concert per a violí i orquestra en *mi* menor Op. 74 de F. Mendelssohn i Simfonia núm. 6 en *la* major d'A. Bruckner. (20.15 hores). Palau de la Música. València.

Cinema: *La casa de Carroll street* (1987). Director: Peter Yates. Intèrprets: Kelly McGillis i Jeff Daniels. Cine club Almussafes. Almussafes (l'Horta).

DISSABTE

Cinema: *Film* (1965). Sense diàlegs. *El gran espectáculo (The playhouse)*, 1921). Muda amb rètols en castellà. *El navegante (The navigator)*, 1924). Muda amb rètols en castellà. Les tres pel·lícules dins del cicle «Samuel Beckett (y Keaton)». Instrucciones para mirar el silencio». (18.00 hores). Sala Juan Piqueras. Plaça de l'Ajuntament, 17. València.

Música: Teresa Berganza, mezzo-soprano, i Juan Antonio Álvarez Parejo, pianista. Interpretaran obres de G. B. Pergolesi, G. Rossini, G. Bizet, P. Strauss i J. Rodrigo. (19.30 hores). Palau de la Música. València.

CATALUNYA



Música clàssica, contemporània i barroca: Solistes de l'Orquestra Ciutat de Barcelona —trompeta, trombó i piano—, interpreten obres de Britten, Creston, Arutunian, Haydn i Vivaldi. Saló de Cent de l'Ajuntament de Barcelona. Plaça de Sant Jaume, s/n. 20 hores. Barcelona.

Jam Session: Cada 7 dies el millor jazz a la Cova del Drac. Sempre amb noves bandes. Carrer de Tuset, 30. A partir de les 22 hores. Barcelona.

Òpera: *La Bohème*, de Puccini. Orquestra Simfònica del Vallès i Cor d'Amics de l'Òpera de Sabadell. Teatre Municipal La Faràndula. Alfons XIII. 21 hores. Sabadell.

Fotografia: «Deu visions del port de Barcelona». Exposició fotogràfica que recull imatges inhabituals i gens turístiques del port de Barcelona. Sala Arcs. Arcs, 5. Barcelona.

Exposició antològica de pintura i escultura: «Quinze anys d'art espanyol». Galeria Maeght. Montcada, 25. Barcelona.

Música clàssica i contemporània: L'Orquestra Ciutat de Barcelona, interpreten obres de Mestres Quadreny, Monsalvatge, Wagner, Wendschick i Ravel. Palau de la Música Catalana. Amadeu Vives, 1. 19 hores Barcelona.

Teatre: *Woza Alberti*, de Percy Mtwa, Mhongen Ngeema i Barney Simon per la Companyia «Tembe Theatre Company». Teatre Romea. Hospital, 51. 22 hores. Barcelona.

Cabaret: *Nit d'il·lusions* a La Belle époque. Muntaner, 246. Barcelona.

BALEARS



Exposició. Obra de Manuel Ángeles Ortiz. Galeria d'art Manéu-Sant Martí. (Sant Martí, 1). Horari de matí i horabaixa, fins a les 20.00 hores. Palma.

Exposició. Mostra de l'obra d'Onofre Prohens, Cati Oliver i Basili Escudero. Galeria d'art Horrach Moyà (carrer de Catalunya, 4). Horari de 10.30 a 13.30 i de 17.30 a 20.30 hores. Palma.

Exposició. Obra col·lectiva de pintors naïf que es presenta sota el títol «Art Naïf». Terminal A de l'aeroport de Son Sant Joan. Tot el dia obert. Palma.



Exposició. Obres de diversos autors componen el nou catàleg exposat, amb noms com els de Joseph Beuys, Broto, Ben Jakober, Antonis Sociés, entre altres. Galeria Joan Guaita, Art-Consulting. (Lluís Fàbregas, 10). Horari de matí i horabaixa, fins a les 20.00 hores. Palma.

Exposició. Obres de Josep Bover, Coll Bardolet, M. Cifre, Daniel Codorniu i Mandilego. A la Galeria L'Auba (carrer Baró de Pinopar, 4). Horari de matí i horabaixa, fins a les 20.00 hores. Palma.

DIUMENGE

Música: Banda Municipal de València. Director: Julio Ribelles. Interpretaran obres de S. Reig, A. Blanquer i G. Bizet. (11.30 hores). Entrada lliure. Palau de la Música. València.

Música: Virtuosos de Moscou. Director: Wladimir Spivakov. Baix: Friedrich Lips. Violoncel: Mikhail Milman. Tenor: Neil Mackie. Interpretaran: Les set paraules de S. Gubaidulina, Les il·luminacions Op. 18 de B. Britten i Simfonia núm. 5 en si bemol major D. 485 de F. Schubert. (19.30 hores). Palau de la Música. València.

DILLUNS

Exposició: Inauguració de l'exposició «Realitat al Sàhara d'avui: el Polisario» (Amb col·loqui). (20.30 hores). Benicarló, 42 (local de l'Assemblea de Veïns del barri de Benimaclet). València.

Exposició: Aiguaforts de Bruno Rinaldi. L'autor ha traslladat als aiguaforts una crònica íntima a voltes, documental d'altres, d'aquesta cursa que segons els italians, és «la cursa piu bella del mondo». Centre Cultural. Alcoi (l'Alcoià).

DIMARTS

Teatre: *El hombre del destino*. Intèrprets: Eusebio Poncela i Carme Elías. Napoleó es troba amb una dona enigmàtica en una posada. Obra inclosa al programa Hivern teatral 1990. Teatre Calderón. (22.30 hores). Alcoi (l'Alcoià).

**DIMECRES**

Exposició: Retrospectiva de l'obra de Bram Van Velde. L'exposició consta de vuitanta-vuit olis i *gouaches* que permeten analitzar l'evolució de l'autor. IVAM, Centre Julio González. Guillem de Castro, 118. València.

Teatre: *Mala yerba*, de Rafael Mendizábal. Director: Eduardo Fuentes. Intèrprets: Rafaela Aparicio, Nacho Novo, Paloma Suárez, Juan Graell i Àngel Pardo. (19.00 i 22.45 hores). Teatre Olympia. Sant Vicent, 44. València.

Música de cinema: La Banda Municipal de Barcelona interpretarà música de les següents pel·lícules: *La guerra de las galaxias*, *West side story*, *Cabaret*, *My fair Lady* i d'altres films populars. Centre Cívic de les Cotxeres de Sants, 79-81. 11.30 hores. Barcelona.

Òpera: *Elektra*, de Richard Strauss, amb l'Orquestra i Cors del Gran Teatre del Liceu, dirigits per Uwe Mund. Teatre del Liceu. Rambla, 61. 17 hores. Barcelona.

Exposició de ciències ocultes: «Satan, viatges a les tenebres». Museu de Cera. Rambla, 4. Barcelona.

Exposició de pintures de Joan Terraz. Sala d'exposicions Hispano 29 —Banco Hispano Americano—. Diagonal, 449. Barcelona.



Conferència: «La música de cambra de Ligetti», amb audició de fragments d'obres d'aquest autor centroeuropeu; a càrrec d'Albert Sardà. Centre Cultural de la Caixa de Pensions. Passeig de Sant Joan, 108. 19 hores. Barcelona.

Exposició de pintura: Obres de Mateo Vilagrassa, pintor amb una sòlida trajectòria des de fa 25 anys. S'hi presenten olis i obres sobre paper. ASB Gallery. Diagonal, 606. Barcelona.

Teatre: *El coratge de matar*, de Lars Moren. Per la companyia Teixidors a mà-Teatreneu sota la direcció de Carles Lasarte. Teatreneu. Terol, 26. 22 hores. Barcelona.

Exposició d'arquitectura: Josep Puig i Cadafalch, entre la casa i la ciutat. Últims dies per veure-la. Centre Cultural de La Caixa. Passeig de Sant Joan, 108. Barcelona.

Teatre. Representació de *Jubilat ve de jubileu*, original de Xesc Forteza, una de les darreres oportunitats per veure aquesta obra. Teatre-Saló Rialto. Dues funcions diàries a les 19.00 i les 22.00 hores. Palma.

Exposició. Mostra col·lectiva de l'obra de Joan Bennassar, Rafa Forteza, Josep Maria Teixidó, Gust Graas, entre d'altres. Galeria d'art «Maneu-Magatzem». (Cecilio Metelo, 6). Horari de matí i horabaixa, fins a les 20.00 hores. Palma.

Conferència. Dins del cicle de conferències «Lliçons de Literatura Universal», organitzat per l'Ajuntament de Palma entre els actes de Cultura Fi de Segle, conferència a càrrec de Lluís Ma. Toledo que versarà sobre l'obra de Marcel Proust. Palau Soller. A les 20.00 hores. Palma.

Exposició. Mostra de l'obra del pintor Jaume Poma. Galeria Bennassar (plaça Major, 6). Horari de matí i horabaixa. Pollença.

Exposició. Obra de l'artista Pasqual Roch Minue de l'Escola de Pollença. Galeria d'art Maneu-Moncadés (carrer Moncadés, 2). Horari de matí i horabaixa, fins a les 20.00 hores. Palma.



CANAL 9



TV3



CANAL 33



DIJOUS

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Vides privades. C. 6.
15.30: California. C. 19.
16.20: A deshora.
16.45: Documental.
17.10: Tu o nadie. C. 19.
18.10: Notícies 9.
18.15: Els guardians de la Ga.
18.40: Pruna, la cangur. C. 15.
19.00: Hospital. C. 25.
19.50: Notícies 9.
19.55: Super agente 86. C. 17.
20.25: El show de J. Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Tal com show.
23.00: Miss Marple.
24.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta.
Geologia: «Coure: recursos i reserves».
11.15: Segona vegada: «Informatiu cinema». «Basquetman-
nia». «60 minuts».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. (C. 84).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 193.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 6.
17.20: Dibuixos animats.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club:
«Temps de neu».
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: Tres pics i repicó.
22.50: Temps de neu 2V.
23.10: Esports Flash.
00.10: Telenotícies.
00.30: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Sputnik.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.40: Tot l'esport.
22.00: Actual.
23.00: Canal 33 presenta.
24.00: Fi d'emissió.

DIVENDRES

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Vides privades. C. 7.
15.30: California. C. 20.
16.20: A deshores.
16.45: Documental.
17.10: Tu o nadie. C. 20.
18.10: Notícies 9.
18.15: Els guardians de la G.
18.40: Pruna, la cangur. C. 16.
19.00: Max Headroom. C. 4.
19.50: Notícies 9.
19.55: Allo, allo. C. 17.
20.25: El show de J. Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Hui cinema: «El árbol
de la vida».
00.30: Montecarlo. C. 4.
01.35: Notícies 9.
01.40: Bona nit.
01.45: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. La
Il·lustració: «La necessitat de
la història».
11.15: Segona vegada: «Es-
ports Flash». «Senyals». «Ac-
tual».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta (Cap. 85).
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 194.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall. C. 7.
17.20: Dibuixos animats.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.10: Bona cuina.
21.20: La vida en un xip.
23.45: Telenotícies.
00.05: Cinema de mitjanit:
«Tuff Turf».
01.50: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat oberta.
20.00: Futbol.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: La bella i la bestia.
23.00: Tres, catorze, setze.
24.00: Fi d'emissió.

DISSABTE

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Els Monkeys. C. 22.
15.30: Sessió contínua: «Pas-
sió».
16.55: Laurel i Hardi.
17.15: Popeye.
18.00: Beverly Hills Buntz.
18.30: Video cine: «La ruta
del trigo».
20.00: Futbol. At. Madrid-
Sevilla C.F.
22.00: Notícies 9.
21.20: Dossiers.
22.20: Entre amigos.
00.10: Cinema nit: «Dos no-
ches con Cleopatra».
01.40: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Sardanes.
10.25: Resum setmanal: «Ma-
traca, no».
13.30: Resum setmanal: «Mi-
kimoto Club». «Oh!, Bongò-
nia» i «Motor a fons».
14.15: Photomaton 2V.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Bona cuina.
15.35: Tarda de musicals:
«¡Star!».
18.10: Festival Tex Avery.
18.20: Robin Hood. C. 5.
19.10: El retorn a l'illa del
Tresor. C. 4.
19.55: Futbol. Retransmissió
en directe del partit entre Se-
villa i At. Madrid. (El resul-
tat de la Lotto 6/49, en aca-
bar el partit).
22.00: Telenotícies.
22.25: El temps.
22.30: Bona cuina.
22.45: Cagney i Lacey. C. 62.
23.40: Caim i Abel. C. 7.
00.40: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: Sports show.
20.00: Vibria.
20.10: Photomaton.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.35: La caixa sàvia.
23.05: Cadència.
00.35: Fi d'emissió.

DIUMENGE**DILLUNS****DIMARTS****DIMECRES**

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Els Monkeys. C. 23.
15.30: Sessió contínua: «El ceniciento».
17.15: Mini Monstres. C. 11.
17.40: Flash Gordon. C. 17.
18.00: Minut a minut.
19.45: «Quatre per terra».
20.15: Menjar i viure.
20.30: Roseanne. C. 4.
21.00: Notícies 9.
21.20: Cagney y Lacey. C. 15.
22.20: Minut a minut.
23.30: Solfa íntima.
00.20: Trobats a l'estació.
00.50: Fi d'emissió.

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Vides privades. C. 8.
15.30: California. C. 21.
16.20: A deshora.
16.45: Documental.
17.10: Tu o nadie. C. 21.
18.10: Notícies 9.
18.15: Els guardians de la G.
18.40: Pruna, la cangur. C. 17.
19.00: Hospital. C. 26.
19.50: Notícies 9.
19.55: Phyllis. C. 18.
20.25: El show de J. Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: Primera fila: «Tarde de perros».
23.40: George y Mildred.
00.10: Notícies 9.
00.15: Bona nit.
00.20: Fi d'emissió.

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Vides privades. C. 9.
15.30: California. C. 22.
16.20: A deshora.
16.45: Documental.
17.10: Tu o nadie. C. 22.
18.10: Notícies 9.
18.15: Els guardians de la G.
18.40: Pruna, la cangur. C. 18.
19.00: Hospital. C. 27.
19.50: Notícies 9.
19.55: La cuina dels embolics.
20.25: El show de J. Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: 1 de 5.
23.00: Viudas. C. 4.
00.00: Temps de joc.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

14.30: Carta d'ajust.
15.00: Avanç de programació.
15.02: Vides privades. C. 10.
15.30: California. C. 23.
16.20: A deshora.
16.45: Documental.
17.10: Tu o nadie. C. 23.
18.10: Notícies 9.
18.15: Els guardians de la G.
18.40: Pruna, la cangur. C. 19.
19.00: Hospital. C. 28.
19.50: Notícies 9.
19.55: Newhart. C. 16.
20.25: El show de J. Monleon.
21.00: Notícies 9.
21.30: «Confidencias».
23.30: Targeta de visita:
24.00: Enquadres.
00.30: Notícies 9.
00.35: Bona nit.
00.40: Fi d'emissió.

09.45: Carta d'ajust.
10.00: Dibuixos animats.
10.45: Signes dels temps.
11.30: Cadència 2V.
13.00: Gol a gol: Hoquei.
15.00: Telenotícies.
15.25: El temps.
15.30: Jim West. C. 1.
16.35: Pel·lícula diumenge tarda: «El seductor».
18.20: Gol a gol (bàsquet).
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Trenta minuts.
21.45: Dallas. C. 69.
22.35: Gol a gol (edició nit).
23.50: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Univer. Oberta. Ciències: «Molècules orgàniques en acció».
11.15: Segona vegada: «Gol a gol». «Tres, catorze, setze».
«Trenta minuts».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 86.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 195.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall.
17.20: Dibuixos animats: «El doctor Slump».
17.45: Víctor. Lliçó 16.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto club.
19.35: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Bona cuina.
21.20: Roseanne. C. 4.
21.50: Pantalla: «La batalla del porro».
23.40: Telenotícies.
24.00: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. Matemàtiques: «Xarxes i matrius».
11.15: Segona vegada: «Thalassa». «La caixa sàvia».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 87.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 196.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall.
17.20: Dibuixos animats.
17.45: Víctor.
18.45: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Telenotícies.
21.00: El temps.
21.05: Bona cuina.
21.20: La parada.
22.55: L'hora d'Alfred Hitchcock: «No passa res a Linvale»
23.50: Telenotícies.
00.10: Fi d'emissió.

10.30: Carta d'ajust.
10.45: Universitat Oberta. Genètica: «Estudi del cas dels mussols bruns».
11.15: Segona vegada: «La parada». «A debat».
13.40: TN comarques.
13.55: La senyoreta. C. 88.
14.30: Telenotícies.
15.00: El temps.
15.05: Bona cuina.
15.15: Veïns. C. 197.
15.40: Com a casa.
16.30: La gran vall.
17.20: Dibuixos animats.
17.45: Víctor.
18.00: Matraca, no.
18.45: Mikimoto Club.
19.40: Filiprim.
20.30: Basquet. F.C. Barcelona i Jugoplastika, corresponent a Copa d'Europa.
22.00: Telenotícies.
22.30: El temps.
22.40: Bona cuina.
22.50: Cinema 3: «L'inno-cent».
01.00: Telenotícies.
01.20: Motor a fons. 2V.
01.45: Fi d'emissió.

15.45: Carta d'ajust.
16.00: El dia en què l'Univers va canviar. C. 10.
17.00: Senyals.
17.45: El món del cinema.
18.15: Fila 33: «Canvi d'hàbits».
19.55: Curt-metratge.
20.20: Thalassa.
21.00: Telenotícies.
21.25: El temps.
21.30: Versió original: «El món de Bimala».
23.10: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Basquetmania.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Dimensió desconeguda:
22.25: A debat.
24.00: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Star Trek.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.00: Teatre: «El dret d'escollir».
23.30: Fi d'emissió.

19.15: Carta d'ajust 33.
19.30: Universitat Oberta.
20.00: Cosmos.
21.00: Telenotícies.
21.30: El temps.
21.35: Tot l'esport.
22.30: 60 minuts.
23.45: Fi d'emissió.

CANAL 9



DIJOUS



DIVENDRES

El árbol de la vida (*The raintree county*, 1957; 160 minuts), d'Edward Dimytrik. Interpretada per Montgomery Clift, Elizabeth Taylor, Lee Marvin i Rod Taylor. Cinta epico-romàntica ambientada en la guerra civil nord-americana, amb un excel·lent repartiment i una bona realització. Film prou interessant. 21.30 hores.

DISSABTE

Passió (*Passion*, 1954; 84 minuts) d'Allan Dwan. Pel·lícula ambientada a la Califòrnia de finals del segle XIX, en la qual es barregen acció, gelosia, amor i violència. Amb Cornel Wilde i Yvonne De Carlo. 15.30 hores.

Dos noches con Cleopatra (*Due notti con Cleopatra*), de Mario Mattioli. Film històric que narra les intrigues de l'Egipte faraònic de Cleopatra. 00.10 hores.

TV3



Tuff turf (*Tuff turf*, 1985; 106 minuts), de Firtz Kiersch. Interpretada per James Spader i Kim Richards. Una incògnita per a tots els televidents. 24.00 hores.

Star! (*Star!*, 1968; 154 minuts), de Robert Wise. Musical amb cert interès interpretat per Julie Andrews, Richard Crenna i Michael Craig. 15.45 hores.

TV-1



La rubia del bar (1986; 90 minuts), de Ventura Pons. Interpretada per Enric Majó, Nuria Hosta, Pepe Martín, Ramoncín, José Monleón i Mary Santpere. Comèdia dramàtica d'ambient barceloní basada en un guió d'Andreu Martín. 1.00 hores.

Todos eran mis hijos (*All my sons*, 1948; 91 minuts), d'Irving Reis. Interpretada per Edward G. Robinson, Burt Lancaster, Mandry Christian i Howard Duff. Un clàssic en blanc i negre que sempre és recomanable tornar a veure. 1.00 hores.

Las Vegas, 500 millones (1969; 122 minuts), d'Antonio Isasi. 16.05 hores.

Los cazafantasmas (*Ghostbusters*, 1983; 99 minuts), d'Ivan Reitman. 22.15 hores.

Nosotras las mujeres (*Siamo Donne*, 1953; 88 minuts), de Roberto Rossellini. 1.05 hores.

TV-2



La horca puede esperar (*Sinfull davey*, 1969; 85 minuts), de John Huston. Obra menor de Huston, que a pesar de tot això té el seu encant. Producció britànica protagonitzada per John Hurt i Pamela Franklin. 22.50 hores.

La gran comedia (1986; 85 minuts), de Juan Pinzas. Comèdia que va passar sense pena ni glòria per les pantalles dels cinemes. Protagonitzada per José Luis López Vázquez, Luis Escobar, Rosalía Dans i Pilar Sueiro. 17.30 hores.



DILLUNGS

El ceniciento (*Cinderfella*, 1960; 90 minuts), de Frank Tashlin. Divertida paròdia del conte *La Ventafocs*. Jerry Lewis interpreta el paper de Feli, un jove maltractat per la seua perversa madrastra i els malvats germanastres. Com sempre, Jerry Lewis farà passar una bona estona als televidents. 15.30 hores.

DILLUNS

Dia de basca (*Dog day afternoon*, 1975; 124 minuts), de Sidney Lumet. El frustrat atrac a una sucursal bancària de Brooklyn provoca autèntics moments de tensió entre els atracadors, els empleats i els clients del banc. La tensió, present durant tota la pel·lícula, manté l'espectador assegut a la butaca les més de dues hores que dura. Protagonitzada per Al Pacino. 21.30 hores.

DIMARTS

Confidencias (*Grupo di famiglia in un interno*, 1974; 111 minuts), de Luchino Visconti. Coproducció italo-francesa protagonitzada per Burt Lancaster. Un vell professor que viu sol, aïllat en el seu món particular de cultura i estètica, es veu importunat per una comtessa, el seu amant, la seua filla i l'amant d'aquesta, els quals pretenen instal·lar-se a l'àtic buit. 21.30 hores.



El seductor (*The beguiled*, 1971; 109 minuts), de Don Siegel. Reposició per a la tarda del diumenge protagonitzada per Clint Eastwood, Geraldine Page, i Elizabeth Hartman. 16.35 hores.

La batalla del porro (1981; 100 minuts), de Joan Miguell. Comèdia que tracta amb humor el tema de l'obligatorietat del servei militar. La pel·lícula és una aventura molt divertida on s'enfronten l'autoritarisme i les ganes de viure. Interpretada per Victoria Abril, Joan Borràs, Pauls Naschy, Fernando Rubio, Joan Armengol i Pepe Rubianes. 22.00 hores.



L'innocent (*L'innocente*, 1976; 125 minuts), de Luchino Visconti. *L'innocent* és una adaptació de la novel·la de Gabriele d'Annunzio, preconitzador a Itàlia de les idees de Nietzsche sobre el superhome. Visconti fa una crònica de la decadència de l'alta burgesia romana de finals del segle XIX. 22.00 hores.

Corazón verde (*A new leaf*, 1970; 98 minuts), d'Elaine May. Pel·lícula nord-americana protagonitzada per Walter Matthau, Elaine May, Jack Weston i George Rose. 16.05 hores.

Mambrú se fue a la guerra (1986; 92 minuts), de Fernando Fernán Gómez. Film sobre la postguerra espanyola. 21.55 hores.

Los zancos (1984), de Carlos Saura. Film inclòs dins del cicle dedicat a Carlos Saura que ofereix TVE-1 dins l'espai *Cineclub de madrugada*. Interpretada per Fernando Fernán Gómez, Laura del Sol i Antonio Banderas. 1.00 hores.

Extraños en un tren (*Strangers on a train*, 1951), d'Alfred Hitchcock. No és la millor pel·lícula d'aquest director, però la seua genialitat sempre ens pot sorprendre. 22.30 hores.

Dràcula (*Dracula*, 1931), de Tod Browning. Bona versió d'aquest clàssic del cinema de terror. Destacable és la interpretació que fa Bela Lugosi del famós vampir. 1.00 hores.

Cartas de una novicia (*Lettere di una novizia*, 1960), d'Alberto Lattuada. Producció italiana protagonitzada per Jean Paul Belmondo, Pascale Petit i Massimo Girotti. 1.00 hores.

El teniente Robinson (*LT. Robinson Crusoe*, 1966; 109 minuts), de Bryan Paul. Recreació de la novel·la *Robinson Crusoe* protagonitzada per Dick Van Dyke, Nancy Kwan, Akim Tamiroff i Arthur Malet. 10.15 hores.

Operación Crossbow (*Operation Crossbow*, 1965, 111 minuts), de Michael Anderson. Film d'acció protagonitzat per Sophia Loren i George Peppard. 0.15 hores.

Escala en Hawai (*MR. Roberts*, 1955), de John Ford. Protagonitzada per Henry Fonda, James Cagney, Jack Lemmon i William Powell. Aquest film s'inclou dins del cicle a Jack Lemmon. 22.35 hores.



La mano china (*China hand*, 1986), de Jerry London. David Soul, Mike Preston i Mel Harris interpreten els principals papers. 23.30 hores.

EL TEMPS

Subscriure's a EL TEMPS és una decisió plena d'avantatges:

- Rebre'l setmanalment a casa.
- Preu bloquejat tot l'any.
- Un descompte superior al 10 per cent.
- Números extra i suplementos gratuïts.

I ara, un mes de regal:

Pagues un any i reps la revista durant 13 mesos.

ÉS EL MOMENT DE SUBSCRIURE'T

1er. cognom _____ 2on. _____ Nom _____ Tel. part. _____
Domicili _____ Població _____
Any de naixement _____ Professi6 _____ Tel. treball _____ DNI _____

Se subscriu al setmanari EL TEMPS per un període d'UN ANY, prorrogable si no hi ha ordre en contra, i un import de:

• La subscripció representa un descompte de més del 10% sobre el preu de venda als quioscs.

☐ 11.660 pessetes - amb pagament:
☐ Anual (1 rebut per la quantitat abans citada)
☐ Semestral (2 rebuts de 5.830 pessetes).
(Sols en el cas de pagament per banc).

☐ 16.400 (Europa) ☐ 22.000 (Amèrica)
Forma de pagament:
☐ Dom. bancària. ☐ Xec bancari adjunt
☐ Gir postal núm. _____
(Firma)

Distingits senyors: Caixa/Banc _____ Agència _____
Adreça _____ Població _____
Nom i adreça del titular del compte _____

Els pregue que fins a nova ordre els rebuts que presentará Edicions del País Valencià, S. A. per l'import de la SUBSCRIPCI6 ANUAL a pagar en:

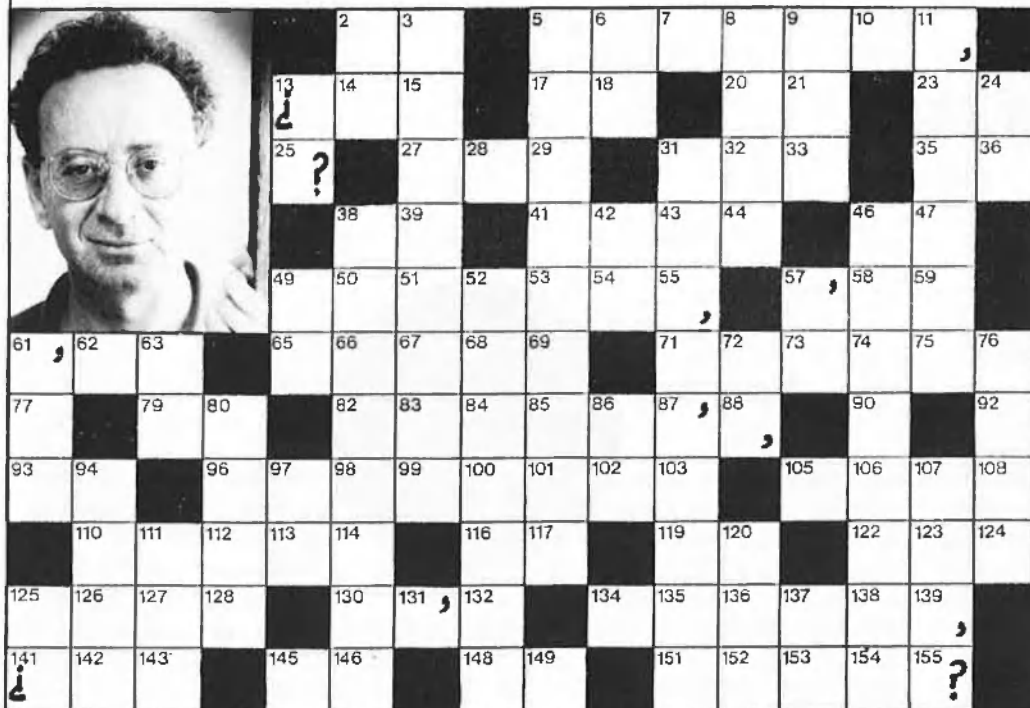
☐ 1 rebut anual ☐ 2 rebuts semestral
siguen pagats amb càrrec: ☐ C/c. ☐ Llibreta
Núm. _____

**Butlleta
de subscripció**

_____ de _____ 198_____
(Firma)

EL TEMPS • Avinguda del Bar6 de Càrcer, 40, 13a. • 46001 VALENCIA





Text explicatiu

Aquest damerograma es resol traslladant les lletres de les solucions a la casella corresponent de la graella superior, on es podrà llegir un text extret de la darrera novel·la de Joan Francesc Mira, *Els treballs perduts*, recentment publicada per Tres i Quatre, que promet ser una de les novetats més interessants de l'any. Per facilitar la tasca, el títol d'aquesta bella novel·la es llegeix acròsticament a partir del primer mot-solució.

Solució en el pròxim número.

66	105	142	9	51	79

Pesta boicotejadora dels JJ.OO.

61	15	134	49	88	111

Senzill.

57	99	28	122	41	152

Seients que ocupen els directius d'un equip de futbol.

82	80	24	96	44	128

Deixa't la feina.

130	14	31	112	87	74

Introdueixen el melindro al cafè amb llet.

73	10	42	123	29	143

Vast.

38	90	141	116	124	71

Entrada.

86	149	27	58	75	50

Molt i molt barroc.

55	138	84	5	92	146

Cadascuna de les classes d'articles amb què negociaja un comerciant.

20	93	43	127	53	6

Decenni.

102	46	35	59	135	126

Ennuagada.

106	114	154	23	83	139

Dit de dos sons que tenen el mateix to.

153	21	101	62	32	72

Superproducció nord-americana que es va endur el màxim nombre d'*oscars*.

69	97	110	33	137	11

Masmorra, presó subterrània.

3	117	17	52	132	36

Desitjo ferventment.

151	76	2	68	85	107

Fa un gest a un conegut.

7	47	13	120	113	136

Vegetal que viu en condicions molt rigoroses i baixes temperatures.

148	39	77	108	100	131	94

Sortides parcials d'òrgans per una obertura accidental en el cos.

98	8	54	145	67	155

Llarga, llunyana.

65	119	125	63	25	18	103

Faràs a mans.

El davantal enigmista

Cada any, als Estats Units, el Comitè de Doublespeak del National Council of Teachers of English ret homenatge als personatges públics que hagin fet servir un llenguatge «evasiu, eufemístic, confús i contradictori», en la línia de *doublespeak* que plantejà Orwell en 1984. Entre els guanyadors d'aquest certamen figuren noms tan il·lustres com Jimmy

Carter (1980), Ronald Reagan (1980), Alexander Haig (1981) o Yassir Arafat (1975)... En el cas d'Arafat, la frase antològica que li va fer merèixer aquesta menció fou, poc més o menys: «Nosaltres no volem destruir ningú. És precisament perquè estem a favor de la coexistència que hem vessat tanta sang».

Joan F. Mira

CONTRAPUNT

Caucàsics

Sembla que en algun moment del segle passat algú, entre científic i il·luminat, entre positivista i bíblic, va llançar la teoria que tots els pobles europeus procedeixen del Caucas. Dir *caucàsic*, doncs, seria una manera —més discreta, dissimulada i suposadament neutral— de dir *blanc*.

Així, resultaria que la gent *blanca* procediria tota del Caucas. I en dir *blancs* voldríem dir, segons això, els mateixos que unes certes teories europees del primer terç d'aquest segle anomenaven *aris*, o potser ens estariem referint sense voler —i sense base— als pobles que parlen llengües de la gran família indoeuropea. Se suposaria, seguint aquestes denominacions, teories i fantasies populars, que més o menys allà on va anar a parar l'Arca de Noè vivia, fa alguns milers d'anys, una gent clara de pell i d'esperit, que després ha anat escampant-se per tot el continent europeu i les seues prolongacions ultramarines. Per què els *científics* del segle passat van situar en aquelles remotes muntanyes el bressol de tota blancor i civilització superior, és un misteri. Per què havien de venir d'allà els germànics i els grecs, els llatins i els celtes —que degueren extirpar d'Europa tota traça de raça inferior i anterior— és un altra fantasia espectacular. El cas, però, que la idea que tots els *blancs*, i per tant *superiors*, tenim els rebesavis al Caucas, ha circulat i circula encara profusament. Als Estats Units, per posar l'exemple més clar, no solament una persona pot ser classificada oficialment com a *caucàsica* a efectes censals, sinó que el mot apareix fins i tot en les seccions de «contactes personals» o anuncis matrimonials dels diaris. *Caucàsic* busca *caucàsica*, per amistat i eventual convivència.

Ara bé, ¿què en deuen pensar, els

caucàsics actuals de debò, de la seua paternitat putativa de mitja humanitat? Especialment els que són caucàsics des de sempre, és a dir els georgians i sobretot els armenis. No els àzeris, que són de família turca i d'origen centreamericà. ¿Pensen els armenis, per exemple, que els seus remots avantpassats són l'origen de tota la raça blanca universal? ¿Pensen els àzeris que no tenen dret a anomenar-se *caucàsics* en aquest sentit *blanc* de la paraula, perquè ells viuen al Caucas però no vénen del Caucas?

Segurament les faules caucàsiques euro-americanes no són allò que més els preocupa, als caucàsics d'ara mateix. Però curiosament, al Caucas, els *caucàsics* i els *no caucàsics* sí que tenen molt clara una cosa: que són mútuament incompatibles. D'ençà que, cap al final de l'Edat Mitjana més o menys, van anar arribant allà a dalt les avançades turco-asiàtiques, l'esport predilecte dels antics caucàsics i dels nous ha estat degollar-se els uns als altres sempre que l'ocasió ho permetia. El centre del Caucas és Armènia, i els armenis, voltats des de fa alguns segles de turcs i d'àzeris pel sud i per l'est, són els qui han portat la part pitjor d'aquesta degolladissa permanent. Fins a l'extrem que una cosa tan dura de suportar com era l'Imperi Rus, i la Unió Soviètica més tard, resultava preferible a la dominació turca. Els turcs —i els àzeris— han degollat armenis *sempre*, els armenis han degollat turcs i àzeris només quan han pogut, és a dir poques vegades i amb molt escassa efectivitat. Ho demostra el fet que els armenis, que ocupaven una extensa àrea al nord i al sud de l'Ararat (que ara podria ser ben bé un país de vint o trenta milions d'ànimes), s'han quedat reduïts a una



petita república soviètica de tres o quatre milions d'habitants. Quant als turcs i àzeris combinats —inclosos els àzeris de l'Iran, als quals els iranians autèntics, que sí que són *caucàsics* per molt que vagen vestits de mollah xiïta, els tenen ben poca simpatia— en deuen ser prop d'un centenar de milions.

Al sud de l'Ararat, d'ençà de les muntanyes massives durant la I Guerra Mundial i els anys immediats, ja no queda ni un armeni. Per acabar-ho d'adobar, Stalin, els anys vint, va premiar l'adhesió de l'Azerbaidjan amb la inclusió d'una regió armènia en aquesta república: Nagorno-Karabakh, fatalment, havia d'esdevenir el nom més famós del Caucas. Un dia o un altre. Durant més de seixanta anys, l'ordre soviètic ha impedit les degolladisses tradicionals. Les ganes, però, restaven intactes i passaven de generació en generació: a penes l'ordre soviètic ha començat a fer figa, de les ganes han passat als fets. Uns i altres. Mentre es manté la causa, els efectes poden activar-se en qualsevol moment. De manera bèstia, irracional i sanguinària, quan aquesta és l'experiència històrica dels afectats. Perquè els caucàsics del Caucas no han tingut mai ocasió de resoldre els seus litigis amb eleccions, parlaments i coses així: els han resolt sempre amb trabucs i simitarres, que són sistemes molt propis de gent de la muntanya.

Ara, als altres *caucàsics* (europeus occidentals, americans del nord i algun altre país civilitzat i culte, etc.), ens resulta molt fàcil tractar aquella gent de salvatges o de «nacionalistes irracionals». Oblidem que, més ençà del Caucas, a una banda i l'altra de l'Atlàntic, ens hem passat segles fent coses molt pitjors.

NOVETATS EDITORIALS



GENERALITAT
VALENCIANA

CONSELLERIA DE CULTURA, EDUCACIÓ I CIÈNCIA



VIA LLIURE A QUALSEVOL TARGETETA



SERVEI CAIXA RÀPIDA. SEMPRE DE TORN



Encara que no sigui client de "la Caixa",
pot operar en el nostre Servei Caixa Ràpida amb les targetes
VISA, Mastercard, Eurocard, Eurocheque, Access i 6.000,
d'altres entitats financeres.

Tenim més de 1.000 caixers a la seva disposició.
Vingui a la Caixa de Pensions amb qualsevol targeta,
tots els dies de l'any. Hi tindrà via lliure.